

**atrakcyjność
inwestycyjna
województw
i podregionów
polski**

a

2016

Konrad
Adenauer
Stiftung

INSTYTUT BADAŃ NAD GOSPODARKĄ RYNKOWĄ

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA WOJEWÓDZTW I PODREGIONÓW POLSKI 2016

Gdańsk 2016

Redakcja

Stanisław Szultka

Autorzy

dr Aleksandra Borowicz

Martyna Kostyra

Maciej Dzierżanowski

Stanisław Szultka

Marcin Wandałowski

Design

bujny.com

ISBN: 978-83-7615-132-8

**© INSTYTUT BADAŃ NAD
GOSPODARKĄ RYNKOWĄ**

80-227 Gdańsk,
ul. Do studzienki 63
TEL. +48 58 524 49 00
FAX +48 58 524 49 08
IBNGR@IBNGR.PL
WWW.IBNGR.PL

**FUNDACJA KONRADA
ADENAUERA W POLSCE**

02-561 Warszawa,
ul. J. Dąbrowskiego 56
TEL. +48 22 845 93 30
FAX. +48 22 848 54 37
KAS@KAS.PL
WWW.KAS.PL, WWW.KAS.DE

OPRACOWANIE WYKONANE W INSTYTUCIE BADAŃ NAD GOSPODARKĄ RYNKOWĄ
W RAMACH WSPÓŁPRACY Z FUNDACJĄ KONRADA ADENAUERA

Spis treści

1. Wstęp	6
2. Atrakcyjność inwestycyjna województw	8
2.1. Atrakcyjność inwestycyjna województw	8
2.2. Atrakcyjność inwestycyjna podregionów	12
3. Atrakcyjność inwestycyjna województw według czynników lokalizacji	14
3.1. Znaczenie poszczególnych czynników lokalizacji	14
3.2. Zasoby i koszty pracy	14
3.3. Aktywność wobec inwestorów	14
3.4. Dostępność transportowa	15
3.5. Chłonność rynku	15
3.6. Infrastruktura gospodarcza	15
3.7. Infrastruktura społeczna	16
3.8. Bezpieczeństwo powszechne	16
4. Charakterystyka poszczególnych województw oraz ich podregionów	17
5. Zakres i metody badań	82
5.1. Zakres badań	82
5.2. Dane źródłowe i metody badań	83
6. Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej w ujęciu regionalnym	84
6.1. Dostępność transportowa	84
6.2. Zasoby pracy	84
6.3. Chłonność rynku	84
6.4. Infrastruktura gospodarcza	84
6.5. Infrastruktura społeczna	84
6.6. Poziom rozwoju gospodarczego	85
6.7. Stan środowiska	85
6.8. Poziom bezpieczeństwa powszechnego	85
6.9. Aktywność województw wobec inwestorów	85
7. Aneks	86

1. Wstęp

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR) po raz dwunasty dokonał analizy przestrzennego zróżnicowania atrakcyjności inwestycyjnej Polski dla inwestorów zagranicznych. Jej efektem jest kolejna odsłona raportu „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski”.

Celem raportu jest określenie różnic w atrakcyjności inwestycyjnej polskich województw i podregionów. Atrakcyjność inwestycyjna jest rozumiana jako zdolność skłonienia do inwestycji poprzez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Obszary oferujące optymalną kombinację czynników lokalizacji stwarzają zarazem najlepsze warunki dla funkcjonowania przedsiębiorstw, czym przyciągają inwestorów.

Raport zawiera wyniki analizy atrakcyjności inwestycyjnej województw oraz podregionów. W przypadku województw dokonano ogólnej charakterystyki atrakcyjności inwestycyjnej, skupiając się na czynnikach uniwersalnych – istotnych niemal dla każdego rodzaju inwestycji, a także przedstawiono charakterystykę branżową, odnoszącą się do trzech kategorii inwestycji: działalności przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie. Charakterystyka podregionów jest natomiast związana wyłącznie z trzema kategoriami inwestycji: działalności przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie.

Atrakcyjność inwestycyjna ma wielowymiarowy charakter. Aby go możliwie najdokładniej odzwierciedlić, przeanalizowano kilkadziesiąt zmiennych będących podstawą oceny przestrzennego zróżnicowania poszczególnych korzyści (czynników) lokalizacji, takich jak: dostępność transportowa, koszty pracy, wielkość i jakość zasobów pracy, chłonność rynku zbytu, poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej, poziom rozwoju gospodarczego, poziom bezpieczeństwa powszechnego, aktywność województwa względem inwestorów. W zależności od rodzaju działalności gospodarczej nadano im różne wagi.

W obecnej edycji podtrzymano zasadę, w której myśl raportu ma jak najwierniej oddawać przestrzenne zróżnicowanie stanu atrakcyjności inwestycyjnej w danym przekroju czasowym. Jej utrzymanie wymaga czasem dokonania pewnych modyfikacji metod badawczych, dotyczących przede wszystkim doboru wskaźników i ich wag, w zależności od ewolucji preferencji inwestorów i zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w województwach. Jednocześnie w celu zachowania porównywalności wyników kolejnych raportów przyjęto założenie, że modyfikacje metod badawczych powinny być ograniczone na tyle, aby umożliwiły analizę zmian wartości syntetycznych wskaźników atrakcyjności inwestycyjnej w poszczególnych latach.

Podobnie jak w raportach z lat 2005–2015, dokonano syntetycznej oceny atrakcyjności inwestycyjnej województw oraz oceny atrakcyjności podregionów

w trzech kategoriach: działalności przemysłowej, działalności usługowej oraz działalności zaawansowanej technologicznie. Tegoroczną nowością jest przeprowadzenie oceny atrakcyjności w tych trzech kategoriach także na poziomie regionów.

Dzięki przyjęciu opisanych założeń oraz wypracowanej metodyce badawczej możliwe jest śledzenie zmian w przestrzennym zróżnicowaniu atrakcyjności inwestycyjnej polskich województw dla inwestorów zagranicznych. Analizując wyniki, należy mieć na uwadze, że stanowią one pewien rodzaj średniej wyciągniętej z atrakcyjności ośrodka regionalnego i obszarów peryferyjnych województw. Jest to ważne, gdyż dość często atrakcyjność inwestycyjna regionu jest utożsamiana z atrakcyjnością miasta wojewódzkiego, co jest nieuprawnionym uproszczeniem. Uwaga ta jest tym bardziej istotna w wypadku analizy wyników odnoszących się do jednostek o szczególnie dużej powierzchni.

Aby przybliżyć zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej wewnątrz województw, przeprowadzono analizę na poziomie podregionów. Uzyskany obraz, choć powstały z wykorzystania mniejszej liczby kryteriów, o wiele lepiej odzwierciedla strukturę funkcjonalno-przestrzenną kraju, a co za tym idzie – precyzyjniej oddaje terytorialne zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej kraju.

W obecnej edycji wprowadziliśmy kilka zmian, które są pewną ewolucją metodologii badania atrakcyjności inwestycyjnej regionów i podregionów polski. Po pierwsze chcemy, aby raport w większym niż do tej pory stopniu uwzględniał ocenę potencjału innowacyjnego, kapitału ludzkiego oraz jakości życia. Po drugie wprowadziliśmy elementy dotyczące specjalizacji gospodarczych poszczególnych regionów oraz wpisywania się w nie napływających inwestycji zagranicznych. Modyfikacje te mają na celu nadążenie za zachodzącymi zmianami strukturalnymi w polskiej gospodarce obserwowanymi zarówno na poziomie poszczególnych przedsiębiorstw (poszukiwanie strategii wyjścia z modelu podwykonawczego), jak również na poziomie makro – wzmacniania specjalizacji generujących wyższą wartość dodaną w większym stopniu opartych na zaawansowanych technologiach. Trendy te przekładają się również na zmiany w strategiach przyciągania inwestycji zagranicznych, które w coraz większym stopniu są profilowane pod kątem istniejących bądź rozwijających się w regionie specjalizacji gospodarczych. Konsekwencją tych zmian jest również inny układ prezentowania wyników, którego kluczowym elementem jest wprowadzenie profili poszczególnych regionów.

Na podstawie doświadczenia wyniesionego z wcześniejszych edycji raportu należy zwrócić uwagę, że jego wyniki często są interpretowane w kategoriach sukcesu czy porażki polityki regionalnej lub lokalnej. Należy zauważyć, że polityka inwestycyjna,

której podstawowym zadaniem jest podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej, jest fragmentem szerszej polityki rozwoju regionalnego lub lokalnego. Optyka inwestora, jaką przyjęto w raporcie, nie jest jedynym i najważniejszym aspektem strategii rozwoju regionów i miast. Kreowanie atrakcyjności inwestycyjnej nie jest więc celem samym w sobie (choć do tego zagadnienia ogranicza się niniejszy raport), ale stanowi narzędzie urzeczywistnienia wizji rozwoju i w tym kontekście powinno być oceniane. Należy także zaznaczyć, że polityka inwestycyjna nie jest w stanie wprost kształtować wszystkich czynników lokalizacji, których poziom często jest efektem długofalowych i złożonych

procesów społeczno-gospodarczych. Z tych względów raport, w szczególności w odniesieniu do województw, nie może być wprost traktowany jako recenzja działań poszczególnych samorządów wojewódzkich w zakresie realizacji strategii rozwoju. Nawet kategoria aktywności wobec inwestorów nie dotyczy jedynie samorządów wojewódzkich. Za dużą liczbą ofert inwestycyjnych oraz aktywnością informacyjno-promocyjną stoją także samorzady lokalne, przedsiębiorstwa i osoby fizyczne, a także wyspecjalizowane instytucje (np. specjalne strefy ekonomiczne, agencje rozwoju regionalnego i lokalnego).

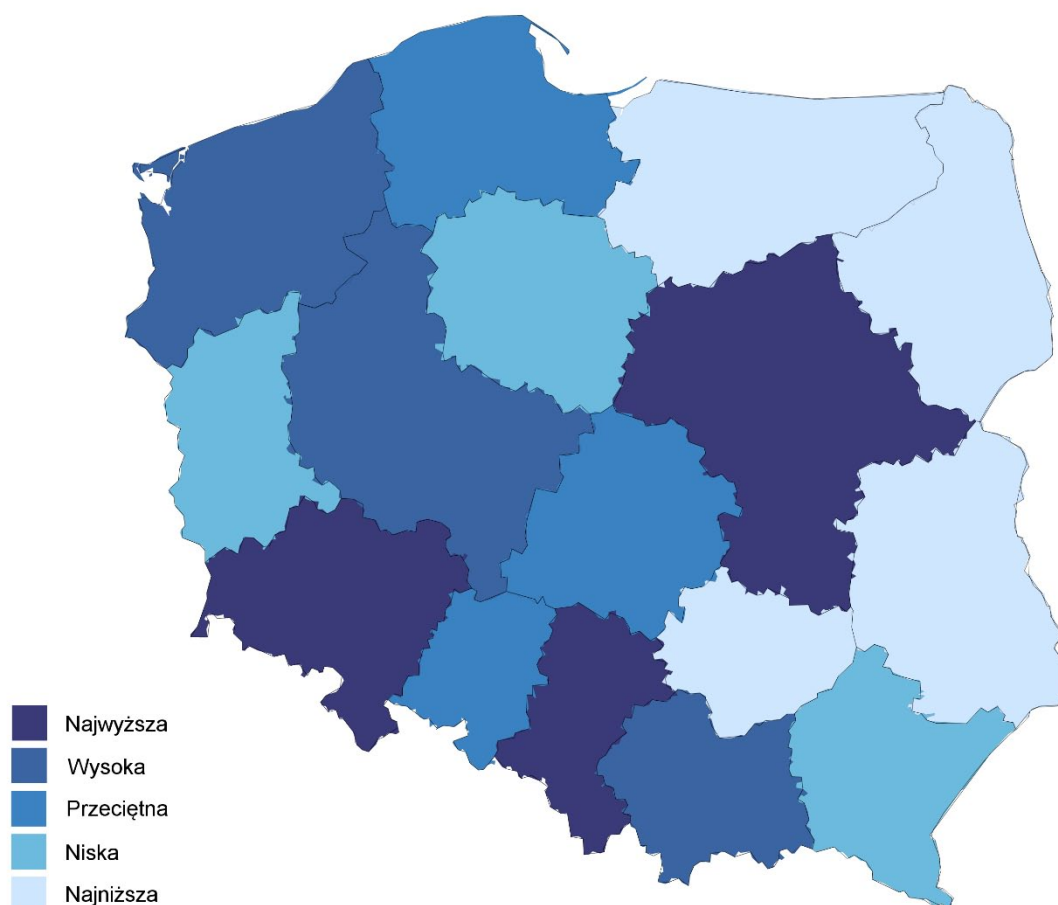
2. Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów

2.1. Atrakcyjność inwestycyjna województw

Na bazie wyników tegorocznego badania, podzieliśmy województwa na pięć klas: o najwyższej (miejsca 1-3 w zestawieniu), wysokiej (4-6), przeciętnej (7-9), niskiej (10-12) oraz najniższej atrakcyjności inwestycyjnej. Podział ten odnosi się wyłącznie do pozycji, które poszczególne regiony uzyskały w badaniu, nie oddaje natomiast skali różnic pomiędzy poszczególnymi z nich. Może się zatem zdarzyć, że np. różnica w atrakcyjności inwestycyjnej pomiędzy dwoma regionami z sąsiadującymi

Rysunek 1: Atrakcyjność inwestycyjna województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

klas jest niższa niż pomiędzy dwoma województwami znajdującymi się w tej samej klasie. Wartości wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej dla każdego z województw znajdują się w tabeli zbiorczej w aneksie na końcu raportu.

Zdecydowanym liderem pod względem atrakcyjności inwestycyjnej pozostaje województwo śląskie. Jego największymi atutami są bardzo obszerne zasoby pracy, drugi największy w Polsce rynek zbytu, bardzo wysoka aktywność regionu wobec inwestorów, a także bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza oraz społeczna.

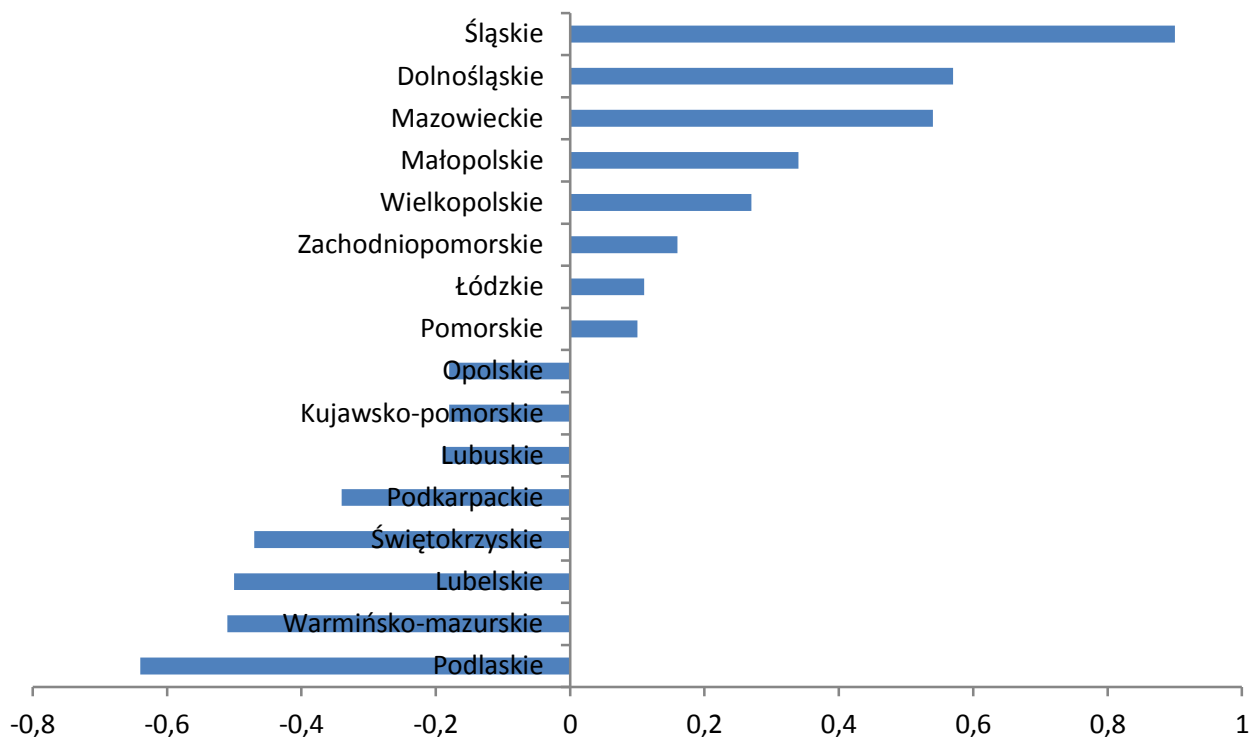
Na podium znalazły się jeszcze województwa: dolnośląskie oraz mazowieckie. Pierwsze z nich cechuje się m.in. bardzo dużą aktywnością względem inwestorów, a także najlepiej w Polsce rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą. Z kolei zalety województwa mazowieckiego to przede wszystkim bardzo wysoka dostępność transportowa oraz największy w kraju rynek zbytu. Pozycja tego regionu mogłaby być wyższa, gdyby nie najwyższe w skali Polski koszty pracy.

Wysoką atrakcyjnością inwestycyjną cechują się w Polsce województwa: małopolskie, wielkopolskie, oraz zachodniopomorskie. Te trzy regiony zajmują wysokie lub przeciętne pozycje w większości aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Konfiguracja tych atutów jest jednak dość zróżnicowana. Największym atutem

województw małopolskiego oraz wielkopolskiego są bardzo duże zasoby pracy przy dość konkurencyjnych wynagrodzeniach w stosunku do porównywalnych regionów. W przypadku pierwszego z nich można dodać do tego bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę społeczną oraz spory rynek zbytu, natomiast w przypadku drugiego – wysoką aktywność wobec inwestorów oraz bardzo dużą dostępność transportowa. Jest ona także jednym z głównych atutów województwa zachodniopomorskiego, które cechuje się ponadto bardzo wysoką aktywnością względem inwestorów.

Rysunek 2: Wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej dla poszczególnych województw

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Do grupy województw o przeciętnej atrakcyjności zaliczają się województwa: łódzkie, pomorskie oraz opolskie. Ogólna wartość wskaźnika atrakcyjności inwestycyjnej w przypadku dwóch pierwszych jest wyższa niż przeciętna, natomiast w przypadku województwa opolskiego – niższa. Czynniki wpływające na atrakcyjność inwestycyjną województwa łódzkiego to przede wszystkim wysokie zasoby pracy przy relatywnie niewysokich wynagrodzeniach, a także ponadprzeciętna dostępność komunikacyjna. Region pomorski charakteryzuje się natomiast wysoką aktywnością wobec inwestorów oraz jednym z większych w kraju rynków zbytu.

W klasie regionów o niskiej atrakcyjności znalazły się województwa: kujawsko-pomorskie, lubuskie oraz podkarpackie, natomiast w klasie województw o najniższej atrakcyjności: świętokrzyskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie i podlaskie. Ich pozycja jest przede wszystkim konsekwencją długofalowych procesów społeczno-gospodarczych. Niska intensywność urbanizacji i uprzemysłowienia w okresie, w którym procesy te dokonały głębokich przekształceń w wielu regionach europejskich i niektórych polskich, nie pozwoliła na wykształcenie się odpowiedniej „masy krytycznej” (korzyści skali i aglomeracji) w zakresie najistotniejszych zasobów dla dużych inwestorów. Mimo postępów w rozbudowie i modernizacji infrastruktury o znaczeniu krajowym obszary te nadal cechują się niską dostępnością transportową.

Niska, bądź bardzo niska atrakcyjność inwestycyjna województw nie oznacza, że nie mają one szans na przyciągnięcie dużych inwestorów – szanse te istnieją,

ale są mniejsze niż w innych województwach. Można je zwiększyć, wzmacniając atrakcyjność inwestycyjną dla działalności bazujących na unikatowych zasobach i atutach tych regionów – siłą rzeczy nie zostały one ujęte w analizie porównawczej – i poszukując niekoniecznie dużych inwestorów, ale mogących efektywnie wykorzystać posiadane atuty.

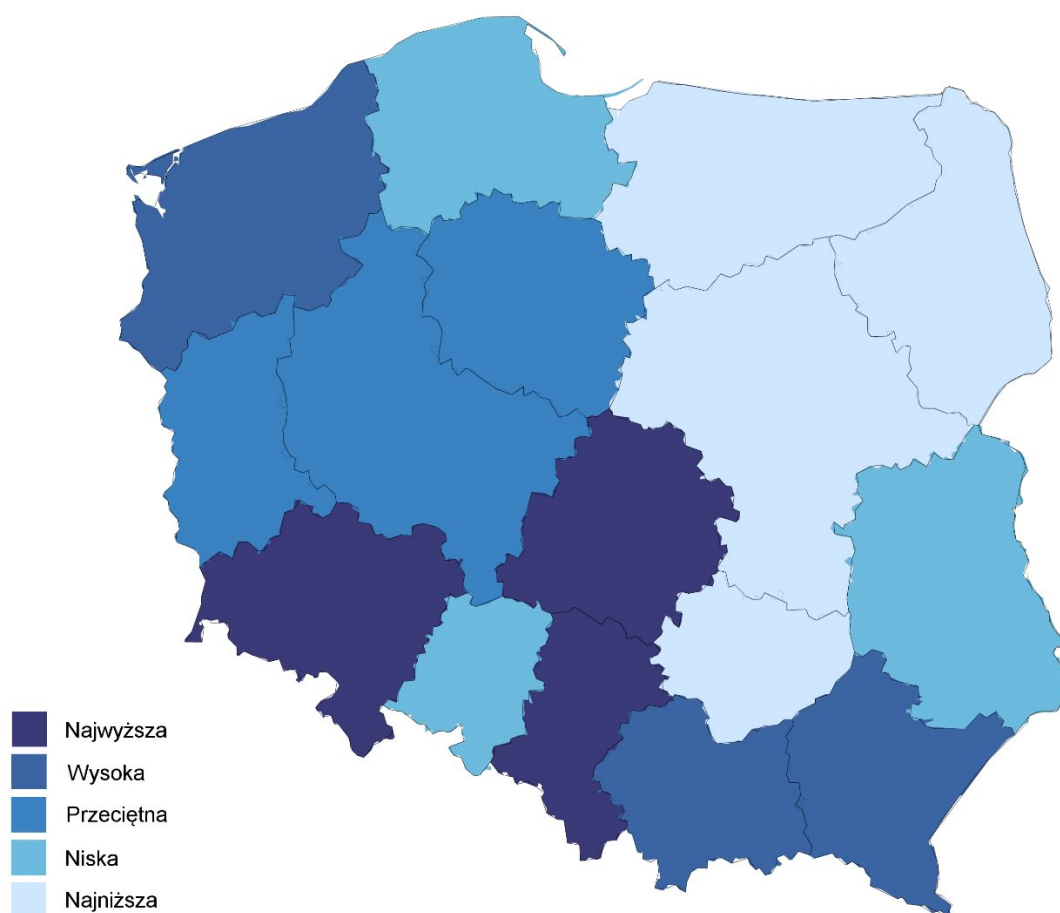
W stosunku do 2015 roku odnotowano kilka przekształceń w zróżnicowaniu atrakcyjności inwestycyjnej na poziomie regionów. Najistotniejszą zmianą jest z pewnością awans województwa dolnośląskiego na drugą pozycję, a tym samym spadek województwa mazowieckiego na trzecią lokatę. Jeżeli chodzi o pozostałe rozszady – województwo łódzkie wyprzedziło region pomorski i uplasowało się na siódmym miejscu, natomiast województwo warmińsko-mazurskie zostało wyprzedzone przez województwa: świętokrzyskie oraz lubelskie.

Po raz pierwszy województwa oceniono także w odniesieniu do trzech kategorii inwestycji: działalności przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie. Podobnie jak w wypadku ogólnego zestawienia atrakcyjności inwestycyjnej województw, również i tu podzieliłiśmy je na pięć klas według pozycji, które zajęły w poszczególnych zestawieniach. Szczegółowe wyniki badań zostały przedstawione w tabelach w aneksie na końcu raportu.

Liderami zestawienia województw o największej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej są dwa regiony o najbogatszych tradycjach przemysłowych w Polsce – województwa śląskie oraz dolnośląskie. Podium zamyka województwo łódzkie.

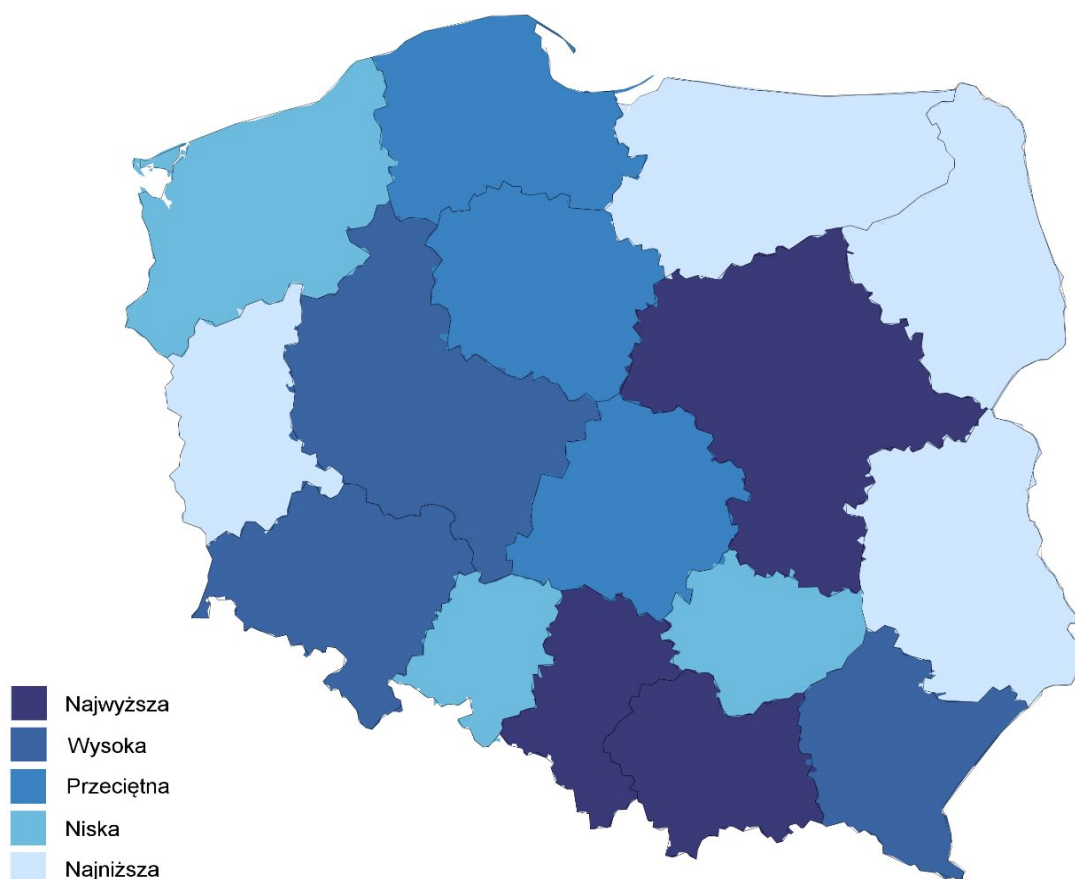
Rysunek 3: Atrakcyjność inwestycyjna województw dla działalności przemysłowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Rysunek 4: Atrakcyjność inwestycyjna województw dla działalności usługowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

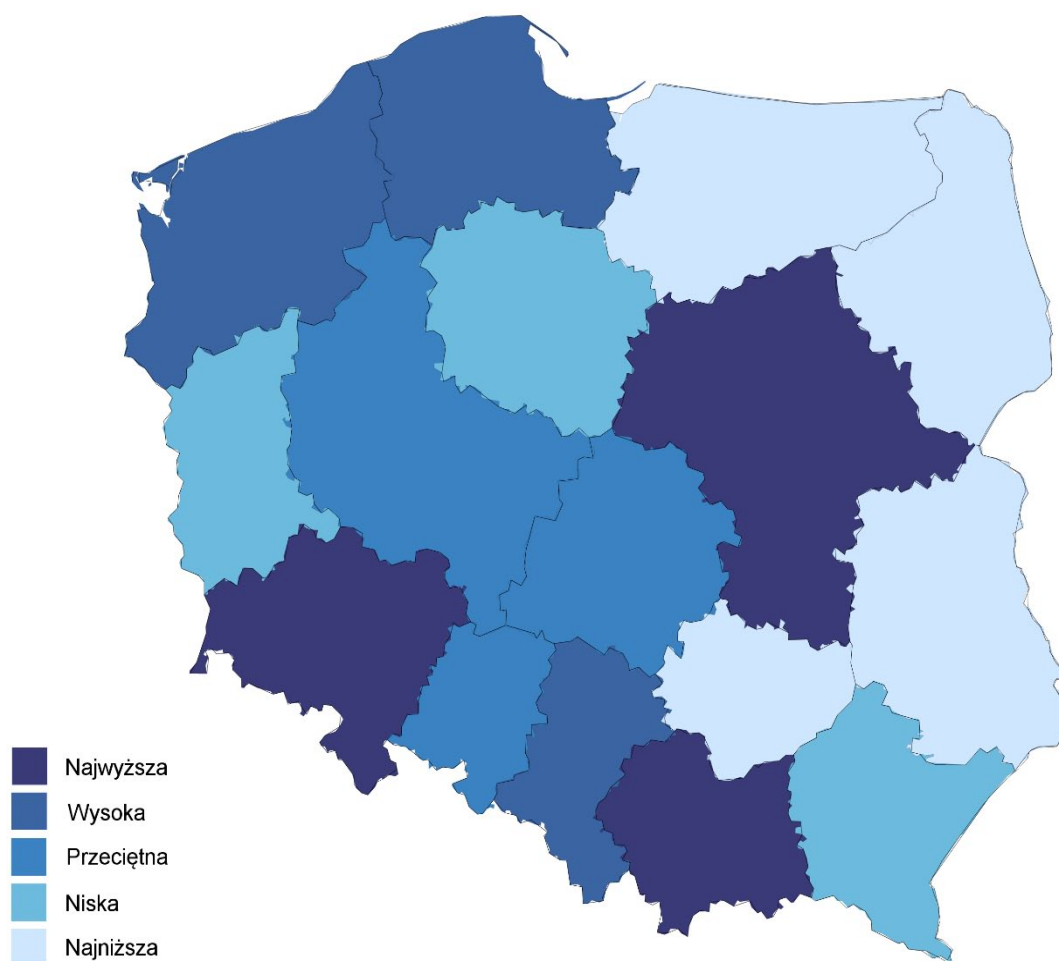
Najmniej atrakcyjne z punktu widzenia rozwoju przemysłu są regiony znajdujące się we wschodniej (za wyjątkiem podkarpackiego) oraz północno-wschodniej części kraju.

Jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną z punktu widzenia działalności usługowej, w pierwszej trójce znalazły się województwa: śląskie, mazowieckie oraz małopolskie. Za najmniej atrakcyjne uznane zostały natomiast województwa: lubuskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie oraz podlaskie, a zatem regiony, na obszarze których nie są zlokalizowane metropolie o największym w skali Polski znaczeniu, stanowiące same w sobie magnes przyciągający działalności w branży usług.

W odniesieniu do działalności *high-tech* przodują te regiony, które oferują przede wszystkim najwyższą jakość zasobów pracy – województwa mazowieckie, małopolskie i dolnośląskie. Na końcu zestawienia znalazły się natomiast województwa położone daleko od granicy zachodniej – a zatem od potencjalnych rynków zbytu – na których obszarze nie są w dodatku zlokalizowane, za wyjątkiem Lublina, najważniejsze w Polsce ośrodki akademickie. Chodzi tu o województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie oraz świętokrzyskie.

Rysunek 5: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

2.2. Atrakcyjność inwestycyjna podregionów

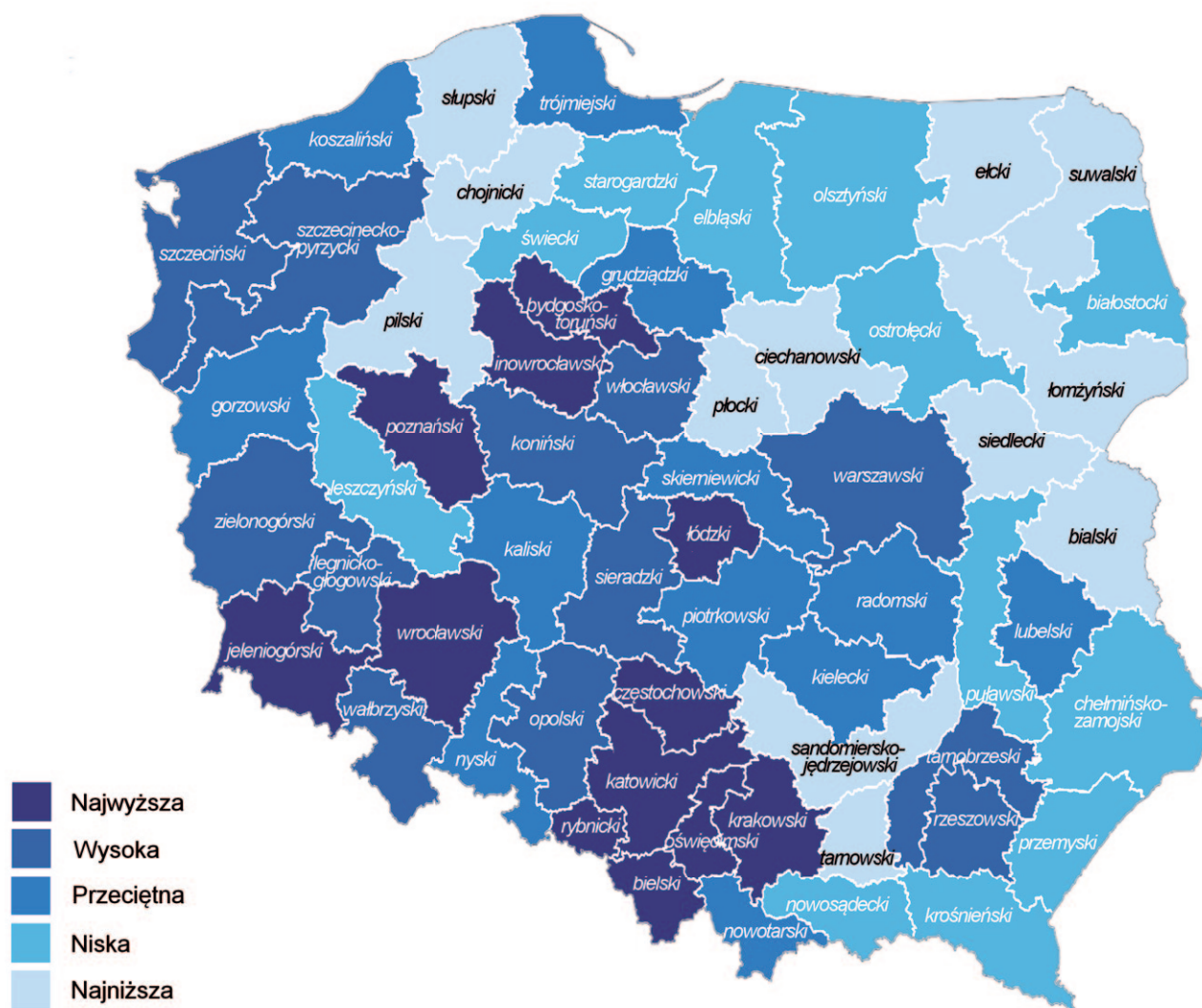
Oprócz województw oceniono także podregiony – pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej, usługowej oraz *high-tech*. Również w ich przypadku, podzielono je na pięć klas według miejsc, które zajęły w poszczególnych zestawieniach. Podregiony o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej uplasowały się na miejscach 1-12, o wysokiej – 13-24, o przeciętnej 25-36, o niskiej – 37-48, natomiast o najniższej – 49-60.

Wśród tych o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej znalazły się dwa zwarte

obszary położone w południowej części Polski. Jeden z nich ukształtowany jest wokół Górnego Śląska i zachodniej Małopolski, drugi zaś wokół Wrocławia, Jeleniej Góry i Wałbrzycha – ośrodków przemysłowych Dolnego Śląska. Wyróżniają się one długimi tradycjami przemysłowymi, a co za tym idzie – dobrze rozwiniętym sektorem przedsiębiorstw produkcyjnych, specjalistycznym rykiem pracy oraz względnie dobrą dostępnością transportową dzięki autostradzie A4. Poza omawianym obszarem wysoką atrakcyjnością z punktu widzenia przemysłu cechują się też podregiony: łódzki, poznański oraz bydgosko-toruński.

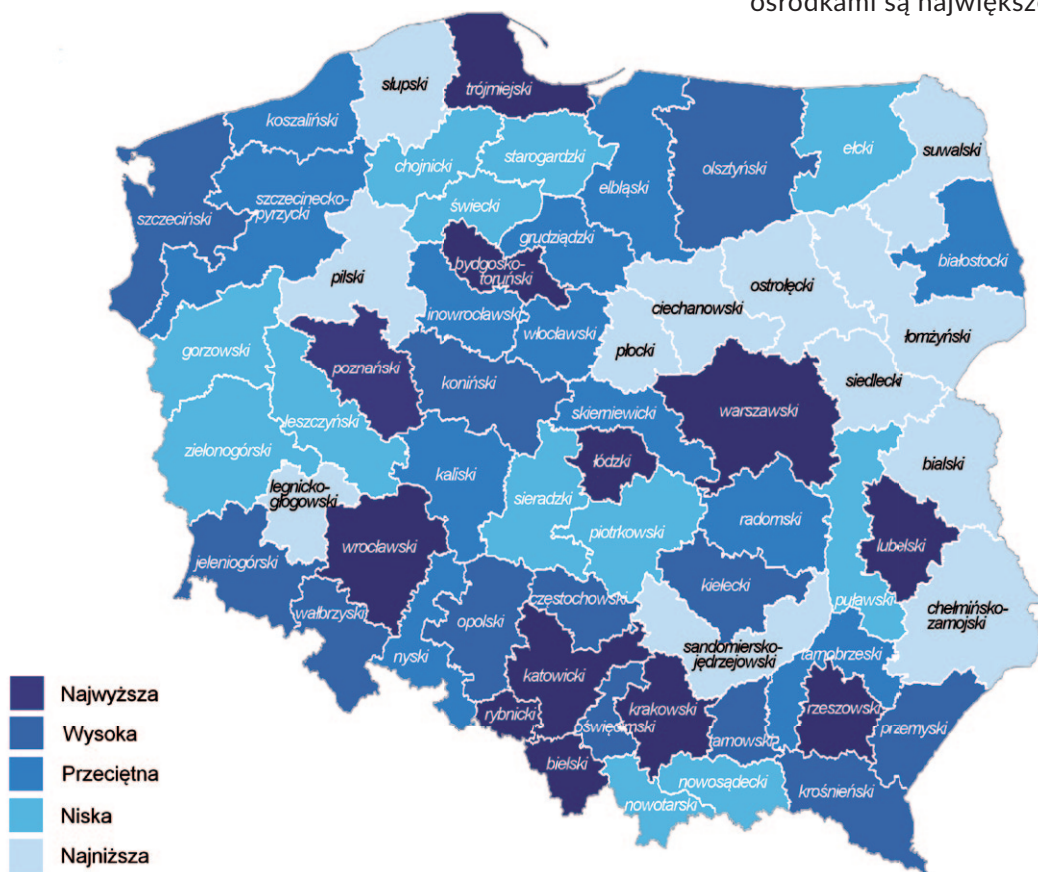
Rysunek 6: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności przemysłowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Rysunek 7: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności usługowej w 2016 roku

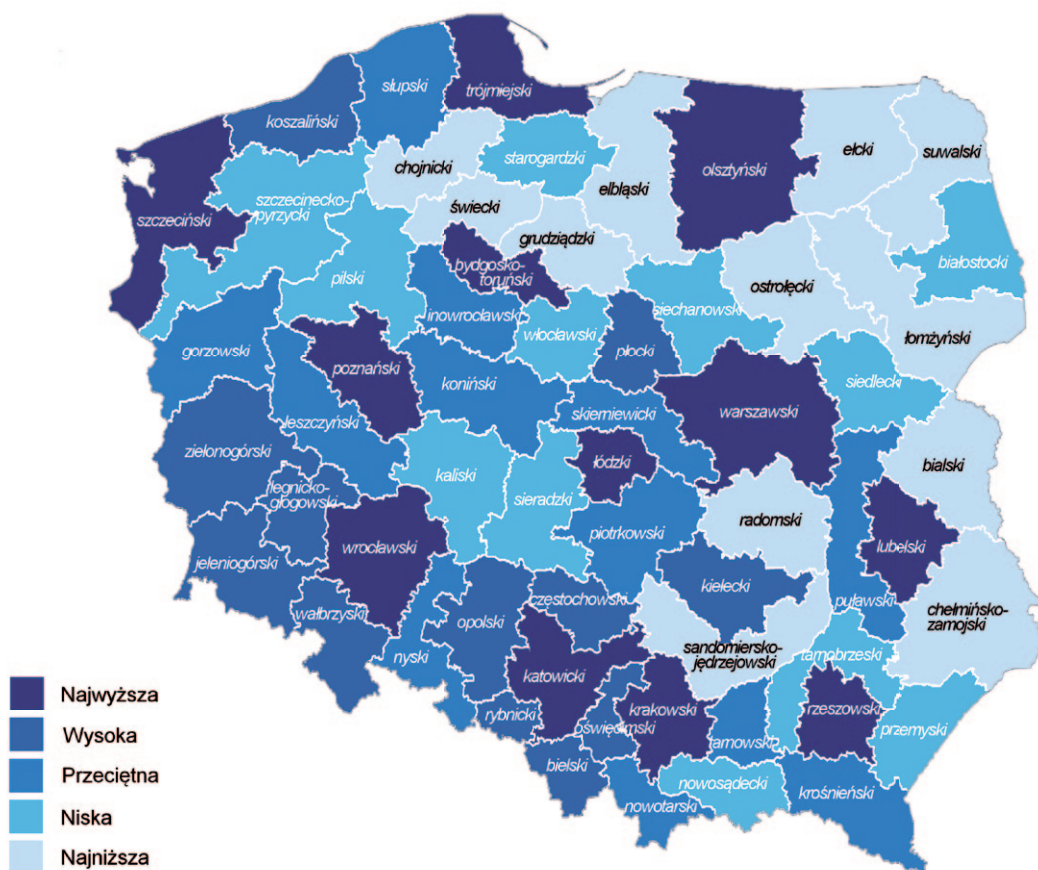
Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Najwyższym poziomem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej charakteryzują się głównie podregiony o charakterze metropolitalnym. Ich ośrodkami są największe polskie miasta. Dysponują one przede wszystkim dużymi zasobami pracowników o wysokich, a zarazem różnie profilowanych kompetencjach oraz dużymi i chłonnymi rynkami zbytu. Poza tym największe miasta oferują bardzo dobrą dostępność komunikacyjną i dobrze rozwiniętą infrastrukturę gospodarczą. Tegorocznym liderem jest podregion warszawski, a zaraz za nim uplasowały się podregiony: łódzki oraz krakowski.

Rysunek 8: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Grupę podregionów o najwyższym poziomie atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie również zdominowały podregiony o charakterze metropolitalnym. Tam właśnie koncentrują się infrastruktura oraz kadra badawczo-rozwojowa. Zasoby rynku pracy obejmują specjalistów wykształconych zarówno w lokalnych ośrodkach akademickich, jak i zachęconych do migracji poprzez dobre warunki życia, w tym rozwinięte otoczenie kulturowe. Ośrodki te cechują się jednocześnie najlepiej rozwiniętą infrastrukturą teleinformatyczną oraz relatywnie wysoką dostępnością w zakresie transportu pasażerskiego. Najwyższymi pozycjami w tegorocznym zestawieniu mogą się poszczycić podregiony: warszawski, krakowski oraz poznański.

3. Atrakcyjność inwestycyjna województw według czynników lokalizacji

3.1. Znaczenie poszczególnych czynników lokalizacji

Ocena atrakcyjności inwestycyjnej województw została dokonana na podstawie analizy siedmiu grup wskaźników cząstkowych. Regionalne zróżnicowanie ich poziomu omówiono w kolejności odpowiadającej roli, jaką odgrywają w kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej. Zaczynając od czynników najważniejszych, kolejność ta jest następująca:

- zasoby i koszty pracy,
- aktywność województw wobec inwestorów,
- dostępność transportowa,
- wielkość rynku zbytu,
- poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej,
- poziom rozwoju infrastruktury społecznej,
- poziom bezpieczeństwa powszechnego.

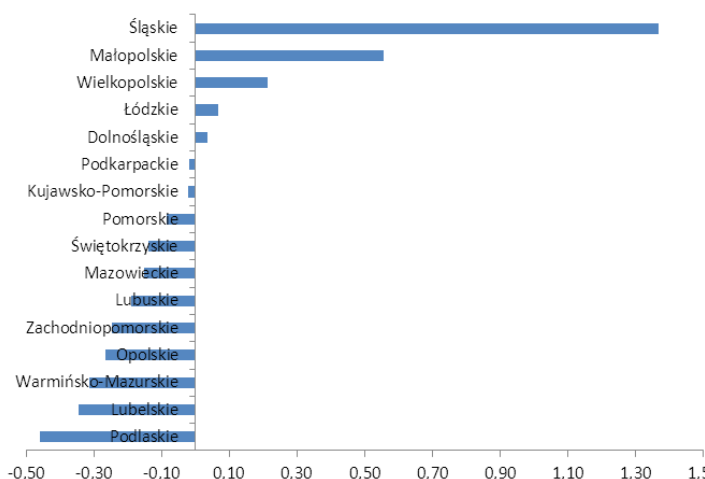
W takim porządku dokonano charakterystyki czynników atrakcyjności inwestycyjnej, skupiając się na województwach o najwyższym ich poziomie.

3.2. Zasoby i koszty pracy

Zdecydowanie najwyższą atrakcyjnością pod względem zasobów i kosztów pracy cechuje się województwo śląskie. Jego zasadniczym atutem jest bardzo wysoka gęstość osób pracujących w przemyśle, budownictwie i usługach. Również z tego powodu, a także dzięki wysokiemu poziomowi przedsiębiorczości na drugim miejscu uplasowało się województwo małopolskie. In plus wyróżnia się też województwo wielkopolskie za sprawą poziomu przedsiębiorczości, poziomu aktywności społecznej oraz niższych kosztów pracy w porównaniu ze Śląskiem

Rysunek 3.1: Wskaźnik zasobów i kosztów pracy województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

czy Małopolską. We wszystkich tych trzech regionach silnie rozwinięte jest szkolnictwo wyższe, dostarczające wykwalifikowanych kadr, jak również szkolnictwo średnie.

Do grupy regionów o najniższej atrakcyjności pod względem zasobów i kosztów pracy zaliczają się przede wszystkim trzy województwa ze wschodu – podlaskie, lubelskie oraz warmińsko-mazurskie. Ich jedynym atutem jest niski w skali kraju poziom wynagrodzeń. Oprócz tego cechują się jednak niską podażą pracujących, bezrobotnych oraz absolwentów szkół. Dochodzi do tego relatywnie niski poziom przedsiębiorczości. Istotny z punktu widzenia większości inwestorów atut, jakim są relatywnie niewielkie koszty pracy, nie rekompensuje jednak zazwyczaj niewystarczającej liczby rąk do pracy.

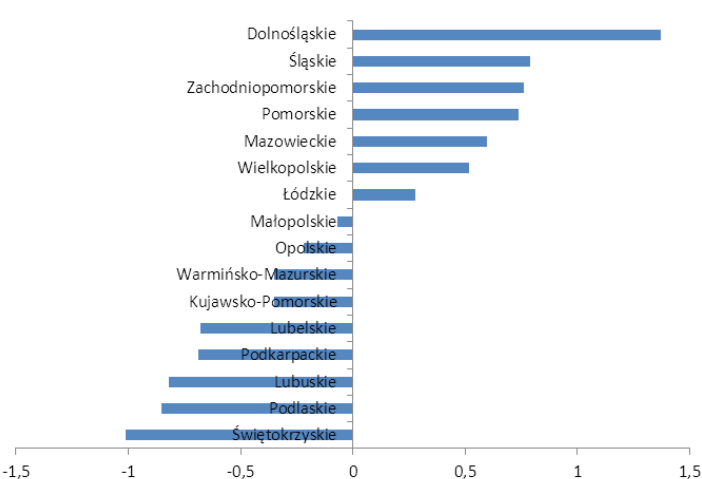
3.3. Aktywność wobec inwestorów

Wyraźnie najwyższą aktywnością wobec inwestorów wykazywało się w analizowanym okresie województwo dolnośląskie. Jego głównym atutem była najszerza oferta terenów inwestycyjnych. Wyróżniało się ono także wysoką aktywnością informacyjno-promocyjną przy wykorzystaniu Wydziałów Promocji Handlu i Inwestycji (WPHiI) polskich ambasad. Zaraz za liderem uplasowały się województwo śląskie oraz zachodniopomorskie. Pierwsze z nich znalazło się tak wysoko dzięki dużemu arealowi terenów inwestycyjnych, a natomiast drugie – głównie dzięki bardzo wysokiej aktywności w promowaniu się za granicą za pośrednictwem WPHiI.

Zdecydowanie najniższą aktywność wobec inwestorów wykazywały w analizowanym okresie województwa: świętokrzyskie, podlaskie oraz lubuskie. Wszystkie oferowały inwestorom relatywnie niewiele terenów do przeprowadzenia inwestycji, jak również nie wykazywały wysokiej aktywności w promowaniu się za granicą za pośrednictwem WPHiI.

Rysunek 3.2: Wskaźnik aktywności wobec inwestorów województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

3.4 Dostępność transportowa

Najwyższą dostępnością transportową cechują się regiony znajdujące się najbliżej zachodniej granicy – wielkopolskie, zachodniopomorskie, lubuskie oraz dolnośląskie. Liderem pod względem dostępności transportowej pozostaje jednak województwo mazowieckie, od którego do Niemiec jest znacznie dalej, lecz jego atutem pozostaje krótki czas, jaki jest potrzebny na dotarcie do stolicy. Z tego też względu relatywnie wysoko w omawianym rankingu znajduje się województwo łódzkie. Atutem wszystkich spośród wymienionych województw jest też dobrze rozwinięty sektor logistyki i transportu.

Najniższą atrakcyjnością pod względem dostępności transportowej cechują się regiony ze wschodu Polski, znajdujące się najdalej od granicy zachodniej. Mowa tu przede wszystkim o województwach: podlaskim, warmińsko-mazurskim, podkarpackim oraz lubelskim. W każdym z nich dość słabo rozwinięty jest też sektor transportu i logistyki. W przypadku pierwszych dwóch defaworyzujące działanie ma też znaczna odległość do większego międzynarodowego portu lotniczego. Potencjalnym atutem trzech województw – lubelskiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego – mogący sprzyjać rozwiązaniu problemów transportowych, jest względna bliskość Warszawy. Aby jednak wykorzystać możliwości tego węzła, konieczna jest dalsza modernizacja infrastruktury, znacznie skracająca czas podróży z wymienionych regionów do Warszawy.

3.5. Chłonność rynku

Województwa o największej chłonności rynku to przede wszystkim te, w których gospodarstwa domowe są najbardziej zamożne i stać je na największe wydatki. Pod tym względem zdecydowanie przoduje Mazowsze, następnie można wymienić Dolny Śląsk oraz Górny Śląsk. Wyższa w klasyfikacji wielkości rynku zbytu pozycja województwa śląskiego wynika jednak z większego popytu inwestycyjnego w tym regionie.

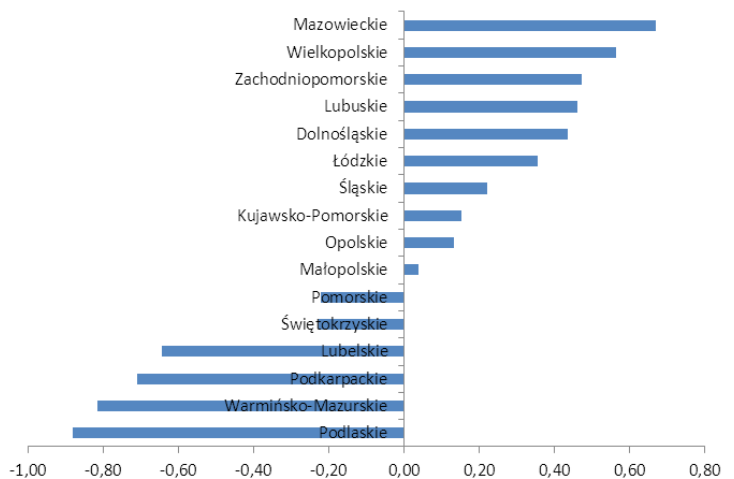
Najniższym rynkiem zbytu cechują się województwa: świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie oraz lubelskie. Są to obszary relatywnie słabo zaludnione, w których gospodarstwa domowe oraz przedsiębiorstwa generują wyraźnie niższy popyt.

3.6. Infrastruktura gospodarcza

Pod względem stopnia rozwoju infrastruktury gospodarczej w tegorocznym zestawieniu bezdyskusyjnie króluje województwo dolnośląskie. Jest to efektem przede wszystkim prężnego działania specjalnych stref ekonomicznych (SSE), a w szczególności – bardzo szerokiej oferty wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. Dolny Śląsk cechuje także dobrze rozwinięty sektor badawczo-rozwojowy (B+R). Następne w kolejności znajdują się województwo śląskie oraz mazowieckie. Pierwsze z nich zawdzięcza swoją pozycję w dużej mierze dzięki efektom działalności specjalnych stref ekonomicznych, natomiast drugie – dzięki najlepiej wśród regionów rozwiniętemu sektorowi B+R.

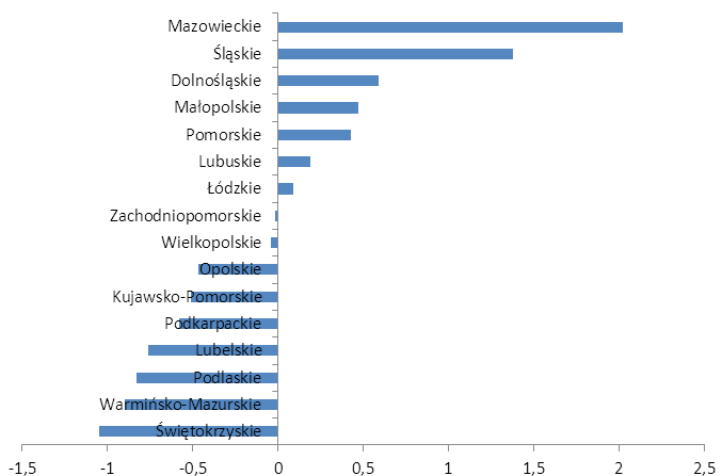
Rysunek 3.3: Wskaźnik dostępności transportowej województwa w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

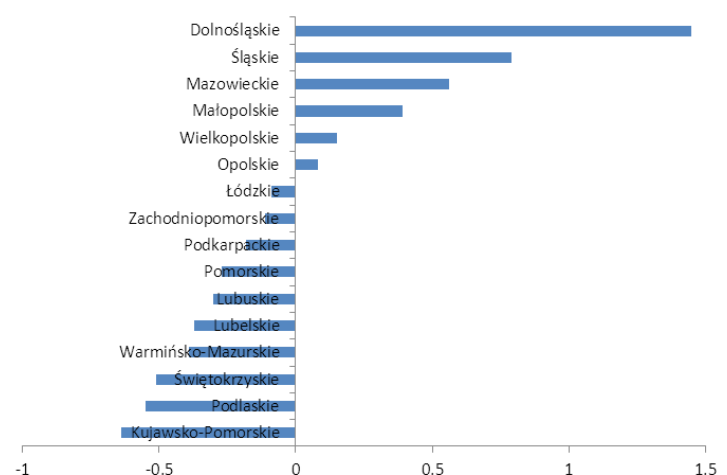
Rysunek 3.4: Wskaźnik chłonności rynku województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Rysunek 3.5: Wskaźnik infrastruktury gospodarczej województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Najbardziej zdefaworyzowane pod kątem infrastruktury gospodarczej pozostają województwa: kujawsko-pomorskie, podlaskie oraz świętokrzyskie. Na obszarach tych infrastruktura B+R jest słabo rozwinięta. Mają one także dość wąską podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. We wszystkich spośród trzech omawianych obszarów odnotowano także dość ograniczoną działalność inwestorów. W przypadku województwa świętokrzyskiego tradycyjnym atutem pozostaje wysoka aktywność w zakresie działalności targowo-wystawienniczej, jednak mimo to nie jest ona w stanie podnieść jego pozycji w niniejszym rankingu.

3.7. Infrastruktura społeczna

Poziom rozwoju infrastruktury społecznej jest zdecydowanie najwyższy w województwach śląskim oraz małopolskim. Największym atutem pierwszego z nich jest bardzo szeroka oferta kulturalna, natomiast drugiego – wysoka atrakcyjność turystyczna, czego efektem jest bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna. W obydwu tych aspektach ponadprzeciętnie rozwinięte jest również województwo dolnośląskie, stąd też uplasowało się ono na trzeciej pozycji.

Najniższy poziom infrastruktury społecznej cechuje województwa: lubelskie, podlaskie, lubuskie oraz opolskie. Wszystkie charakteryzują się niską intensywnością życia kulturalnego oraz ubogo rozwiniętą infrastrukturą turystyczną.

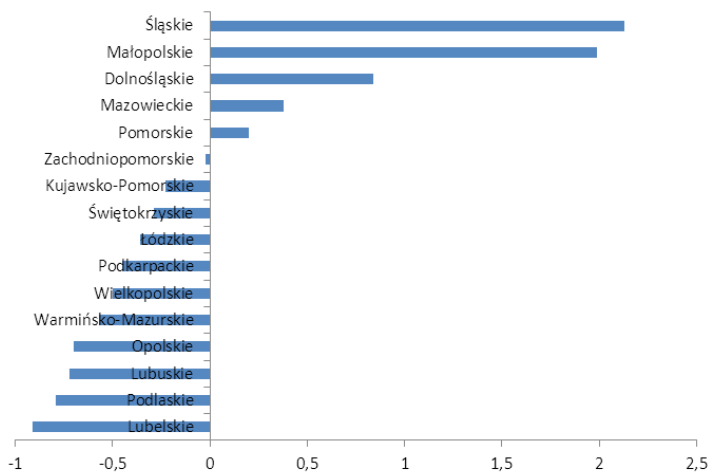
3.8. Bezpieczeństwo powszechne

Najwyższy poziom bezpieczeństwa powszechnego tradycyjnie dotyczy regionów o dość niskim stopniu urbanizacji, których stolicami nie są największe w Polsce metropolie. Stąd też bardzo wysoka pozycja województw: podkarpackiego, lubelskiego, świętokrzyskiego oraz podlaskiego. Wszystkie te regiony cechują niski poziom przestępczości oraz wysoki poziom wykrywalności przestępstw. Zdecydowanym liderem pod względem pierwszego ze wskaźników jest województwo podkarpackie, natomiast jeśli chodzi o drugi wskaźnik – województwo świętokrzyskie.

Województwem o wyraźnie najniższym poziomie bezpieczeństwa powszechnego jest dolnośląskie. Cechuje się ono najwyższym w Polsce poziomem przestępczości oraz jednym z najniższych poziomów wykrywalności przestępstw. Za nim można wymienić województwa: mazowieckie, śląskie, pomorskie oraz lubuskie. W śląskim oraz lubuskim odnotowuje się wysoki poziom przestępczości, a w mazowieckim oraz pomorskim – niską wykrywalność przestępstw.

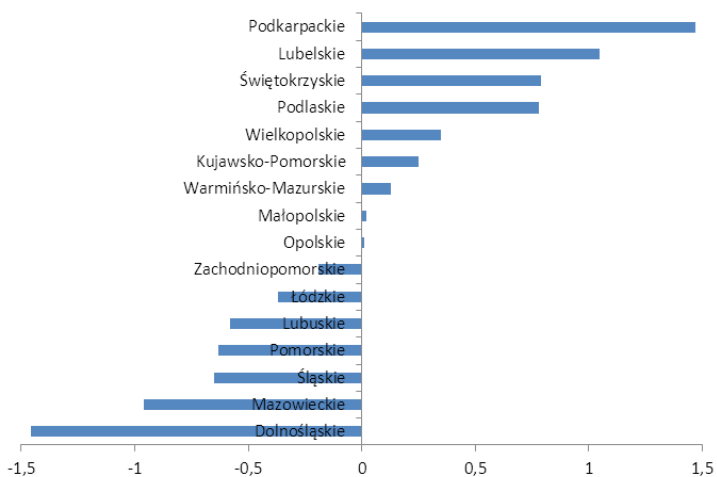
Rysunek 3.6: Wskaźnik infrastruktury społecznej województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Rysunek 3.7: Wskaźnik bezpieczeństwa powszechnego województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Województwo dolnośląskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **2**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	2 904 207	5	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	1 282,0	5
Powierzchnia [km ²]	19 947	7	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	23,1	1
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	4204,24	3	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	11,9	6
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	7,3	4	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	2956,5	3
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 472	2	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	663,3	3
Jakość życia [max 10]	4,3	9	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	46	3

Województwo dolnośląskie wyprzedziło w tegorocznej edycji badania województwo mazowieckie i pod względem atrakcyjności inwestycyjnej uplasowało się na drugim miejscu wśród polskich regionów. O poprawieniu pozycji regionu zdecydowały w największym stopniu trzy kwestie – prężne funkcjonowanie czterech obecnych na Dolnym Śląsku specjalnych stref ekonomicznych, najwyższa wśród regionów aktywność województwa wobec inwestorów, a także trzeci największy w Polsce rynek zbytu. Na poprawę ostatniego z tych aspektów szczególny wpływ miał pokaźny wzrost dochodu rozporządzalnego gospodarstw

domowych, generujący wzrost lokalnego popytu. Jeśli chodzi o większość analizowanych czynników atrakcyjności inwestycyjnej, region od lat utrzymuje wysokie miejsca wśród pozostałych województw. Jest liderem w zakresie stopnia rozwoju infrastruktury gospodarczej, znajduje się też w czołówce, jeśli chodzi o stopień rozwoju infrastruktury społecznej. Jego największym mankamentem jest natomiast bez wątpienia najniższy w Polsce poziom bezpieczeństwa powszechnego, związany przede wszystkim z bardzo wysokim poziomem przestępczości.

W ujęciu branżowym województwo dolnośląskie jest szczególnie atrakcyjne dla inwestycji przemysłowych oraz z branży *high-tech*. W klasyfikacji regionalnej plasuje się pod tymi względami odpowiednio: na drugim oraz trzecim miejscu. Sprzyjają temu bardzo duże zasoby pracy, również te o wysokiej jakości, bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza, a także wysoka dostępność komunikacyjna. Atutem regionu jest też bardzo wysoka produktywność

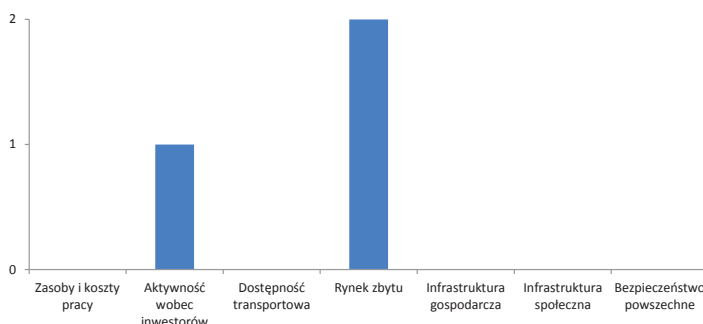
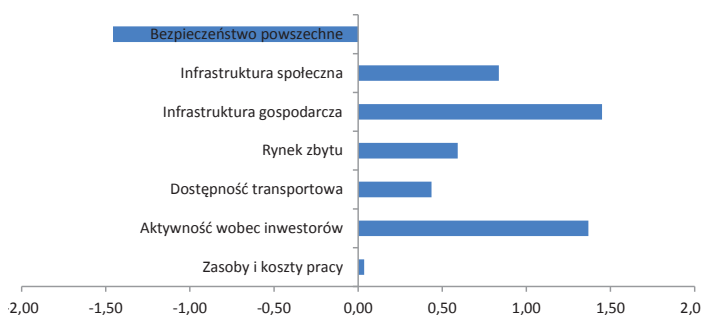
pracy w sektorze przemysłowym. Poza podium - na czwartą lokatę - Dolny Śląsk spada jedynie w odniesieniu do działalności usługowej, ustępując województwom: śląskiemu, mazowieckiemu i małopolskiemu. Posiadane przez region zasoby również i w tym sektorze pozwalają mu się zatem plasować bardzo wysoko. Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa dolnośląskiego w 2016 r.

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa dolnośląskiego w 2016 r.

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa dolnośląskiego w porównaniu do pozostałych regionów w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

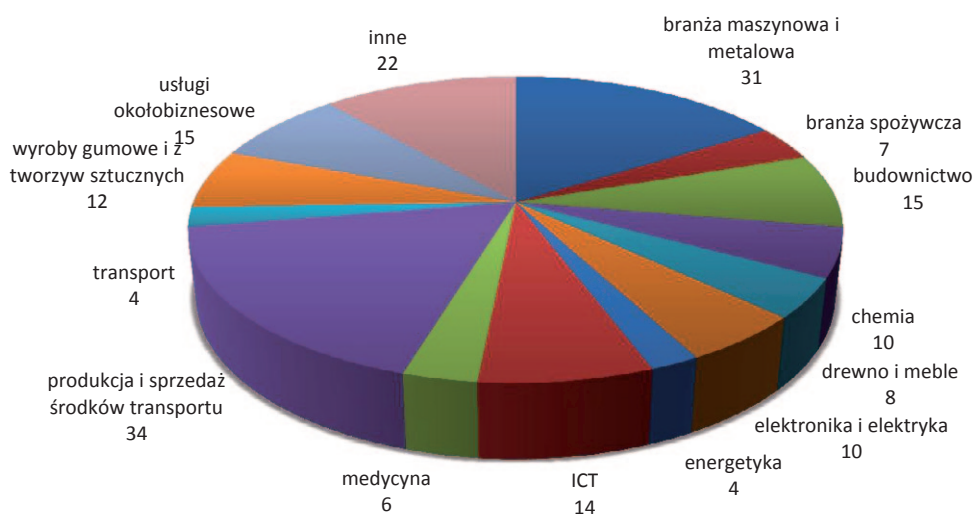

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

192

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Branża chemiczna i farmaceutyczna

Mobilność przestrzenna

Żywność wysokiej jakości

Surowce naturalne i wtórne

Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów

Technologie informacyjno-komunikacyjne (ict)

W 2015 roku w województwie dolnośląskim 192 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na specjalizację w obszarze produkcji i sprzedaży środków transportu (34 inwestorów) oraz branży maszynowej i metalowej (31). Łącznie stanowią oni ponad 1/3 omawianej grupy. Jednocześnie te dwa obszary działalności inwestorów są silnie powiązane z dwoma inteligentnymi specjalizacjami województwa dolnośląskiego – mobilnością przestrzenną oraz produkcją maszyn i urządzeń. Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy charakteryzują się stosunkowo dużym rozproszeniem i trudno wskazać na obszary koncentracji. Warto zwrócić uwagę, że w strukturze branżowej występują przedsiębiorstwa, które również wpisują się w zidentyfikowane w regionie inteligentne specjalizacje, takie jak ICT i zdrowa żywność. Jednak ich liczebność jest stosunkowo mała, co wskazuje na niewielkie znaczenie dla regionalnej gospodarki.

Atrakcyjność podregionów

Zdecydowanie najlepszą lokalizacją do lokowania działalności zarówno przemysłowych, usługowych, jak i *high-tech* jest podregion wrocławski. Ma na to wpływ w głównej mierze doskonale rozwinięta infrastruktura gospodarcza – to właśnie tu zlokalizowanych jest najwięcej w skali kraju wolnych terenów inwestycyjnych w specjalnych strefach ekonomicznych (należących głównie do Legnickiej SSE oraz Wałbrzyskiej SSE). Co więcej, dotychczasowe efekty ich funkcjonowania, należą – w szczególności pod względem nakładów – do najwyższych w Polsce. Jako wielka aglomeracja, Wrocław zapewnia też wysoką podaż zasobów pracy, a ze względu na swoją lokalizację, również bardzo wysoką dostępność komunikacyjną, w szczególności do granicy zachodniej. Z punktu widzenia działalności przemysłowej, której wyroby są eksportowane w dużej mierze właśnie na Zachód, czynnik ten nabiera istotnego znaczenia.

Jako że praktycznie cały region dolnośląski cechują bogate tradycje przemysłowe, wysoką atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności industrialnej charakteryzują się także pozostałe zlokalizowane tu podregiony. Prym wiedzie wśród nich podregion jeleniogórski, zajmujący w skali kraju wysokie, 11. miejsce. Jego atutem jest przede wszystkim wysoka aktywność specjalnych stref ekonomicznych – Kamiennogórskiej SSE, Legnickiej SSE oraz Wałbrzyskiej SSE. Pozostałe dwa podregiony: wałbrzyski oraz legnicko-głogowski również cechują się dobrymi, ponadprzeciętnymi w skali Polski warunkami dla rozwoju działalności przemysłowej. Głównym atutem pierwszego jest wysoka aktywność specjalnych

stref ekonomicznych, w tym duża podaż wolnych terenów inwestycyjnych znajdujących się w ich obrębie, natomiast drugiego – zarówno działalność stref, jak również bardzo wysoka wartość dodana przypadająca na pracującego w przemyśle, spowodowana zapewne głównie obecnością potentata miedziowego – KGHM.

W przypadku lokalizacji działalności usługowych, wewnątrz regionu dolnośląskiego zauważalne są znacznie większe dysproporcje. Niekwestionowanym liderem jest oczywiście Wrocław, będący jedną z największych i najlepiej skomunikowanych polskich aglomeracji. Cechuje go jedna z najwyższych w Polsce wartości dodanych przypadająca na pracującego w usługach, wysoka podaż wykwalifikowanej siły roboczej, a także wysokie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw. Podobnie jak w przypadku przyciągania przedsiębiorstw przemysłowych, atutem są także prężnie działające specjalne strefy ekonomiczne. Są one zresztą zaletą wszystkich podregionów województwa. Podregionem o wysokiej atrakcyjności lokalizacyjnej dla usług jest też podregion wałbrzyski. Choć w większości aspektów ustępuje on stolicy województwa, to wyróżnia się korzystną strukturą gospodarki oraz wspomnianą już aktywnością gospodarczą stref. Te same atuty oraz wysoka wartość dodana przypadająca na pracującego w usługach pozwoliły uplasować się podregionowi jeleniogórskiemu w klasie obszarów o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej dla usług. Na lokalizowanie tego typu inwestycji najmniej w województwie dolnośląskim nadaje się podregion legnicko-głogowski, który znalazł się w gronie 12 najmniej atrakcyjnych pod tym względem podregionów w Polsce.

Wewnątrzregionalnym liderem jeśli chodzi o lokalizowanie inwestycji *high-tech* jest podregion wrocławski, cechujący się znakomicie rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą, bardzo wysoką dostępnością komunikacyjną (szczególnie za sprawą autostrady A4 oraz portu lotniczego Wrocław-Strachowice), dużymi zasobami dobrze wykwalifikowanych pracowników, wykształconych w dużej mierze na renomowanych wrocławskich uczelniach, a także – co w przypadku *high-tech* niezwykle istotne – wysoką jakością życia oraz dobrze rozwiniętym sektorem kultury. O wysokiej atrakcyjności pozostałych dolnośląskich podregionów zadecydowała w głównej mierze aktywna działalność specjalnych stref ekonomicznych, ale też czynniki takie jak wysoka bądź przeciętna chłonność rynku instytucjonalnego czy – w szczególności jeśli chodzi o podregion legnicko-głogowski – wysoki poziom rozwoju gospodarki.

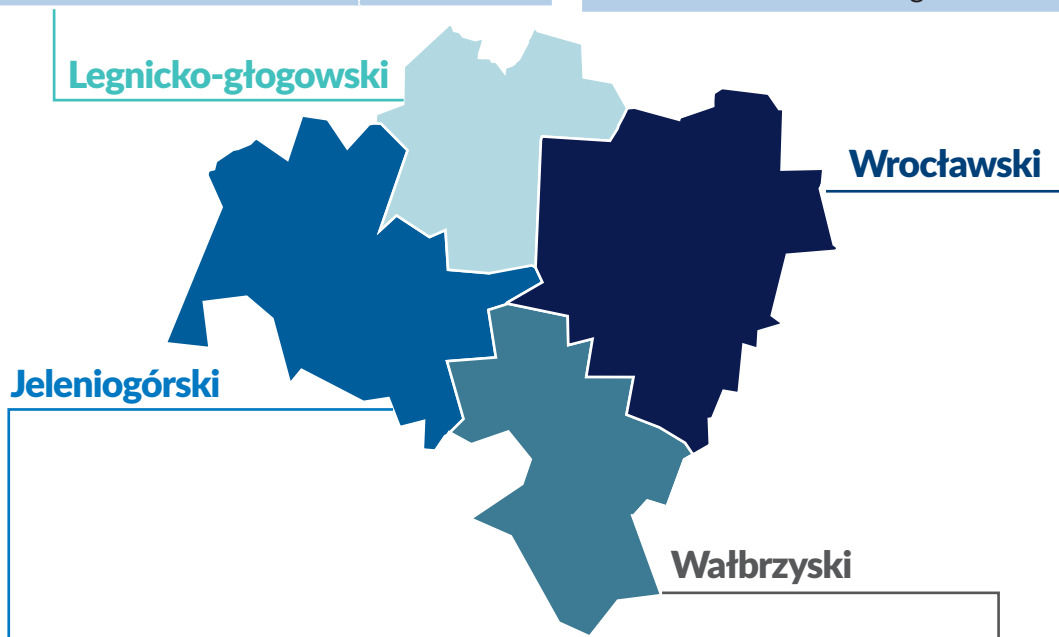
podregiony

Liczba ludności	451 458	**
Powierzchnia	3472	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4943	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,4	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	15	**

Liczba ludności	1 217 562	***
Powierzchnia	6725	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4219	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,0	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	99	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Liczba ludności	570 293	**
Powierzchnia	5571	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3549	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,7	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	4	*

Liczba ludności	664 894	***
Powierzchnia	4179	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3657	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	11,7	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	6	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Województwo kujawsko-pomorskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **9**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Niska

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	2 086 210	10	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	364,4	10
Powierzchnia [km ²]	17 972	10	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	16	13
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3540	14	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	10,5	11
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	11,7	15	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	942,2	10
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 246	13	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	322,5	9
Jakość życia [max 10]	4,3	9	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	30	8

W tegorocznym badaniu atrakcyjności inwestycyjnej województwo kujawsko-pomorskie znalazło się na 10. miejscu. Utrzymało zatem pozycję, którą zajmowało zarówno przed rokiem, jak i przed dwoma laty. Region ten nadal plasuje się w grupie regionów o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej. Warto zwrócić uwagę w szczególności na podniesienie dostępności transportowej województwa na tle innych regionów w ciągu ostatnich trzech lat. Głównie za sprawą ukończenia autostrady A1 istotnie skrócił się czas dojazdu zarówno do Warszawy, jak i do zachodniej granicy, co pozwoliło wyprzedzić pod względem dostępności

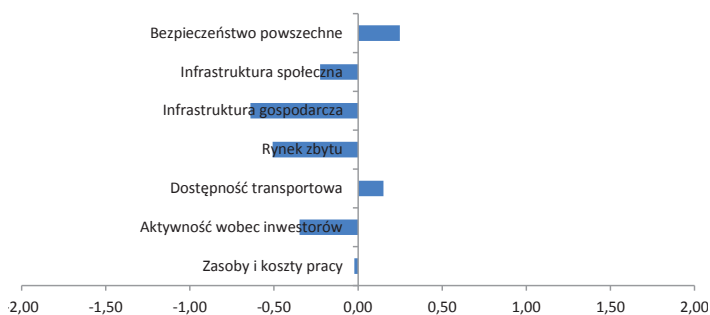
komunikacyjnej województwa: małopolskie oraz opolskie. W ostatnich latach nieznacznie poprawiła się także pozycja regionu w zakresie infrastruktury społecznej oraz bezpieczeństwa powszechnego. W perspektywie ostatnich trzech lat najbardziej zauważalny spadek dotyczył czynników związanych z infrastrukturą gospodarczą, m.in. słabego rozwoju sektora B+R oraz niewielkiej powierzchni wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. W efekcie województwo kujawsko-pomorskie uplasowało się pod tym względem na ostatnim miejscu wśród pozostałych regionów. W ostatnich trzech latach na tle innych województw pogorszyła się też

nieznacznie jego pozycja, jeśli chodzi o zasoby i koszty pracy, a także aktywność wobec inwestorów.

W ujęciu branżowym województwo kujawsko-pomorskie jest najbardziej atrakcyjne do lokalizowania na jego obszarze działalności przemysłowej. Pod tym względem zajmuje

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 roku.

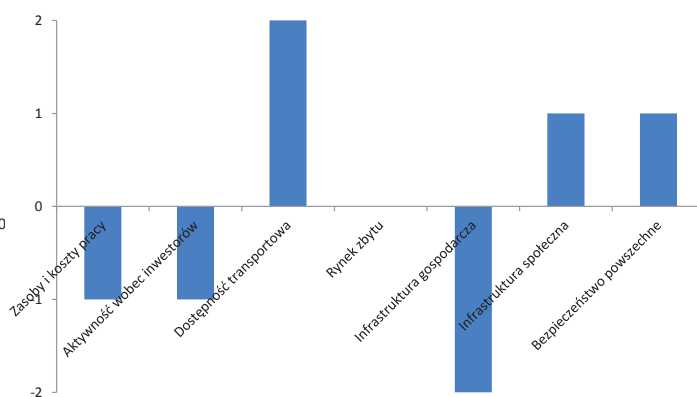
Źródło: IBnGR

wśród innych regionów 7. miejsce. Region ten jest też dość atrakcyjny dla umiejscawiania działalności usługowej. Wydaje się natomiast, że ma najmniejsze szanse na przyciągnięcie na swój obszar inwestycji z branży *high-tech*, choć nawet pod tym względem w skali Polski plasuje się na nie najgorszym 10. miejscu.

Wykres: Zmiana pozycji województwa kujawsko-pomorskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-016

Źródło: IBnGR

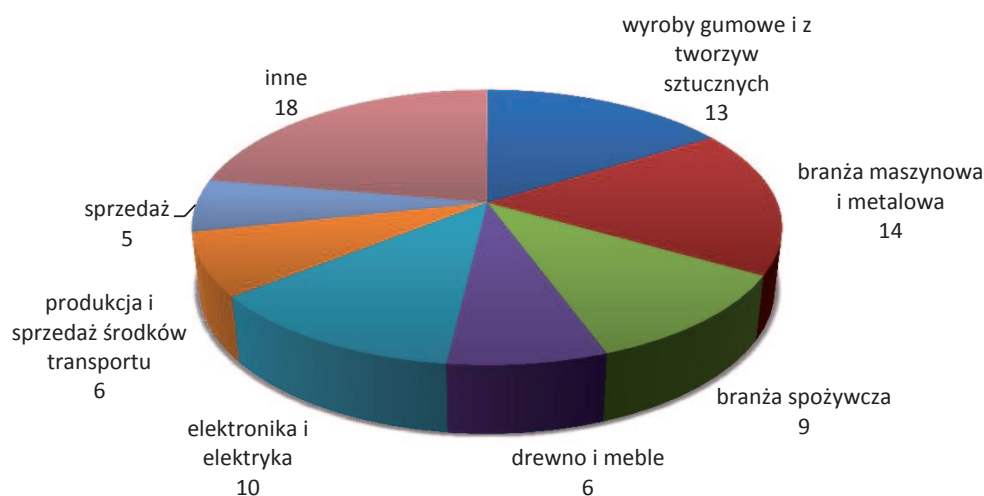

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

81

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Zdrowa, bezpieczna żywność

Zdrowie i turystyka zdrowotna

Zaawansowane materiały i narzędzia

Dziedzictwo kulturowe i przemysł kreatywny

Transport i mobilność

Usługi ict

Ekoinnowacje

Automatyka przemysłowa

W 2015 roku w województwie kujawsko-pomorskim 81 inwestorów zagranicznych ulokowało inwestycje o wartości min. 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej największych inwestorów zagranicznych można wskazać: specjalizację w obszarze branży maszynowo-metalowej (14 inwestorów), wytwarzanie wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (13) oraz elektroniki i elektryki (10). Te trzy branże skupiły ponad 45% inwestorów zagranicznych w regionie. Branża maszynowo-metalowa oraz elektroniki i elektryki wiążą się bezpośrednio z dwoma obszarami zidentyfikowanymi jako inteligentne specjalizacje województwa – tj. zaawansowane materiały i narzędzia oraz automatyka przemysłowa. Należy zwrócić uwagę, że w województwie kujawsko-pomorskim profil branżowy inwestorów zagranicznych (mimo stosunkowo niewielkiej ich liczby) wpisuje się w zidentyfikowane obszary inteligentnych specjalizacji. Zarówno branża spożywcza, jak również produkcja i sprzedaż środków transportu nawiązują bezpośrednio do tych branż wskazanych jako inteligentne.

Ujęcie podregionalne

W klasie podregionów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej dla lokowania działalności przemysłowej znalazły się dwa podregiony z województwa kujawsko-pomorskiego: bydgosko-toruński oraz inowrocławski, które zajmują odpowiednio: 10. oraz 12. miejsce wśród wszystkich tego typu jednostek terytorialnych. Najmocniejszymi stronami obydwu są czynniki bezpośrednie, lecz oprócz cech wspólnych można wskazać także pewne zróżnicowania. Do tych pierwszych należy zaliczyć przede wszystkim bardzo wysoką dostępność transportową, związaną z relatywnie krótkim czasem potrzebnym na dotarcie do trójmiejskich portów morskich oraz krótszym od przeciętnego czasem dzielącym te podregiony od granicy zachodniej. Za podregionem inowrocławskim przemawia także obecność bardzo dobrze rozwiniętego sektora logistyczno-transportowego. Jeżeli chodzi o różnice, to podregion bydgosko-toruński oferuje wysoką podaż zasobów pracy, natomiast podregion inowrocławski – jedno z najniższych w skali kraju koszty pracy. Relatywnie dobrym miejscem na lokowanie inwestycji przemysłowych jest w województwie kujawsko-pomorskim również podregion włocławski, znajdujący się pod tym względem na 23. miejscu wśród wszystkich podregionów. Jego atrakcyjność opiera się na bardzo niskich kosztach pracy oraz bardzo wysokim niedoborze miejsc pracy. Potencjalny inwestor nie miałby na tym obszarze większych problemów ze znalezieniem pracowników na nawet najbardziej proste stanowiska. Atrakcyjność inwestycyjną dla działalności przemysłowej podregionu grudziądzkiego należy ocenić

jako przeciętną (33. miejsce), natomiast świeckiego – jako niską (43. miejsce). W obu przypadkach niskie koszty pracy nie są w stanie zrekomensować słabych stron tych podregionów, takich jak niewielkie zasobów pracy czy bardzo słabo rozwinięta infrastruktura gospodarcza.

Jedyną atrakcyjną lokalizacją w województwie kujawsko-pomorskim z perspektywy inwestorów z branży usług jest podregion bydgosko-toruński, który w skali wszystkich podregionów zajmuje 8. miejsce. Jego największymi atutami są wysoka gęstość pracujących w usługach, dostępność wykwalifikowanych kadr, a także wysoka dostępność komunikacyjna, warunkowana w dużej mierze obecnością międzynarodowego portu lotniczego Bydgoszcz-Szwederowo. Istotną jest również wysoka chłonność rynku instytucjonalnego. Do grupy podregionów o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej zaliczają się podregiony: inowrocławski (30. miejsce), grudziądzki (33.) oraz włocławski (36.). Praktycznie ich jedynymi atutami są niskie koszty pracy oraz niska presja na ich wzrost, warunkowana bardzo wysoką stopą bezrobocia. Nawet te zalety – za sprawą nieco wyższego poziomu wynagrodzeń oraz nieznacznie niższego poziomu bezrobocia – zanikają jednak do pewnego stopnia w podregionie świeckim, który znalazł się w grupie podregionów o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej (42. miejsce).

Pod względem atrakcyjności dla inwestycji z branży *high-tech* dysproporcja między podregionem bydgosko-toruńskim a pozostałymi częściami województwa jest jeszcze wyższa niż w wypadku usług. Podregion mieszczący obie stolice regionu znalazł się w tej klasyfikacji na bardzo wysokim miejscu – 7. w skali kraju. Było to możliwe głównie za sprawą wysokiej podaży wykwalifikowanej siły roboczej, obecności renomowanych uczelni wyższych oraz wysokiej dostępności komunikacyjnej (bardzo wysokiej do lotniska międzynarodowego oraz ponadprzeciętnej do granicy zachodniej oraz do Warszawy). Czynnikiem in plus są także wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu. Pozostałe podregiony województwa kujawsko-pomorskiego zostały z punktu widzenia inwestorów z branży zaawansowanych technologii ocenione jako średnio (inowrocławski – głównie za sprawą dość dobrej dostępności transportowej), mało (włocławski) bądź też bardzo mało atrakcyjne (grudziądzki oraz świecki).

podregiony

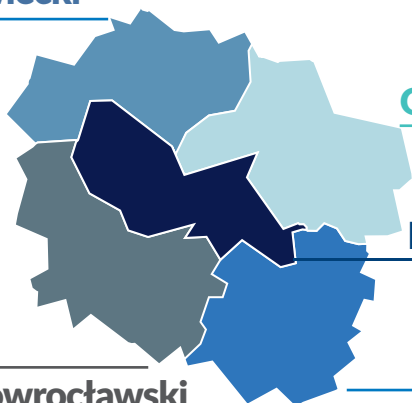
Liczba ludności	189 646	*
Powierzchnia	3340	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3375	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12,6	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	4	*

Liczba ludności	392 027	**
Powierzchnia	4054	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3256	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	13,1	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	1	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Świecki

Grudziądzki

Bydgosko-toruński

Włocławski

Inowrocławski

Liczba ludności	774 723	***
Powierzchnia	2917	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3819	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	6,5	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	75	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Liczba ludności	366 246	*
Powierzchnia	4005	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3220	
Stopa bezrobocia rejestrowanego	15,8	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	1	*

Liczba ludności	363 568	*
Powierzchnia	3656	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3322	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	18,2	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	6	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Niska

Województwo lubelskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **14**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Niska
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	2 139 726	8	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	733,7	9
Powierzchnia [km ²]	25 122	3	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	21,9	2
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3699	10	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	18,3	1
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	9,9	10	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	483,5	11
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 227	14	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	160,5	10
Jakość życia [max 10]	4,4	8	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	37	6

Województwo lubelskie od lat należy do grupy regionów o najniższej atrakcyjności inwestycyjnej. Tak było również w tym roku – plasuje się ono na 14. miejscu. Dzięki wyprzedzeniu województwa warmińsko-mazurskiego jest to pozycja o jedną wyższą niż w latach 2015 oraz 2014. W ostatnich trzech latach spośród siedmiu analizowanych w badaniu czynników atrakcyjności inwestycyjnej w aż czterech odnotowany został wzrost na tle innych województw, a w trzech pozostałych pozycja województwa lubelskiego pozostała bez zmian.

Świadczy to o korzystnych procesach, jakie zachodzą w tym regionie. Należy w szczególności podkreślić wzmoczoną aktywność województwa wobec inwestorów w zakresie promocji za pośrednictwem WPHiI polskich ambasad, a także zwiększenie chłonności lokalnego rynku. Mniej istotnym czynnikiem, choć również brany pod uwagę przez niektórych inwestorów, jest też poprawa poziomu bezpieczeństwa powszechnego. W tym względzie województwo lubelskie plasuje się na drugim miejscu w kraju, ustępując jedynie Podkarpaciu.

Pod względem branżowym województwo lubelskie generalnie nie jest atrakcyjnym miejscem lokalizacji inwestycji ani dla przemysłu, ani dla usług, ani też branży

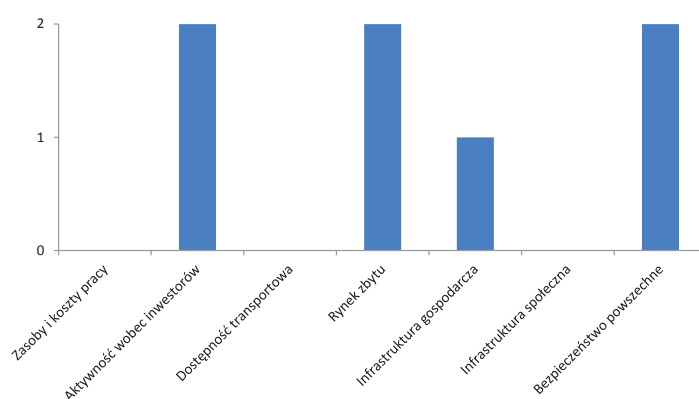
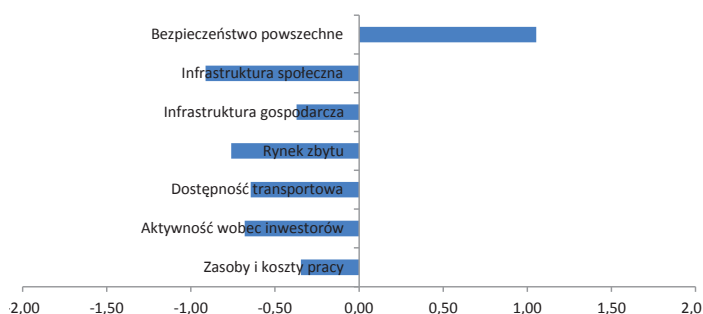
high-tech. Najlepiej – na 12. miejscu wśród regionów – plasuje się, jeśli chodzi o inwestycje przemysłowe, głównie za sprawą dość konkurencyjnych kosztów pracy.

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa lubelskiego w 2016 roku.

Wykres: Zmiana pozycji województwa lubelskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014–2016

Źródło: IBnGR

Źródło: IBnGR

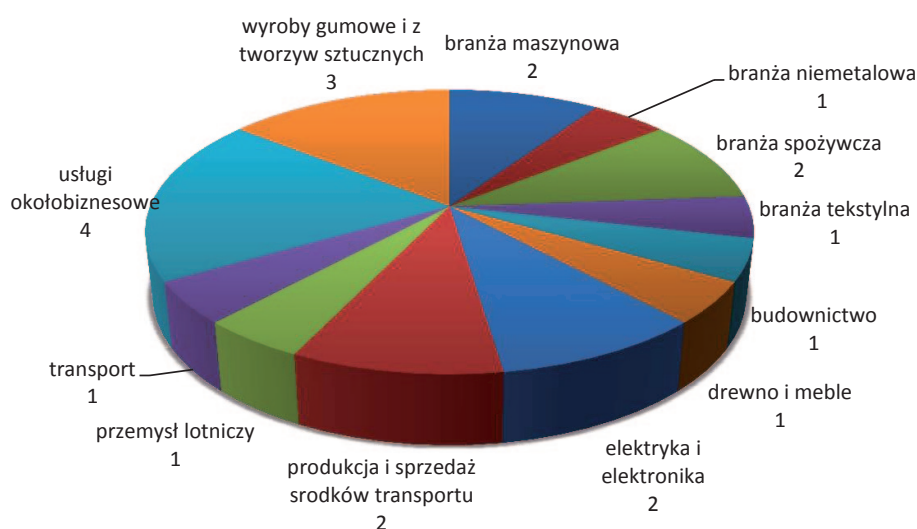

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

21

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Biogospodarka

Medycyna i zdrowie

Energetyka niskoemisyjna

Informatyka i automatyka

W 2015 roku w województwie lubelskim 21 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych w porównaniu z większością pozostałych województw można wnioskować o całkowitym rozproszeniu inwestorów zagranicznych. Nie jest możliwe wskazanie branż koncentrujących więcej niż dwa podmioty, poza usługami dla biznesu (4 inwestorów). W odniesieniu do inteligentnych specjalizacji można wskazać istotne powiązania przedsiębiorstw bezpośredniego inwestowania z informatyką i automatyką, która koncentruje się na produkcji maszyn i urządzeń dla branży motoryzacyjnej czy lotniczej. W tym obszarze można zaobserwować wzmocnienie tej specjalizacji ze strony przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego.

Atrakcyjność podregionów

W kontekście lokowania inwestycji przemysłowych najbardziej atrakcyjnym podregionem województwa lubelskiego, choć nadal będącym tylko przeciętnym w skali kraju (36. miejsce), jest podregion lubelski. Jego jedynymi atutami są ponadprzeciętna wielkość zasobów pracy oraz ponadprzeciętna produktywność sektora przemysłowego. Pozostałe podregiony są oceniane jako mało (chełmsko-zamojski oraz puławski) bądź też bardzo mało (białski) atrakcyjne z punktu widzenia inwestora przemysłowego. Ich jedynym atutem jest stosunkowo niewysoki poziom wynagrodzeń. Wydaje się, że na razie barierą nie do pokonania dla wszystkich podregionów województwa lubelskiego jest uwarunkowana w dużej mierze położeniem geograficznym niska dostępność transportowa – w szczególności do granicy zachodniej.

Jeszcze większe dysproporcje pomiędzy jądrem a peryferiami województwa są widoczne pod względem atrakcyjności podregionów dla inwestycji z branży usług. Zdecydowanym liderem pozostaje tu podregion lubelski, zajmujący wysoką, 10. w skali kraju lokatę. Na jego korzyść przemawiają przede wszystkim wielkość oraz jakość zasobów pracy, a także wysoka dostępność transportowa, która dla usług warunkowana jest w dużej mierze odległością do Warszawy, a także do międzynarodowego portu lotniczego (w tym wypadku: Port Lotniczy Lublin). Podregion lubelski cechuje także relatywnie wysoka chłonność rynku instytucjonalnego. Pozostałe podregiony województwa lubelskiego są albo mało (puławski), albo też bardzo mało (białski, chełmsko-zamojski) atrakcyjne dla lokalizacji działalności usługowej. Nieco wyższa, 43. w skali kraju, pozycja podregionu puławskiego wynika z lepszej od pozostałych dwóch podregionów dostępności transportowej. Wszystkie cechują dość konkurencyjne koszty pracy (w szczególności w podregionie białskim), jednak nie są one w stanie zrekompensować niedoborów związanych

z niską wielkością oraz jakością zasobów pracy, a także niską chłonnością rynku instytucjonalnego.

Podobna do atrakcyjności z punktu widzenia usług dysproporcja jest również zauważalna w województwie lubelskim, jeśli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności zaawansowanej technologicznie. Zdecydowanym liderem w regionie jest podregion lubelski, zajmujący 9. miejsce w skali kraju. Tak wysoka pozycja wynika w głównej mierze z wysokiej jakości zasobów pracy, wysokiej chłonności rynku instytucjonalnego, ponadprzeciętnej produktywności w sektorze przemysłowym oraz ponadprzeciętnej dostępności komunikacyjnej. Również ten czynnik głównie zdecydował o uplasowaniu się podregionu puławskiego pod koniec trzeciej dziesiątki podregionów. Pozostałe dwa podregiony – białski oraz chełmsko-zamojski – które cechuje bardzo niska dostępność transportowa, znalazły się natomiast w klasie podregionów o najniższej atrakcyjności dla lokowania działalności *high-tech*.

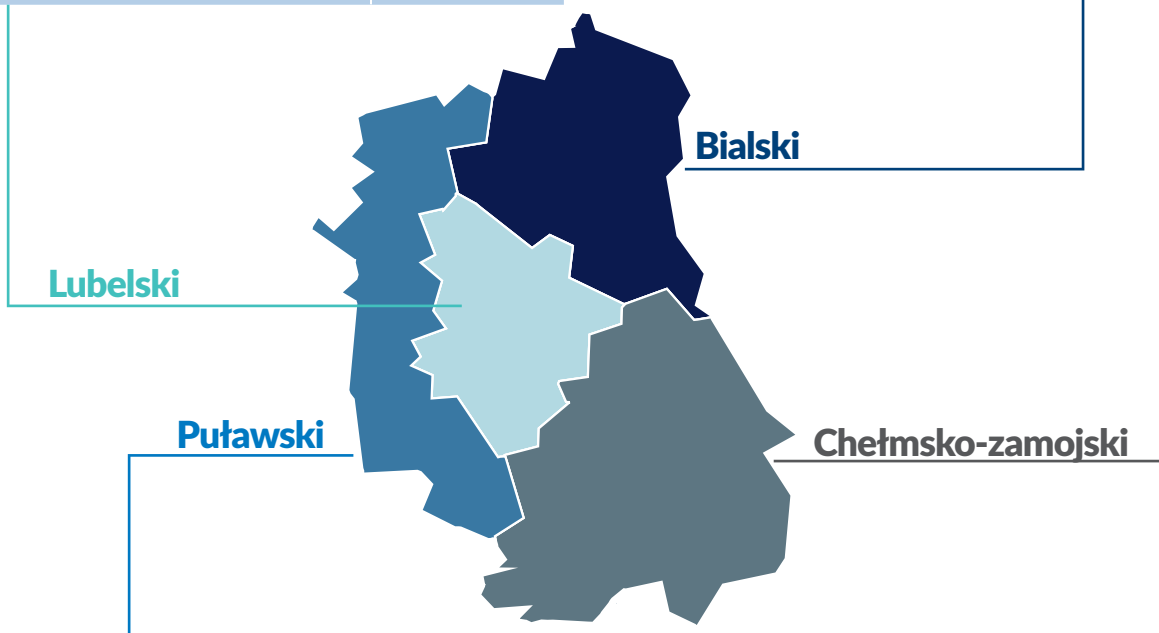
podregiony

Liczba ludności	711 450	***
Powierzchnia	4221	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4020	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,4	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	95	***

Liczba ludności	305 116	*
Powierzchnia	5977	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3363	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12,5	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	15	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Liczba ludności	486 619	**
Powierzchnia	5633	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3455	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,3	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	5	*

Liczba ludności	636 541	**
Powierzchnia	9291	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3347	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	11,1	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	6	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Województwo lubuskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **11**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Niska

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	1 018 075	15	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	89,4	16
Powierzchnia [km ²]	13 988	13	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	16,3	12
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3568	13	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	5,8	15
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	8,4	7	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	272,8	13
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1420	5	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	12,4	15
Jakość życia [max 10]	3,90	16	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	16	16

W tegorocznym zestawieniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów województwo lubuskie uplasowało się na 11. miejscu. W ostatnich latach pozycja regionu się nie zmieniła, broni on swojej pozycji przed województwem podkarpackim (12. miejsce), a także nie jest w stanie prześcignąć znajdującego się przed nim województwa kujawsko-pomorskiego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat w odniesieniu do innych regionów sytuacja ziemi lubuskiej bardzo istotnie się poprawiła pod względem wielkości rynku zbytu, warunkowanej m.in. wyraźnym, prawie 15-procentowym wzrostem dochodu

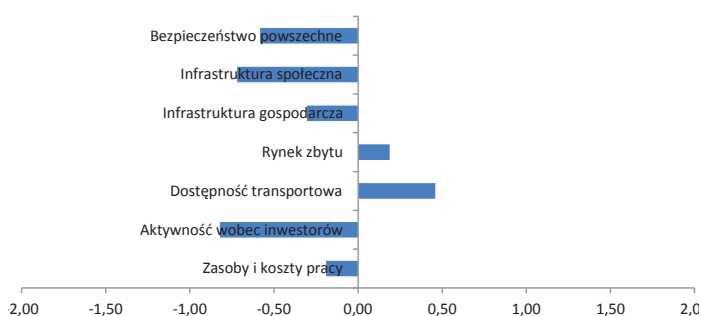
rozporządzalnego przypadającego na osobę w gospodarstwie domowym. W odniesieniu do pozostałych czynników atrakcyjności inwestycyjnej sytuacja województwa lubuskiego na tle innych województw pozostaje taka sama jak w poprzednich latach, bądź też zarysowuje się nieznaczny spadek o jedną pozycję. Tak dzieje się w wypadku zasobów i kosztów pracy, aktywności wobec inwestorów oraz stopnia rozwoju infrastruktury społecznej. Zmiany te są jednak na tyle niewielkie, że nie powinny negatywnie wpływać na generalny obraz województwa w oczach inwestorów.

W ujęciu branżowym województwo lubuskie jest zdecydowanie najbardziej atrakcyjne dla lokalizowania działalności przemysłowej, choć w skali kraju pozwala to regionowi na zajęcia dopiero 9. miejsca wśród innych województw. Największym atutem ziemi lubuskiej pozostaje w tym kontekście bliskość granicy zachodniej, a więc de facto rynku zbytu dla sporej części wyrobów przemysłowych produkowanych w Polsce. Ze względu na brak wielkich aglomeracji, a w efekcie niewielką

ilość zasobów pracy oraz niską chłonność rynku instytucjonalnego, województwu lubuskiemu najtrudniej będzie ściągnąć na swój obszar inwestorów działających w branży usług. Pod tym względem jest to trzeci najmniej atrakcyjny region w kraju. Jeśli chodzi o działalność *high-tech*, zajmuje on niewiele wyższą, 12. lokatę, a głównymi przewagami pozostają relatywnie wysoka dostępność transportowa oraz dość dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza

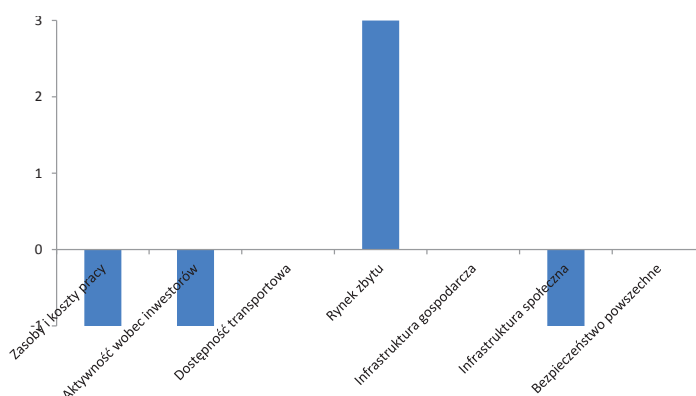
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa lubuskiego w 2016 roku

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa lubuskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

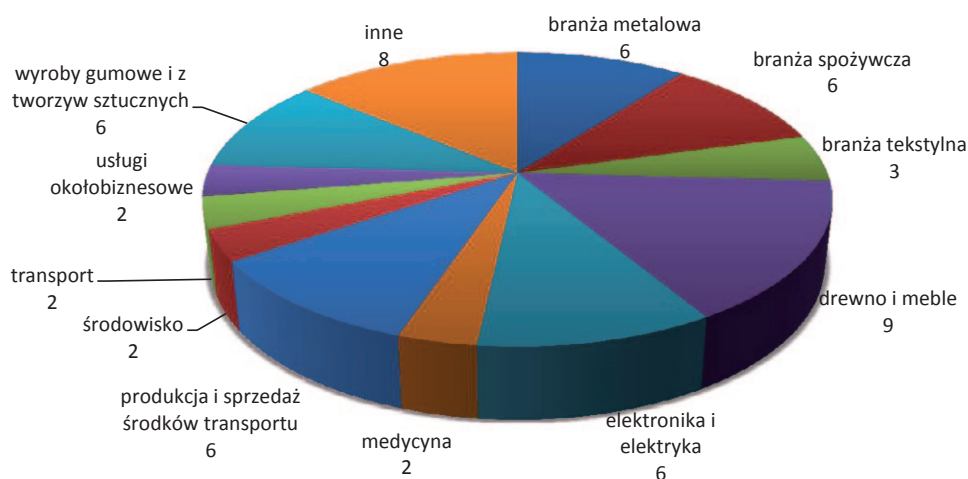

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

58

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Zielona Gospodarka

Zdrowie i jakość życia

Innowacyjny przemysł

W 2015 roku w województwie lubuskim 58 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych należy wskazać duże rozproszenie inwestorów zagranicznych pomiędzy branżami. Najwięcej, aż 9, działa w obszarze „drewno i meble”, co wiąże się z branżami powiązаныmi z przetwarzaniem drewna, produkcją mebli i innych produktów, takich jak papier czy tektura. Kolejnych 5 branż reprezentowanych jest przedsiębiorstwa z branż: metalowej, spożywczej, elektroniki i elektryki, produkcji i sprzedaży środków transportu oraz wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (po 6 inwestorów). Te sześć obszarów stanowi prawie 60% przedsiębiorstw, w które w 2015 roku zainwestowano ponad 1 mln USD z zagranicy. Odnosząc się do inteligentnych specjalizacji regionu, należy wskazać na szczególne znaczenie inwestorów zagranicznych we wzmocnieniu regionalnej specjalizacji – innowacyjny przemysł. Również zauważalna jest obecność inwestorów związanych z inteligentną specjalizacją: zdrowie i jakość życia.

Atrakcyjność podregionów

Najbardziej atrakcyjnym miejscem dla lokowania działalności przemysłowej w województwie lubuskim jest podregion zielonogórski. W skali wszystkich polskich podregionów znajduje się on na 17 pozycji, a jego atrakcyjność pod względem inwestycji z II sektora można określić jako wysoką. Jego dwoma zasadniczymi atutami są: bardzo wysoka dostępność transportowa (co z punktu widzenia przemysłu szczególnie istotne – do granicy zachodniej) oraz bardzo duża powierzchnia wolnych terenów w SSE (głównie w Kostrzyńsko-Słubickiej SSE). Pozwala to do pewnego stopnia zatuszować braki podregionu związane z nie najwyższą dostępnością zasobów pracy oraz nie najniższym

poziomem wynagrodzeń. Opis ten – za jednym wyjątkiem – mógłby też obejmować podregion gorzowski, który znalazł się w grupie podregionów o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej. Jego niższa w stosunku do podregionu zielonogórskiego pozycja bierze się głównie ze znacznie mniejszej podaży wolnych terenów inwestycyjnych w SSE.

Jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności usługowej, oba podregiony województwa lubuskiego znalazły się w grupie obszarów o niskim jej poziomie. Podregion zielonogórski uplasował się na 40., a gorzowski – na 44. pozycji w skali wszystkich podregionów. Ich jedynymi atutami, w szczególności w kontekście tego pierwszego, są dość dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu oraz powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. Dostępność transportowa, która była dużym atutem całego województwa w kontekście działalności przemysłowej, w odniesieniu do usług staje się wadą – zarówno z okolic Gorzowa Wielkopolskiego, jak i Zielonej Góry jest dość daleko do Warszawy, a na obszarze regionu nie ma żadnego międzynarodowego portu lotniczego.

Nieco większe szanse na ściągnięcie inwestycji z branży zaawansowanych technologii będzie miał w województwie lubuskim podregion zielonogórski. W ogólnym zestawieniu podregionów został on pod tym względem sklasyfikowany na 24. miejscu, podczas gdy podregion gorzowski – na 29. miejscu. Różnica między nimi w głównej mierze jest warunkowana dwoma czynnikami: wyższą jakością zasobów pracy (przede wszystkim za sprawą Uniwersytetu Zielonogórskiego) oraz większą podażą wolnych terenów inwestycyjnych w SSE w podregionie zielonogórskim.

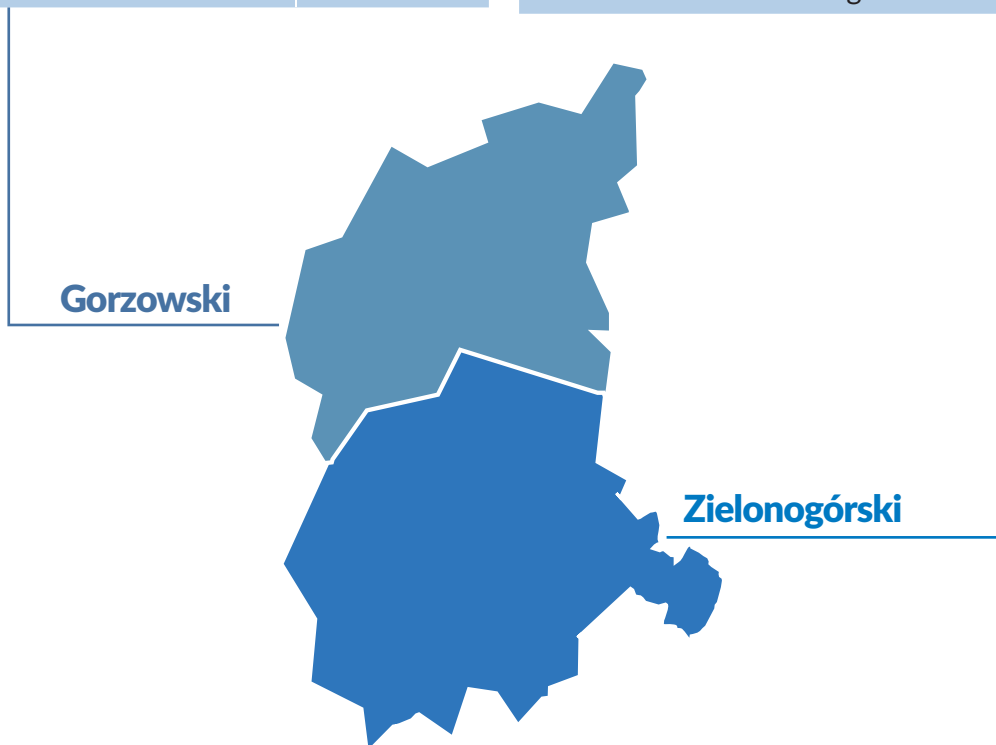
podregiony

Liczba ludności	386 119	**
Powierzchnia	6113	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3537	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	7,7	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	10	**

Liczba ludności	631 956	**
Powierzchnia	7875	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3589	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,9	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	20	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Województwo łódzkie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **7**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	2 493 603	6	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	734,6	8
Powierzchnia [km ²]	18 219	9	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	15,8	14
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 791	8	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	13	4
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	8,7	8	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	2798,1	4
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 362	7	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	629,5	4
Jakość życia [max 10]	4,2	11	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	33	7

Województwo łódzkie od lat plasuje się w grupie regionów o ponadprzeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej. W tym roku, dzięki wyprzedzeniu województwa pomorskiego, region łódzki znalazł się na 7. pozycji, o jedno miejsce wyżej niż w latach 2015 oraz 2014. Do tego awansu przyczyniły się w dużym stopniu dwa czynniki: wyraźny wzrost dochodu rozporządzalnego na osobę w gospodarstwach domowych, zwiększający chłonność lokalnego rynku zbytu, a także dobre efekty funkcjonowania łódzkiej SSE, w zakresie m.in. nowych miejsc pracy oraz nakładów inwestycyjnych. Tradycyjnymi przewagami regionu łódzkiego na tle

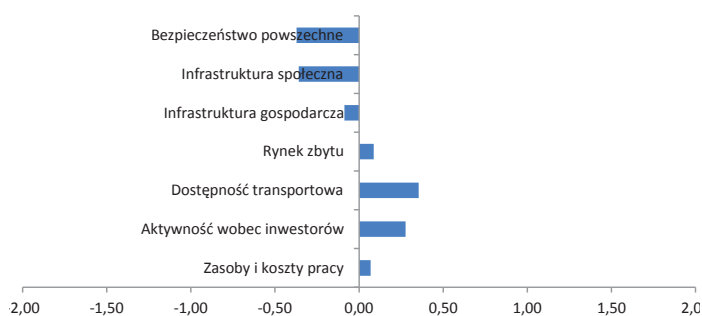
innych województw pozostają dostępność transportowa oraz aktywność promocyjna wobec inwestorów. W trzech ostatnich latach sytuacja województwa łódzkiego w porównaniu z pozostałymi województwami nieznacznie się poprawiła w zakresie infrastruktury gospodarczej za sprawą wspomnianej łódzkiej SSE. W porównaniu z 2014 rokiem o dwie pozycje obniżyła się jednak pozycja województwa, jeśli chodzi o poziom rozwoju infrastruktury społecznej. Wynika to zarówno z niskiej atrakcyjności turystycznej ziemi łódzkiej, przekładającej się na niski poziom rozwoju bazy noclegowej, jak i z przeciętnie rozwiniętego sektora kultury.

W ujęciu branżowym województwo łódzkie jest zdecydowanie najbardziej atrakcyjne do lokowania na jego obszarze działalności przemysłowych. Zajmuje pod tym względem trzecie – po województwach śląskim oraz dolnośląskim – miejsce w skali kraju. Nie może to dziwić, gdyż wszystkie te regiony mają bardzo bogate tradycje przemysłowe. Atutami województwa łódzkiego są w tym

kontekście szczególności: wysoka podaż siły roboczej, dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza oraz ponadprzeciętna dostępność transportowa – zarówno do granicy zachodniej, jak i do trójmiejskich portów morskich. Z kolei pod względem inwestycji w branże usług oraz *high-tech* województwo łódzkie cechuje się przeciętną atrakcyjnością w skali kraju.

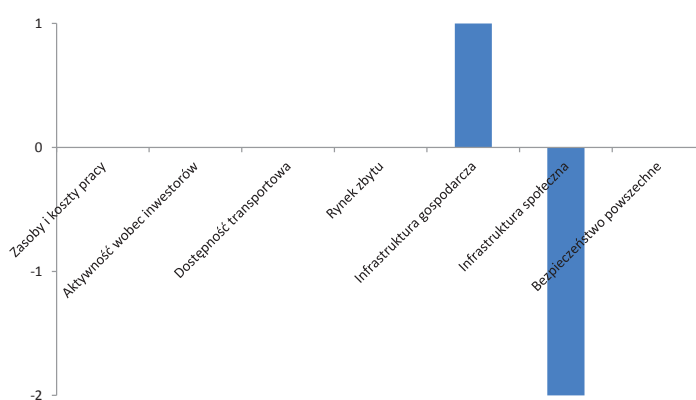
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa łódzkiego w 2016 roku

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa łódzkiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

115

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Nowoczesny przemysł włókienniczy i mody (w tym wzornictwo)

Zaawansowane materiały budowlane

Medycyna, farmacja, kosmetyki

Energetyka, w tym odnawialne źródła energii

Innowacyjne rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze

Informatyka i telekomunikacja

W 2015 roku w województwie łódzkim 115 inwestorów zagranicznych zainwestowało co najmniej 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać rozproszenie pomiędzy 13 branżami, z których największą koncentrację odnotowano w branżach: handlu (16 inwestorów), budownictwie (12), produkcji wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych (12) oraz usługi dla biznesu (10). Branże te koncentrują prawie 50% wszystkich przedsiębiorstw, w których zainwestowano kapitał zagranicznych. Pozostałe branże reprezentują niewielki udział w strukturze branżowej inwestorów, co utrudnia wskazanie dominujących branż. W odniesieniu do zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji województwa łódzkiego warto wskazać, że branże spożywcza, budownictwa, tekstylna oraz ICT mogą mieć istotne znaczenie dla dalszego ich rozwoju.

Atrakcyjność podregionów

Zdecydowanie najwyższą atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności przemysłowej cechuje się w województwie podregion łódzki. Znajduje się on na bardzo wysokim, trzecim miejscu wśród wszystkich podregionów. Zawdzięcza to bardzo wysokiej gęstości osób pracujących w II sektorze, relatywnie wysokim nakładom inwestycyjnym w łódzkiej SSE oraz dobrej dostępności komunikacyjnej – głównie za sprawą relatywnie niewielkiego w skali podregionów czasu potrzebnego na dotarcie zarówno do granicy zachodniej, jak i do trójmiejskich portów morskich. Dość atrakcyjnym miejscem na lokalizowanie inwestycji z branży przemysłowej jest także podregion sieradzki (21. miejsce wśród podregionów). Pozycja tego podregionu wynika głównie z dość dobrej dostępności transportowej, a także stosunkowo niewysokich kosztów pracy. Przeciętną atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności przemysłowej cechują się pozostałe dwa podregiony województwa łódzkiego – skierniewicki (25. miejsce) oraz piotrkowski (26. miejsce). Obydwa charakteryzują się ponadprzeciętną dostępnością transportową, a pierwszy z nich również relatywnie niewysokim poziomem wynagrodzeń. Koszty pracy w podregionie piotrkowskim – głównie za sprawą obecności kopalni węgla brunatnego oraz elektrowni w Bełchatowie – należą natomiast do najwyższych w Polsce, lecz są do pewnego stopnia rekompensowane przez ponadprzeciętne zasoby pracy oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturę gospodarczą, głównie za sprawą dobrych efektów działalności łódzkiej SSE.

Znacznie większa dysproporcja między podregionami województwa łódzkiego zarysowuje się, jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności usługowej. Niekwestionowanym liderem również pozostaje tu

podregion łódzki, który zajmuje bardzo wysokie 2. miejsce wśród wszystkich podregionów. Wpływają na to przede wszystkim duże zasoby pracy – zarówno istniejące (bardzo duża gęstość pracujących w usługach) oraz potencjalne (za sprawą wysokiej gęstości osób bezrobotnych), jak również bardzo duża chłonność rynku instytucjonalnego. Dochodzą do tego bardzo wysoka dostępność komunikacyjna dzięki bliskości lotniska międzynarodowego (Łódź Lublinek) oraz bliskości Warszawy, a także wysoka produktywność pracy w usługach. Pozostałe podregiony województwa łódzkiego cechują się przeciętną (skierniewicki), bądź też niską (piotrkowski oraz sieradzki) atrakcyjnością inwestycyjną dla lokowania działalności usługowej. Atutami podregionów sieradzkiego oraz skierniewickiego są dość dobra dostępność transportowa oraz relatywnie niskie koszty pracy, natomiast w przypadku podregionu piotrkowskiego, gdzie wynagrodzenia są wysokie w skali kraju, zaletą jest jedynie pierwszy z tych czynników. Mankamenty wszystkich trzech podregionów to przede wszystkim niewielka wielkość oraz jakość zasobów pracy, które z punktu widzenia inwestora przemysłowego mają zazwyczaj kluczowe znaczenie.

Wewnątrzregionalna dysproporcja jest też doskonale zauważalna w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności *high-tech*. Podobnie jak w wypadku przemysłu oraz usług, w województwie łódzkim zdecydowanie przoduje podregion łódzki, który zajmuje 4. miejsce wśród wszystkich polskich podregionów. O tak wysokiej pozycji decydują przede wszystkim: bardzo wysoka jakość zasobów pracy, obecność renomowanych uczelni, wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, wysoka dostępność komunikacyjna, a także niezłe rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu. Do obszarów o przeciętnej atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie zaliczają się w województwie łódzkim podregiony: skierniewicki oraz piotrkowski, natomiast o niskiej – podregion sieradzki. Głównym ich atutem jest przede wszystkim wysoka dostępność transportowa do Warszawy oraz lotniska międzynarodowego, a także ponadprzeciętna do granicy zachodniej. Dla większości inwestorów z branży *high-tech* może to być jednak zbyt słaby argument do ulokowania inwestycji na tych akurat obszarach.

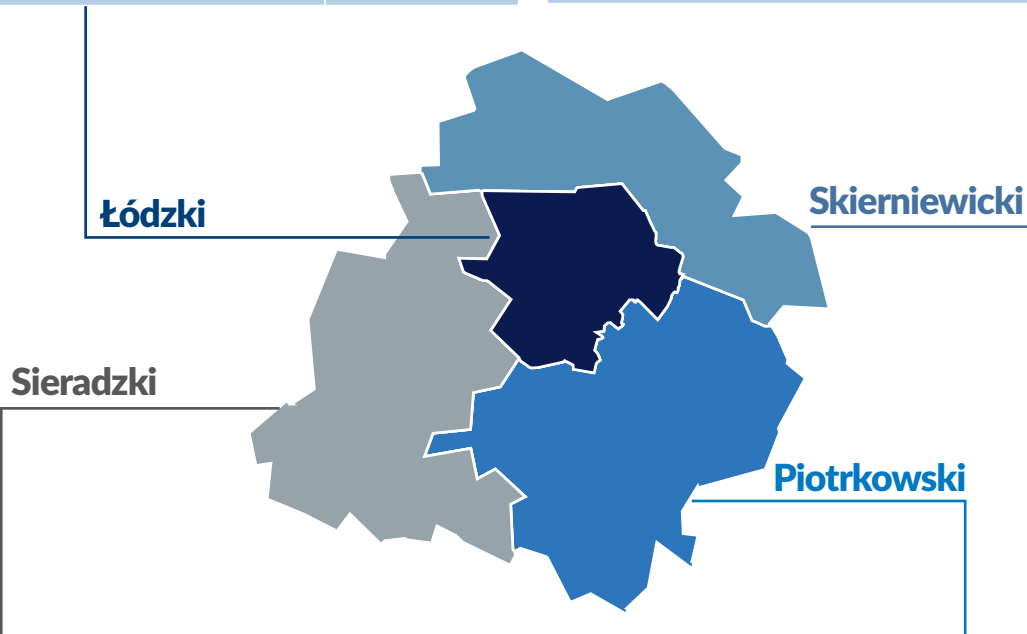
podregiony

Liczba ludności	1 086 993	***
Powierzchnia	2 499	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3856	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	70	***

Liczba ludności	365 755	*
Powierzchnia	4082	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3373	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,8	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	7	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Liczba ludności	450 220	**
Powierzchnia	5666	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3244	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,7	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	1	*

Liczba ludności	590 635	**
Powierzchnia	5972	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4081	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,4	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	5	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Niska

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Województwo małopolskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **4**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	3 372 618	5	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	2 118,6	2
Powierzchnia [km ²]	15 183	12	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	16,3	11
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 907	5	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	11,9	6
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	6,7	3	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	1688	7
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 305	8	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	435,5	7
Jakość życia [max 10]	4,50	5	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	52	1

Województwo małopolskie w badaniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów od kilku lat zajmuje miejsce tuż za podium. Tak jest również w tym roku. Charakterystycznym atutem tego regionu jest wysoka podaż zasobów pracy przy niewygórowanych kosztach pracy. Do największych zalet Małopolski należą także jeden z najbardziej chłonnych rynków lokalnych oraz dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza, zawdzięczająca to w dużej mierze obecności zaawansowanego sektora B+R. Województwo małopolskie to również – za sprawą wysokiej atrakcyjności turystycznej oraz prężnie działającego sektora kultury – region o drugim najwyższym w Polsce, po województwie śląskim, poziomie rozwoju infrastruktury

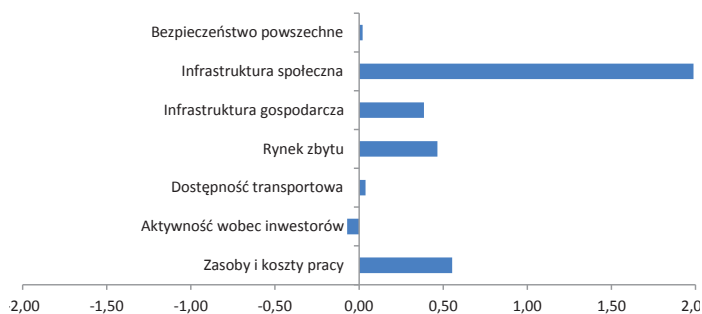
społecznej. Mankamentem regionu pozostaje aktywność wobec inwestorów, która w skali Polski jest mniej niż przeciętna. W porównaniu z 2014 rokiem pozycja województwa małopolskiego w odniesieniu do większości czynników atrakcyjności inwestycyjnej pozostała na tle innych regionów taka sama. Jedyne dwie zmiany dotyczyły bezpieczeństwa powszechnego oraz dostępności transportowej. Jeśli chodzi o pierwszą, głównie za sprawą zauważalnego wzrostu wykrywalności przestępstw, odnotowano wzrost o dwie pozycje. Dostępność transportowa natomiast wiązała się jedyną zmianą in minus – dzięki autostradzie A1 region małopolski został wyprzedzony przez kujawsko-pomorski.

W ujęciu branżowym województwo małopolskie jest szczególnie atrakcyjne dla lokalizowania na jego obszarze działalności usługowych oraz *high-tech* – w tym kontekście zajmuje ono odpowiednio: 3. oraz 2. miejsce wśród regionów. Największymi atutami regionu pozostają bez wątpienia wielkość i jakość zasobów pracy oraz chłonność rynku instytucjonalnego. Istotnymi czynnikami są w tym kontekście także dość dobry stan środowiska przyrodniczego, wysoki – jak na region, którego stolicą jest duża metropolia – poziom

bezpieczeństwa powszechnego, a także w szczególności w odniesieniu do działalności *high-tech* dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna. Jeżeli chodzi o atrakcyjność dla działalności przemysłowej, nie jest ona aż tak wysoka jak w przypadku usług i *high-tech*, ale nadal pozwala Małopolsce mieścić się w czołowej piątce regionów. Największym atutem województwa jest w tym kontekście druga najwyższa po województwie śląskim liczba osób pracujących w przemyśle.

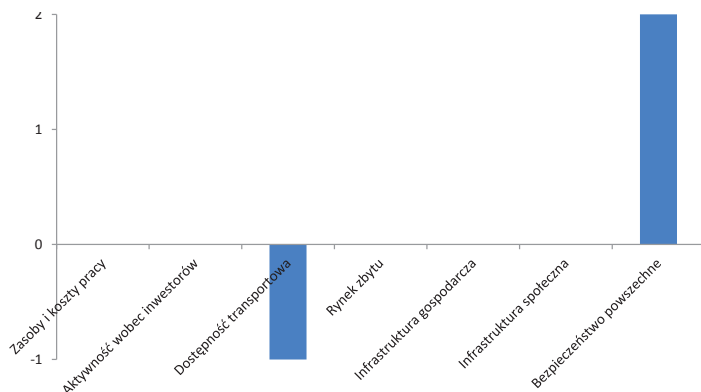
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa małopolskiego w 2016 roku

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa małopolskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

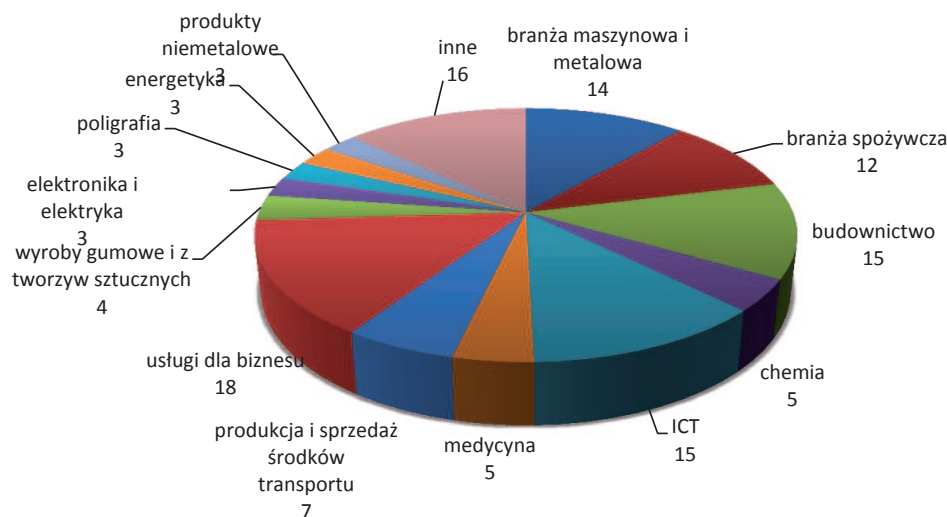

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

123

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje
Nauki o życiu (life sciences)
Energia zrównoważona
Technologie informacyjne i komunikacyjne
Chemia
Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych
Elektrotechnika i przemysł maszynowy
Przemysły kreatywne i czasu wolnego

W 2015 roku w województwie małopolskim 123 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na specjalizację w usługach dla biznesu (18 inwestorów), budownictwie (15), sektorze ICT (15), branży maszynowo-metalowej (14) oraz w branży spożywczej (12). Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy charakteryzują się stosunkowo dużym rozproszeniem i trudno wskazać na obszary koncentracji. Warto zwrócić uwagę, że w strukturze branżowej występują przedsiębiorstwa, które wpisują się w zidentyfikowane w regionie inteligentne specjalizacje. Koncentrują się wokół następujących specjalizacji: elektrotechnika i przemysł maszynowy, technologie informacyjno-komunikacyjne, produkcja metali i wyrobów metalowych. Ich wpływ na rozwój branż inteligentnych specjalizacji jest jednak ograniczony.

Atrakcyjność podregionów

Najatrakcyjniejszymi obszarami do lokowania działalności przemysłowej są w województwie małopolskim dwa podregiony o bardzo bogatych tradycjach przemysłowych – oświęcimski oraz krakowski. Pierwszy z nich plasuje się na piątym miejscu wśród wszystkich podregionów, natomiast drugi – na dziewiątym. Ich konkurencyjność wynika jednak z nieco innych czynników. O ile oba cechują się bardzo obszernymi zasobami pracy, o tyle w podregionie oświęcimskim dochodzą do tego nie najwyższe koszty pracy oraz niewielki udział obszarów chronionych, co predestynuje ten obszar do inwestycji przemysłowych. Atutami podregionu krakowskiego są natomiast wyższa od podregionu oświęcimskiego dostępność transportowa, a także wyższa produktywność przemysłu. Na jego konkurencyjność negatywnie jednak wpływa jeden z najwyższych w kraju poziomów wynagrodzeń. Przeciętną w skali kraju atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności przemysłowej cechuje się podregion nowotarski, który może przyciągać inwestorów niższymi od przeciętnych kosztami pracy, a także dość obszernymi zasobami pracy. Pozostałe dwa podregiony – nowosądecki oraz tarnowski mieszczą się natomiast w piętnastce najmniej atrakcyjnych inwestycyjnie z punktu widzenia przemysłu. Ich jedynymi atutami są relatywnie niskie koszty pracy oraz przeciętne zasoby pracy, a największymi obciążeniami – bardzo niska dostępność transportowa oraz słabo rozwinięta infrastruktura gospodarcza.

Jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności usługowej, zdecydowanym liderem w Małopolsce jest podregion krakowski, zajmujący również trzecie miejsce w skali całego kraju. Tak wysoką pozycję zawdzięcza on przede wszystkim bardzo obszernym zasobom pracy oraz bardzo wysokiej jakości kadr. Podregion ten cechuje się też wysokim poziomem rozwoju lokalnej gospodarki,

wysoką chłonnością rynku instytucjonalnego oraz wysoką dostępnością transportową, w dużej mierze warunkowaną obecnością dużego międzynarodowego portu lotniczego Kraków-Balice. Obszarami o wysokiej atrakcyjności dla lokowania inwestycji w branży usługowej są też podregiony: oświęcimski (13. miejsce wśród podregionów) oraz tarnowski (19. miejsce). Atutami pierwszego z nich są w szczególności: relatywnie duża wielkość oraz jakość zasobów pracy, wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz wysoki poziom rozwoju lokalnej gospodarki. Atrakcyjność podregionu tarnowskiego wynika natomiast w większym stopniu z relatywnie niskich kosztów pracy. Zlokalizowane dość peryferyjnie podregiony: nowosądecki oraz nowotarski należą natomiast do grupy o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. Największymi ich atutami są niskie koszty pracy oraz zestaw „miękkich” czynników lokalizacji, takich jak wysoka jakość środowiska przyrodniczego. To jednak zazwyczaj zbyt mało, by móc skutecznie ściągać na swój teren inwestorów.

W kontekście działalności *high-tech* w województwie małopolskim również przoduje podregion krakowski. Jest on zarazem drugą po podregionie warszawskim najbardziej atrakcyjną lokalizacją dla inwestorów z tej branży. Tak wysoka pozycja wynika przede wszystkim z bardzo wysokiej jakości zasobów pracy, „generowanych” na krakowskich uczelniach. W branżach zaawansowanych technologicznie istotnym czynnikiem lokalizacyjnym jest także wysoka jakość życia, która jest potrzebna firmom, by ściągać utalentowanych pracowników. Podregion krakowski oferuje w tym kontekście m.in. szeroką ofertę kulturalną. Jego atutami są także wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz wysoka dostępność transportowa, wynikająca głównie z obecności portu lotniczego. Dość wysoką atrakcyjność dla inwestycji z branży *high-tech* można zaobserwować także w podregionie oświęcimskim (21. miejsce w Polsce). Jego atuty to przede wszystkim wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, relatywnie wysoka dostępność transportowa oraz korzystna struktura gospodarki. Dwa podregiony zlokalizowane w województwie małopolskim – tarnowski oraz nowotarski – charakteryzują się średnią atrakcyjnością z punktu widzenia inwestycji w zakresie *high-tech*. Atutami pierwszego z nich są: relatywnie wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz ponadprzeciętna jakość zasobów pracy, a drugiego – czynniki typowo „miękkie”: bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna oraz bardzo wysoka jakość środowiska przyrodniczego. Ostatni z małopolskich podregionów – nowosądecki – cechuje się natomiast niską atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności zaawansowanej technologicznie.

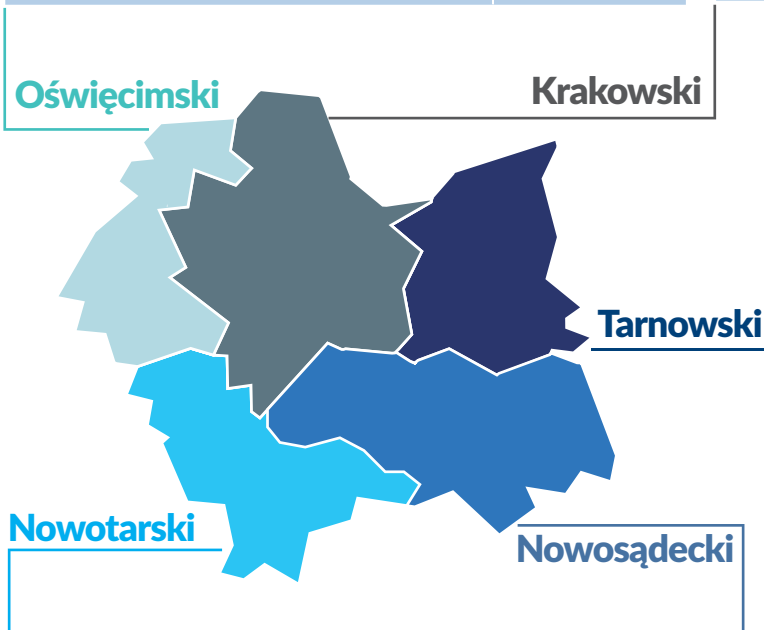
podregiony

Liczba ludności	553 968	**
Powierzchnia	2040	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3489	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,2	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	3	*

Liczba ludności	1 476 837	***
Powierzchnia	4 382	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4189	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	4,9	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	110	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Liczba ludności	463 601	**
Powierzchnia	2605	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3392	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	12	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Liczba ludności	342 576	*
Powierzchnia	2632	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3257	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,7	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	8	**

Liczba ludności	535 636	**
Powierzchnia	3524	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3188	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,1	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	9	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Niska

Województwo mazowieckie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **3**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	5 349 114	1	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	6 946,1	1
Powierzchnia [km ²]	35 558	1	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	20,2	5
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	5 094	1	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	15,8	3
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	7,4	6	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	4177,9	1
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 756	1	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	8350,6	1
Jakość życia [max 10]	5,10	1	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	51	2

Województwo mazowieckie po kilku latach utrzymywania się na drugiej pozycji w zestawieniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów w tym roku spadło na najniższy stopień podium. Zostało ono wyprzedzone przez region dolnośląski głównie za sprawą niższej aktywności względem województw, w szczególności w zakresie relatywnie niewielkiej liczby ofert inwestycyjnych, a także ze względu na wzrost chłonności dolnośląskiego rynku lokalnego, co prawda cały czas będącego jednak wyraźnie mniejszym rynkiem od mazowieckiego. Do największych atutów Mazowsza należą – tradycyjnie już – największy w kraju rynek zbytu, a także najwyższa dostępność transportowa ze względu na obecność miasta stołecznego oraz największego w Polsce lotniska. Do mankamentów trzeba natomiast zaliczyć z pewnością drugi najniższy wśród regionów

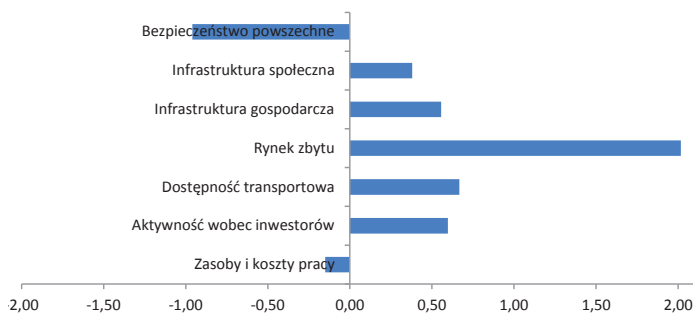
poziom bezpieczeństwa powszechnego, a także – szczególnie w kontekście działalności przemysłowej – najwyższe w Polsce koszty pracy. W ostatnich trzech latach w porównaniu z pozostałymi województwami sytuacja regionu mazowieckiego znacząco się poprawiła, jeśli chodzi o zasoby i koszty pracy – awansował on z 13. na 10. lokatę. Największy wpływ mógł na to mieć rosnący poziom przedsiębiorczości, a także istotna okazała się relatywnie wysoka gęstość osób pracujących w przemyśle, budownictwie i usługach. W tym samym okresie, głównie za sprawą wspomnianej już relatywnie niewielkiej podaży ofert inwestycyjnych, nastąpił spadek o trzy pozycje (z 2. na 5.) w zakresie aktywności regionów wobec inwestorów. Nieznacznie, o jedną lokatę w skali województw, obniżyła się też pozycja Mazowsza w zakresie poziomu bezpieczeństwa.

Pod względem branżowym województwo mazowieckie jest regionem o największej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności w branży *high-tech*. Mają na to wpływ przede wszystkim bardzo wysoka jakość zasobów pracy, dobrze rozwinięty sektor B+R, wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, a także wysoka dostępność transportowa. Dochodzi do tego najwyższa w Polsce wartość dodana przypadająca na pracującego w przemyśle i budownictwie. W kontekście atrakcyjności inwestycyjnej dla *high-tech* atutem Mazowsza jest też to, że w branży tej niskie koszty pracy nie stanowią istotnego czynnika lokalizacyjnego – są one w Warszawie zdecydowanie najwyższe w skali całego

kraju. Województwo mazowieckie, głównie za sprawą stolicy, jest też – dzięki opisywanym walorom – bardzo atrakcyjnym miejscem do przyciągania inwestycji z branży usług. In minus na atrakcyjność tego regionu wpływają jedynie bardzo wysokie koszty pracy, z tego powodu w zestawieniu został on ulokowany na drugim miejscu, za województwem śląskim. Również w decydującej mierze przez wysokie koszty pracy, które w gospodarce podwykonawczej stanowią istotną barierę rozwoju przemysłu, region ten został zaklasyfikowany jako województwo o najmniejszej atrakcyjności dla lokowania działalności przemysłowej.

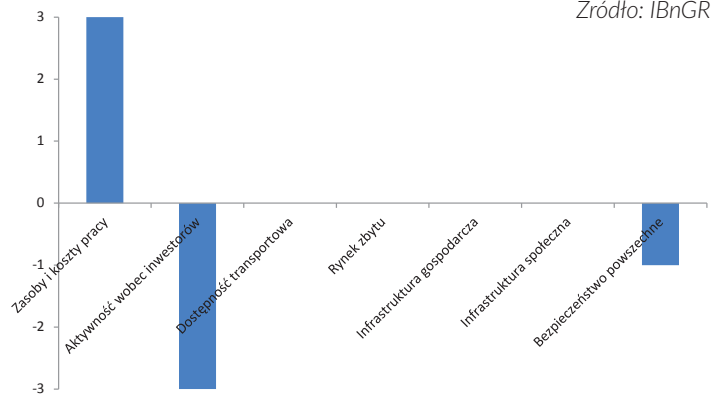
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa mazowieckiego w 2016 roku

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa mazowieckiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

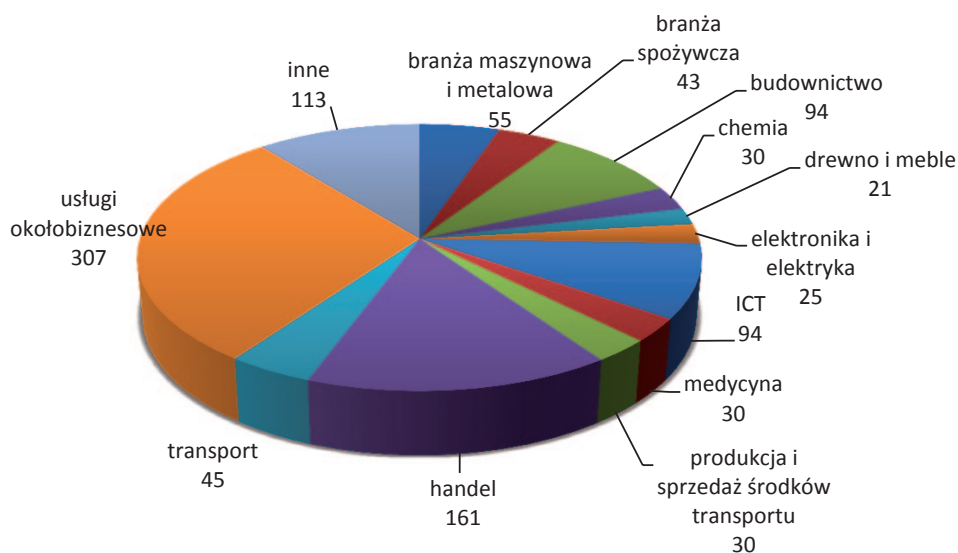
Źródło: IBnGR

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.) **1048**

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje
Bezpieczna żywność
Inteligentne systemy zarządzania
Nowoczesne usługi dla biznesu
Wysoka jakość życia

W 2015 roku w województwie mazowieckim 1048 inwestorów zagranicznych zainwestowało ponad 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na specjalizację w następujących obszarach: usługi dla biznesu (307 inwestorów), handel (161), ICT (94) oraz budownictwo (94). Łącznie stanowią oni prawie 2/3 omawianej grupy. W szczególności obszar usług dla biznesu wiąże się z dwoma inteligentnymi specjalizacjami województwa mazowieckiego – nowoczesnymi usługami dla biznesu oraz inteligentnymi systemami zarządzania. Widoczna jest tu silna koncentracja. Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy charakteryzują się stosunkowo dużym rozproszeniem. W strukturze przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym są też przedstawiciele branż wpisujących się w inne zidentyfikowane w regionie inteligentne specjalizacje, takie jak wysoka jakość życia i zdrowa żywność, ale ze względu na stosunkowo małą liczebność nie mają istotnego wpływu na rozwój regionalnych specjalizacji.

Atrakcyjność podregionów

Najbardziej atrakcyjną lokalizacją dla działalności przemysłowej jest w województwie mazowieckim podregion warszawski. Jego atrakcyjność w skali całego kraju należy określić jako dość wysoką, ale nie bardzo wysoką – plasuje się dopiero na 24 miejscu. Wynika to przede wszystkim z najwyższych w całej Polsce kosztów pracy, których nie rekompensują ani duże zasoby pracy, ani też najwyższy w kraju poziom rozwoju lokalnej gospodarki. Podregionem o przeciętnej atrakcyjności z punktu widzenia przemysłu jest podregion radomski. Zajmuje on 29. lokatę na tle wszystkich województw, a do jego mocnych stron należą dość konkurencyjne koszty pracy, a także – w szczególności – bardzo duży niedobór miejsc pracy. Podmioty chcące otworzyć działalność przemysłową w podregionie radomskim nie powinny mieć dużych problemów ze znalezieniem chętnych do pracy nawet na najprostszych, nisko płatnych stanowiskach. Pozostałe podregiony cechują się niską (ostrołęcki), bądź też bardzo niską (ciechanowski, płocki, siedlecki) atrakcyjnością lokalizacji działalności przemysłowej. Szczególnie ciekawy jest casus podregionu płockiego, w którym ze względu na obecność płockiej rafinerii, produktywność przemysłu jest według statystyk najwyższa w kraju, mimo to z tego samego powodu, wysoki jest też poziom płac, co może odstraszać inwestorów z II sektora.

Jeżeli chodzi o działalność usługową, bezkonkurencyjny – co nie może dziwić – pozostaje podregion warszawski. Cechuje się najwyższą w Polsce podażą wykwalifikowanej siły roboczej, najwyższą chłonnością rynku instytucjonalnego, najwyższą – za sprawą Warszawy oraz lotniska na Okęciu – dostępnością komunikacyjną,

a także zdecydowanie najwyższą wartością dodaną generowaną przez pracującego w sektorze usług. Jedynym mankamentem są najwyższe w skali kraju koszty pracy, wynikające m.in. z tego, że w Warszawie lokuje się wiele inwestycji z branży zaawansowanych usług. Podregionem o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej dla lokalizacji usług jest podregion radomski. Na jego korzyść przemawiają relatywnie konkurencyjne koszty pracy, a także przeciętna dostępność wysoko wykwalifikowanej siły roboczej oraz przeciętny poziom chłonności rynku instytucjonalnego. Pozostałe cztery podregiony województwa mazowieckiego plasują się w dwunastce najmniej atrakcyjnych podregionów z punktu widzenia inwestycji w sektorze usług. Wynika to w głównej mierze z niewielkich zasobów pracy oraz niskiej ich jakości, a także z niskiej chłonności rynku instytucjonalnego.

Podregion warszawski cechuje się najwyższą w Polsce atrakcyjnością inwestycyjną również z punktu widzenia branży *high-tech*. Jego mocne strony są związane przede wszystkim z bezpośrednimi czynnikami atrakcyjności – bardzo wysoką jakością zasobów pracy, obecnością renomowanych uczelni oraz ośrodków naukowo-badawczych, bardzo wysoką dostępnością transportową, najwyższą chłonnością rynku instytucjonalnego, a także bardzo dobrze rozwiniętym sektorem instytucji otoczenia biznesu. Wśród obszarów o wysokiej w skali kraju atrakcyjności znalazł się podregion płocki (18. pozycja). Tak wysoką lokatę zawdzięcza bardzo wysokiej produktywności przemysłu, dobrej dostępności komunikacyjnej do Warszawy, a co za tym idzie – do międzynarodowego lotniska, a także dość wysokiej chłonności rynku instytucjonalnego. Pozostałe podregiony znalazły się w grupie obszarów o niskiej (ciechanowski, siedlecki) oraz bardzo niskiej (ostrołęcki, radomski) atrakcyjności z punktu widzenia inwestycji *high-tech*. Nieco wyższa lokata podregionu siedleckiego wynika z relatywnie dobrej jakości zasobów pracy, natomiast ciechanowskiego – z dobrej dostępności komunikacyjnej warunkowanej bliskością Warszawy oraz lotniska międzynarodowego w Modlinie.

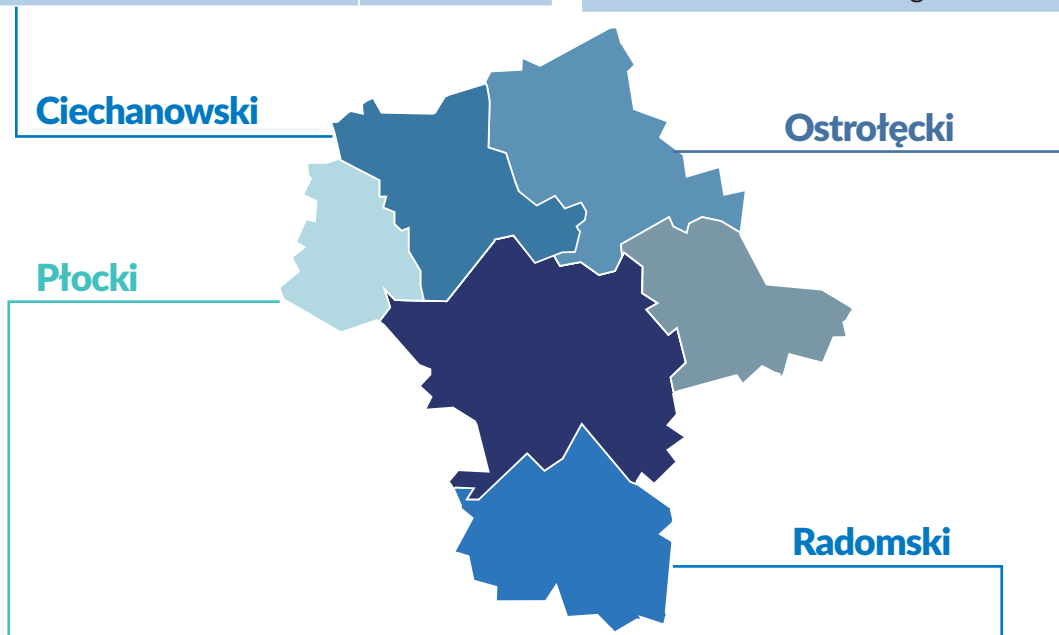
podregiony

Liczba ludności	343 728	*
Powierzchnia	5256	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3417	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	14	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	10	**

Liczba ludności	388 078	**
Powierzchnia	6504	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3587	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12,6	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	2	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Niska

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Liczba ludności	331 741	*
Powierzchnia	3351	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4468	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	13,1	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	19	**

Liczba ludności	617 144	**
Powierzchnia	5763	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3667	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	17,6	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	16	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

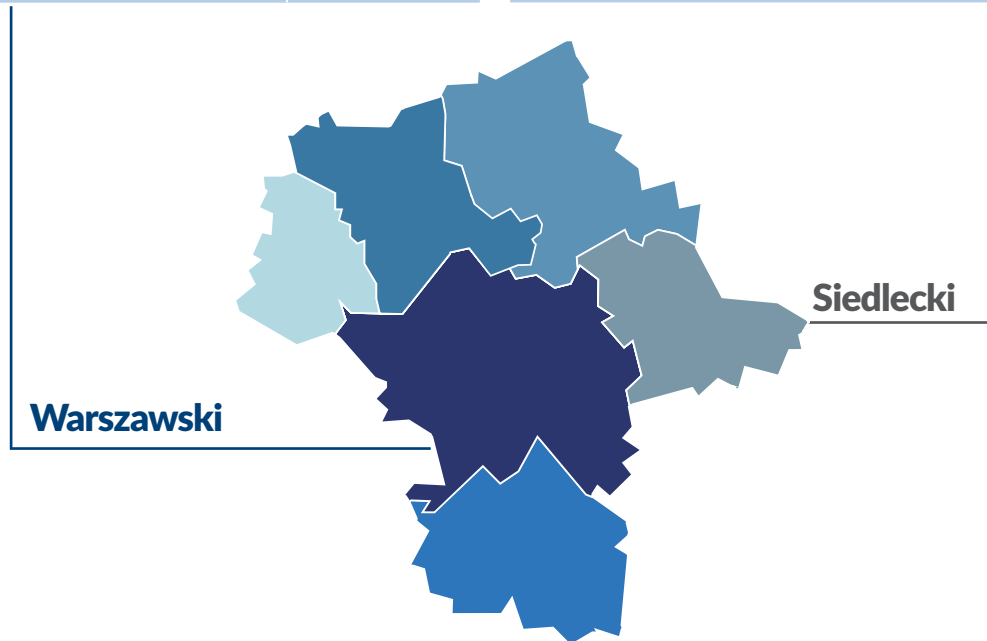
podregiony

Liczba ludności	3 356 146	***
Powierzchnia	9 925	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	5105	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,4	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	74	***

Liczba ludności	312 277	*
Powierzchnia	4759	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3535	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,1	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	24	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Niska

Województwo opolskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **9**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Niska
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	996 011	16	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	121,2	15
Powierzchnia [km ²]	9 412	16	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	21,3	4
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 793	7	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	15,9	2
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	8,8	9	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	217,5	15
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 289	9	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	51,8	12
Jakość życia [max 10]	4,20	11	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	25	13

Województwo opolskie od lat plasuje się w grupie regionów o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej. Tak jest również w tym roku – podobnie jak w poprzednich latach, region uplasował się na 9. lokacie, choć różnica między nim a znajdującym się na 10. pozycji województwem kujawsko-pomorskim była minimalna. Do atutów województwa opolskiego zalicza się wysoką dostępność transportową, związaną przede wszystkim z bliskością zachodniej granicy, a także relatywnie wysoko rozwiniętą – głównie za sprawą działalności Wałbrzyskiej oraz Katowickiej SSE – infrastrukturę gospodarczą. Do zasadniczych mankamentów Opolszczyzny natomiast należy zaliczyć stosunkowo niewielki rynek zbytu oraz niewielkie zasoby pracy. Pozycja województwa opolskiego

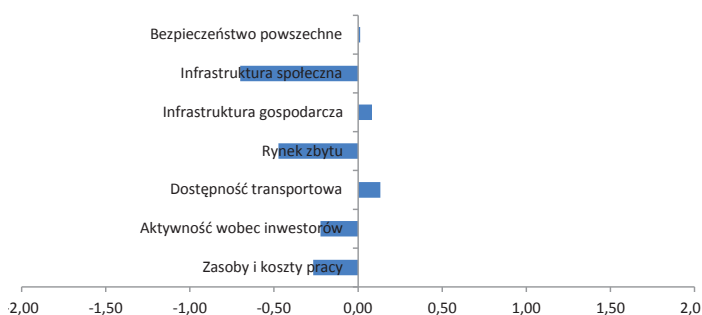
na tle innych regionów pod względem siedmiu wyróżnionych w badaniu czynników atrakcyjności inwestycyjnej nie ulegała w trzech ostatnich latach istotnym wahaniom. Jeżeli już się pojawiały, to zazwyczaj in minus. W stosunku do 2014 roku region opolski spadł o jedną lokatę, jeśli chodzi o zasoby i koszty pracy (z 12. na 13. miejsce), dostępność transportową (z 8. na 9.), infrastrukturę gospodarczą (z 5. na 6.) oraz bezpieczeństwo powszechne (z 8. na 9.). Jedyny awans dotyczył poziomu rozwoju infrastruktury społecznej – z 14. na 13. miejsce. Przy tak niewielkich przetasowaniach trudno jednak wskazać pewne długotrwałe, silne trendy, które mogły się do nich przyczynić.

W ujęciu branżowym region opolski jest najbardziej atrakcyjny do lokowania na jego obszarze inwestycji w zakresie działalności zaawansowanej technologicznie. Pod tym względem zajmuje dziewiąte miejsce wśród województw – jest ono warunkowane w głównej mierze wysoką gęstością instytucji otoczenia biznesu oraz dobrymi efektami działalności specjalnych stref ekonomicznych. Nieco mniejsza, nadal przeciętna w skali

kraju atrakcyjność inwestycyjna województwa opolskiego dotyczy natomiast działalności przemysłowej oraz usługowej. Największą zaletą Opolszczyzny w odniesieniu do obydwu typów inwestycji jest funkcjonowanie SSE, w tym spora podaż wolnych terenów inwestycyjnych w strefach, natomiast w odniesieniu do usług – także wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu.

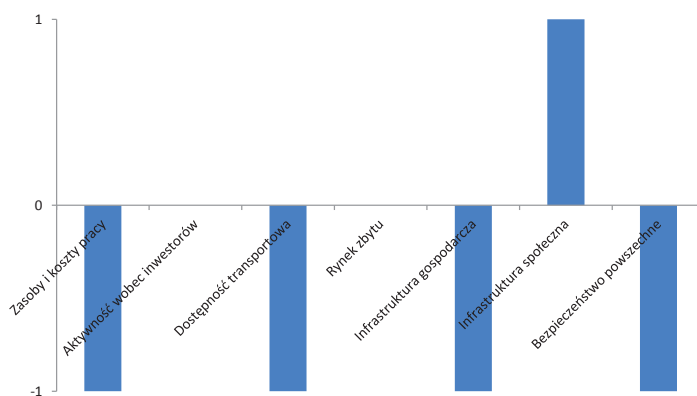
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa opolskiego w 2016 roku

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa opolskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

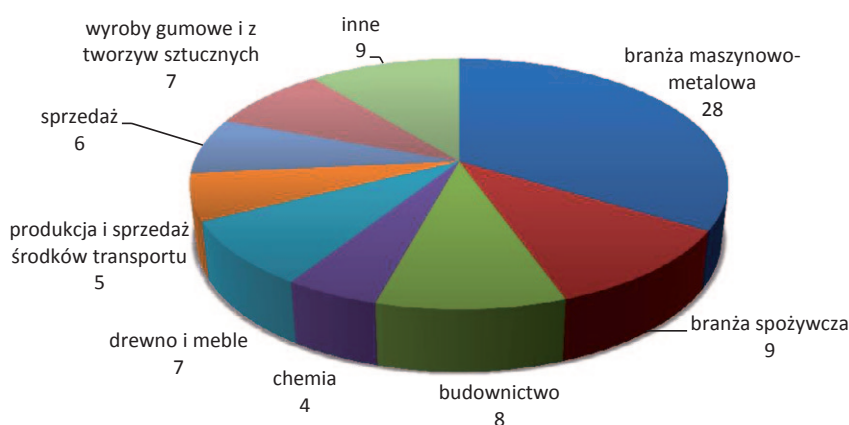

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

83

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

- Technologie chemiczne
- Zrównoważone technologie budownictwa i drewna
- Technologie przemysłu maszynowego i metalowego
- Technologie przemysłu energetycznego (w tym oze, poprawa efektywności energetycznej);
- Technologie rolno-spożywcze

W 2015 roku w województwie opolskim 83 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na koncentrację w branży maszynowo-metalowej (28 inwestorów). Przedsiębiorstwa tej branży stanowią 1/3 omawianej grupy. Jednocześnie ten obszar działalności inwestorów jest wprost powiązany z inteligentną specjalizacją regionu – technologie przemysłu maszynowego i metalowego. Pozostałe przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym charakteryzują się równomiernym rozproszeniem i trudno wskazać obszary koncentracji. Warto zwrócić uwagę, że wśród przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym znalazło się 15, które wzmacniają inteligentną specjalizację – zrównoważone technologie budownictwa i drewna. Pozostałe przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego, wpisujące się w inteligentne specjalizacje regionu, ze względu na niewielką liczebność nie odgrywają istotnej roli z punktu widzenia wspierania rozwoju tych specjalizacji.

Atrakcyjność podregionów

Zarówno jeśli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności przemysłowej, usługowej, jak i *high-tech*, podregion opolski znajduje się w klasie podregionów o jej wysokim poziomie, natomiast podregion nyski – o przeciętnym. Najsilniejszymi stronami podregionu opolskiego w kontekście lokowania inwestycji przemysłowych są: prężna działalność SSE (Katowickiej oraz Wałbrzyskiej), w tym również duża podaż wolnych terenów inwestycyjnych na obszarze SSE, a także dobra dostępność komunikacyjna, warunkowana przede wszystkim bliskością zachodniej granicy. O konkurencyjności podregionu nyskiego pod względem lokowania inwestycji przemysłowych decydują głównie relatywnie niskie koszty pracy, wysoka podaż osób bezrobotnych, mogących znaleźć zatrudnienie w nowo powstających zakładach, a także spora podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE.

Główne przewagi podregionu opolskiego w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej wiążą się z dość chłonnym rynkiem instytucjonalnym, dużą podażą wolnych terenach inwestycyjnych w SSE, dobrze rozwiniętym sektorem instytucji otoczenia biznesu oraz ponadprzeciętną produktywnością sektora usług. Przewagi podregionu nyskiego wynikają natomiast przede wszystkim ze sporej podaży wolnych terenów inwestycyjnych w SSE, z dość dobrze rozwiniętego sektora otoczenia biznesu, a także – co kluczowe – z relatywnie niskich kosztów pracy.

Największa dysproporcja między dwoma analizowanymi podregionami dotyczy atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie. Podregion opolski plasuje się pod tym względem na 19. miejscu wśród podregionów, natomiast nyski – na 34. Mocnymi stronami pierwszego z nich są: wysoki poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej (głównie za sprawą dobrze rozwiniętego sektora instytucji otoczenia biznesu), dość wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, a także przeciętna jakość zasobów pracy oraz poziomu rozwoju lokalnej gospodarki. Przewagą podregionu nyskiego jest natomiast właściwie tylko wysoki poziom lokalnej infrastruktury gospodarczej, w tym w głównej mierze dość dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu.

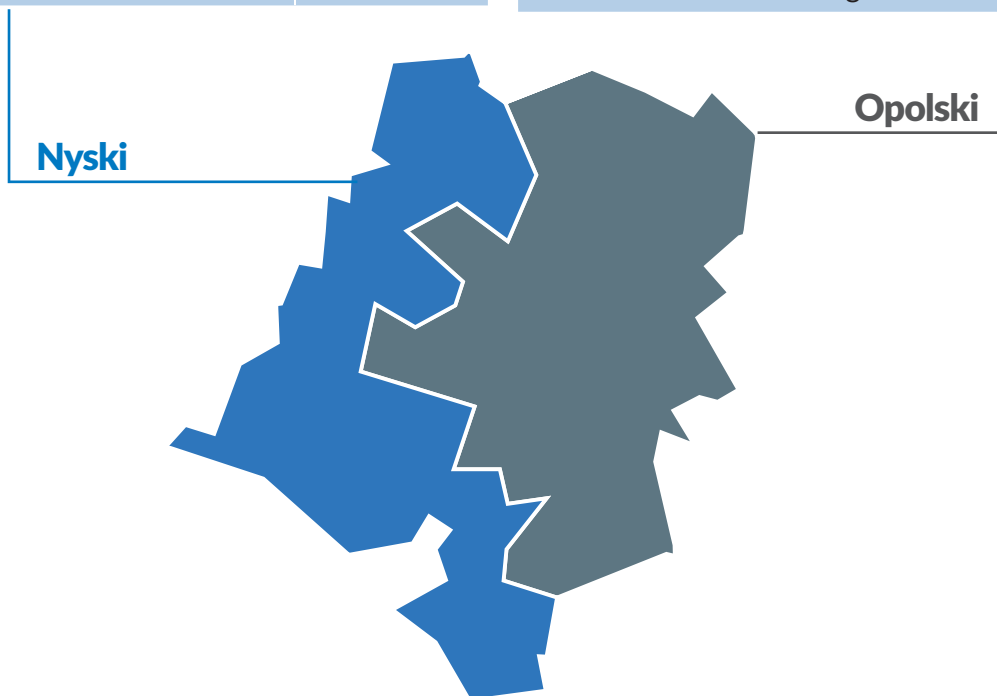
podregiony

Liczba ludności	375 841	*
Powierzchnia	4093	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3420	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12,3	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	7	**

Liczba ludności	620 170	**
Powierzchnia	5319	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3942	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	7,1	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	36	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Województwo podkarpackie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **12**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Niska

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	2 127 657	9	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	6 946,1	7
Powierzchnia [km ²]	17 846	11	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	20,2	6
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 528	15	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	15,8	6
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	11,4	14	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	4177,9	6
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 082	16	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	8350,6	8
Jakość życia [max 10]	4,50	5	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	51	12

Województwo podkarpackie, choć jego atrakcyjność inwestycyjna w skali kraju nie jest wysoka ani nawet przeciętna, jest regionem, który wybija się najbardziej in plus spośród wszystkich województw wschodniej Polski. Podobnie jak w latach 2014 i 2015, również w tegorocznej edycji badania znalazł się na 12. miejscu wśród wszystkich polskich regionów. Jego największym atutem, który jednak w dość niewielkim stopniu przekłada się na ogólną atrakcyjność inwestycyjną, jest najwyższy w Polsce poziom bezpieczeństwa powszechnego. Wszystkie pozostałe brane w niniejszym badaniu pod uwagę czynniki atrakcyjności inwestycyjnej przyjmują w wypadku województwa podkarpackiego wartości poniżej średniej. Spośród nich można wyróżnić jedynie drugie najniższe w Polsce koszty

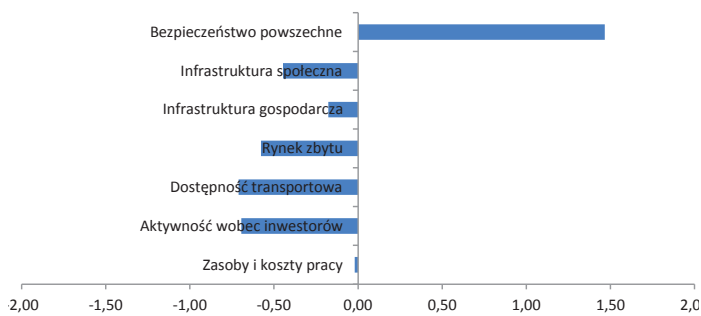
pracy, co może być zachętą do pojawienia się w regionie nisko- oraz średniozaawansowanych technologicznie firm przemysłowych. W porównaniu z 2014 rokiem pozycja województwa podkarpackiego pod względem siedmiu analizowanych czynników atrakcyjności inwestycyjnej nie uległa większym zmianom na tle innych regionów. Jeżeli już zachodziły, były pozytywne i dotyczyły zasobów i kosztów pracy (awans z 7. na 6. miejsce wśród regionów), wielkości rynku zbytu (z 13. na 12.), poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej (z 10. na 9.) oraz społecznej (z 11. na 10.). Jedyny spadek odnotowano w obszarze aktywności województwa wobec inwestorów (z 12. na 13. miejsce). Pomimo, jak się wydaje, generalnie pozytywnych zjawisk społeczno-gospodarczych zachodzących w regionie nadal dzieli go jednak

sporo od wyprzedzającego go w zestawieniu województwa lubuskiego. Dystans ten w obecnym roku nawet się zwiększył.

W ujęciu branżowym województwo podkarpackie – mimo niskiej pozycji w ogólnym zestawieniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów – jest relatywnie atrakcyjnym miejscem na lokalizowanie inwestycji w branżach: przemysłowej oraz usługowej. W obydwu przypadkach znajduje się na wysokim, szóstym miejscu wśród innych województw. Największą zaletą regionu, jeśli chodzi o lokowanie inwestycji industrialnych, są niskie koszty pracy, które rekompensują najniższą z punktu widzenia inwestorów z II sektora dostępność transportową województwa. Duży dystans dzieli je zarówno od granicy zachodniej, jak i – w szczególności – od portów morskich.

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa podkarpackiego w 2016 roku

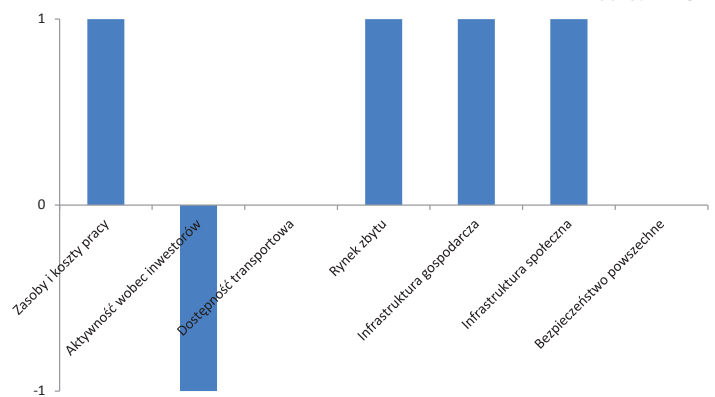
Źródło: IBnGR

Niski poziom wynagrodzeń również może być zachętą do pojawienia się w regionie firm z branży relatywnie prostych usług. Barię pojawienia się bardziej zaawansowanych usług mogą być natomiast stosunkowo niewielkie zasoby dobrze wykwalifikowanych pracowników. Województwo podkarpackie jest zdecydowanie najmniej atrakcyjne do lokowania w nim działalności zaawansowanej technologicznie. Zajmuje pod tym względem odległe 11. miejsce wśród regionów, a jego atutami są głównie czynniki miękkie, takie jak wysoka jakość środowiska przyrodniczego oraz najwyższy w Polsce poziom bezpieczeństwa. Same z siebie nie będą one jednak w stanie ściągnąć inwestorów z tej branży do regionu.

Wykres: Zmiana pozycji województwa podkarpackiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

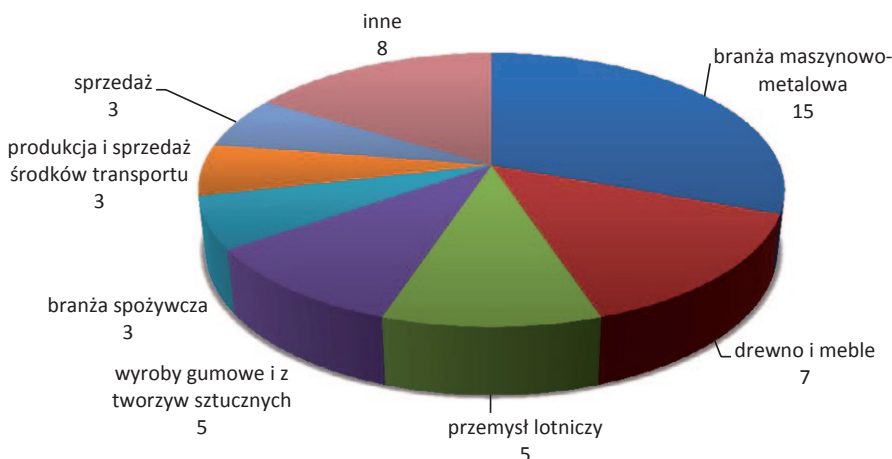

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

49

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Lotnictwo i kosmonautyka

Jakość życia

Informacja i telekomunikacja

W 2015 roku w województwie podkarpackim 49 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Analiza struktury branżowej inwestorów zagranicznych wykazała koncentrację w branży maszynowo-metalowej (15 inwestorów). W pozostałych branżach kapitał zagraniczny został ulokowany w 3–7 podmiotów, co świadczy o jego dużym rozproszeniu branżowym. W strukturze branżowej przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego na uwagę zasługuje fakt, że praktycznie jedynie przemysł lotniczy (5 inwestorów) wzmacnia wiodącą inteligentną specjalizację lotnictwo i kosmonautyka. Pozostałe przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym nie wpływają w istotny sposób na dynamikę rozwoju inteligentnych specjalizacji w województwie podkarpackim.

Atrakcyjność podregionów

Dwa spośród podregionów znajdujących się w województwie podkarpackim można zaliczyć do grupy obszarów cechujących się wysoką atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności przemysłowej. Mowa tu o podregionie rzeszowskim (14. miejsce wśród wszystkich podregionów) oraz tarnobrzesckim (16.). Oba podregiony charakteryzują się wysoką dostępnością zasobów pracy, dość dobrze rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą (szczególnie rzeszowski ze względu na dużą podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE – głównie EURO-PARK Mielec) oraz korzystną strukturą lokalnej gospodarki. Przewagą podregionu rzeszowskiego jest przeciętna, lecz znacznie wyższa niż w wypadku podregionu tarnobrzesckiego, dostępność transportowa, natomiast atutem drugiego z tych podregionów są wyraźnie niższe koszty pracy. Dwa pozostałe podregiony województwa podkarpackiego – krośnieński oraz przemyski – charakteryzują się z kolei niską atrakcyjnością inwestycyjną z punktu widzenia inwestorów przemysłowych. Wynika to przede wszystkim z ich peryferyjnego położenia oraz relatywnie niewielkich zasobów pracy. Mankamentów tych nie jest w stanie zniwelować nawet jeden z niższych w kraju poziomów wynagrodzeń.

Znacznie mniejsze dysproporcje wewnątrzregionalne zarysowują się, jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności usługowej. Prym wiedzie tu podregion rzeszowski, który uplasował się na dziewiątej pozycji wśród wszystkich polskich podregionów. Jego silne strony to przede wszystkim duża podaż oraz wysoka jakość zasobów pracy, dość wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, stosunkowo dobra dostępność komunikacyjna (warunkowana głównie obecnością lotniska międzynarodowego Rzeszów-Jasionka) oraz dość wysoki poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej, na którą składają się zarówno stosunkowo

dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu, jak i dość duża podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. Podregiony: krośnieński oraz przemyski znalazły się w pierwszej połowie trzeciej dziesiątki obszarów najbardziej atrakcyjnych z punktu widzenia inwestycji w branży usług. Relatywnie wysoką pozycję zawdzięczają głównie niskim kosztom pracy, a także zestawowi czynników pośrednich, w tym przede wszystkim wysokiej jakości środowiska przyrodniczego oraz bardzo niskiemu poziomowi przestępczości. Ostatni z podregionów – tarnobrzescki – znalazł się w zestawieniu na 25. miejscu, czyli tuż za podregionem przemyskim. Jego konkurencyjność wynika jednak w nieco mniejszym stopniu z kosztów pracy (są na średnim poziomie), a głównie z dość chłonnego rynku instytucjonalnego. Podregion ten cechuje się również nieporównanie gorszym stanem środowiska przyrodniczego oraz nieznacznie niższym niż w podregionach przemyskim i krośnieńskim poziomem bezpieczeństwa powszechnego.

Jedynym podregionem województwa podkarpackiego o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie jest podregion rzeszowski. Znajduje się on pod tym względem na 11. miejscu w skali kraju. Swoją wysoką pozycję zawdzięcza głównie wysokiej jakości zasobów pracy oraz wysokiej chłonności rynku instytucjonalnego. Cechuje się też stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą, głównie za sprawą sektora instytucji otoczenia biznesu oraz dość wysokiej podaży wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. Za podregionem rzeszowskim przemawiają także czynniki pośrednie, takie jak wysoki poziom bezpieczeństwa powszechnego, dość dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna oraz relatywnie dobry stan środowiska przyrodniczego. Mogą one odgrywać zauważalną rolę przy lokalizowaniu inwestycji w sektorze zaawansowanych technologii. Pozostałe podregiony województwa podkarpackiego charakteryzują się przeciętną (krośnieński), bądź też niską (przemyski, tarnobrzescki) atrakcyjnością względem inwestorów z branży *high-tech*. Nieco wyższa pozycja podregionu krośnieńskiego w głównej mierze wynika z nieco wyższej jakości zasobów pracy, którą w pozostałych dwóch podregionach należy ocenić nisko. Czynnikiem defaworyzującym wszystkie te podregiony jest bardzo niska dostępność transportowa – przede wszystkim względem granicy zachodniej oraz Warszawy. Tych mankamentów nie są w stanie dostatecznie zrekomensować korzyści związane z niskim poziomem przestępczości oraz wysoką jakością środowiska przyrodniczego, które charakteryzują podregiony: krośnieński oraz przemyski.

podregiony

Liczba ludności	617 908	**
Powierzchnia	4464	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3462	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	10,4	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	5	*

Liczba ludności	393 948	**
Powierzchnia	4292	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3384	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	14,4	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	13	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Niska

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Niska

Liczba ludności	631 560	**
Powierzchnia	3552	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3809	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	10,5	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	70	***

Liczba ludności	484 241	**
Powierzchnia	5538	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3238	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	11,5	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	8	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Województwo podlaskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **16**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	1 188 800	14	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	300,7	11
Powierzchnia [km ²]	20 187	6	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	19,4	7
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 647	11	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	11,3	10
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	10,5	11	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	248,7	14
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 258	12	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	21,3	14
Jakość życia [max 10]	4,60	3	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	30	9

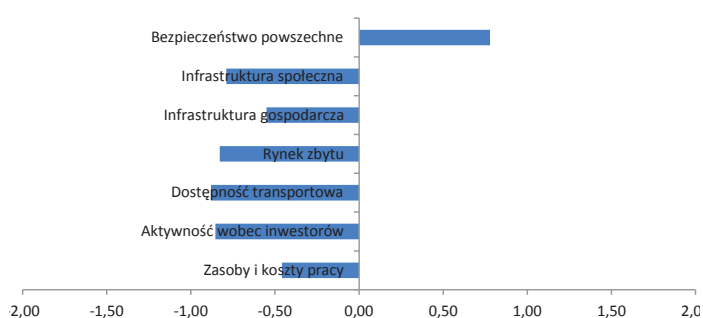
Województwo podlaskie należy do najmniej atrakcyjnych inwestycyjnie polskich regionów. Podobnie jak w poprzednich latach, również w tegorocznej edycji badania zamyka ono stawkę wszystkich województw. Nic nie wskazuje na to, by w najbliższym czasie mogło się to zmienić. Wręcz przeciwnie – dystans, jaki dzieli Podlasie od przedostatniego w klasyfikacji regionu, zdaje się z roku na rok powiększać. Właściwie jedynym atutem regionu jest wysoki poziom bezpieczeństwa powszechnego. Jeżeli chodzi o pozostałe czynniki atrakcyjności inwestycyjnej – w szczególności

bezpośrednie, takie jak dostępność komunikacyjna oraz zasoby i koszty pracy – region podlaski znajduje się zazwyczaj na samym końcu. W porównaniu z poprzednimi trzema latami, głównie za sprawą relatywnie dość dobrych efektów funkcjonowania Suwalskiej SSE w zakresie powstawania nowych miejsc pracy, województwu podlaskiemu udało się przeskoczyć województwo świętokrzyskie i uplasować się na 15. miejscu wśród regionów pod względem poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej. Za sprawą inwestycji drogowych i znacznie krótszego czasu potrzebnego

na dojechanie z Olsztyna do Warszawy, województwo warmińsko-mazurskie zepchnęło jednak Podlasie na ostatnie miejsce w zestawieniu regionów o najwyższej dostępności transportowej. W porównaniu z 2014 rokiem region ten spadł też z czwartego na trzecie miejsce wśród województw o najwyższym poziomie bezpieczeństwa powszechnego.

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa podlaskiego w 2016 roku

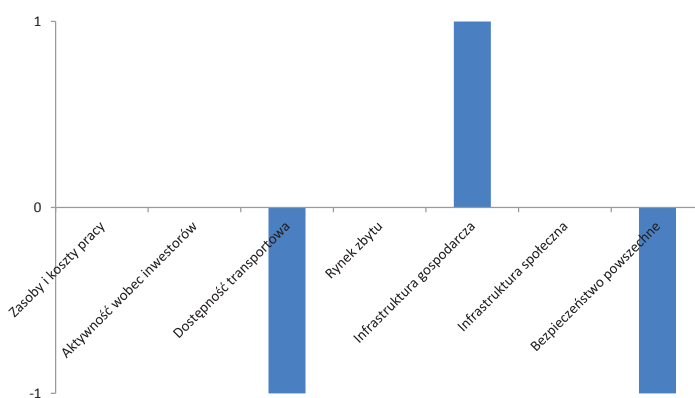
Źródło: IBnGR

W ujęciu branżowym województwo podlaskie cechuje się bardzo niską atrakcyjnością inwestycyjną zarówno dla działalności przemysłowej, jak i usługowej oraz zaawansowanej technologicznie. Jeżeli chodzi o dwa ostatnie zestawienia, zajmuje ono wśród województw ostatnie miejsce, natomiast w przypadku przemysłu, głównie dzięki jednemu z niższych w Polsce kosztom pracy, prześciga województwa: warmińsko-mazurskie oraz mazowieckie.

Wykres: Zmiana pozycji województwa podlaskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

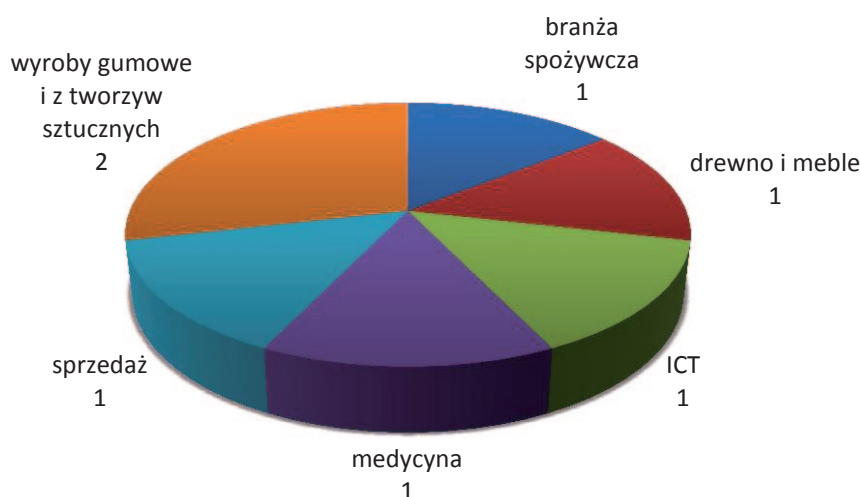

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

5

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Przemysł rolno-spożywczy

Przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy

Sektor medyczny i nauki o życiu

Ekoinnowacje i nauki o środowisku oraz powiązane z nimi sektory

W 2015 roku w województwie podlaskim jedynie 5 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych nie można wskazać na specjalizację w jakiegokolwiek branży. Ze względu na niską liczebność badanej grupy nie doszło do wzmocnienia zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji. W strukturze branżowej występują przedsiębiorstwa, które wpisują się w zidentyfikowane w regionie inteligentne specjalizacje, takie jak sektor medyczny oraz przemysł rolno-spożywczy.

Atrakcyjność podregionów

Wszystkie podregiony województwa podlaskiego cechują się niską (białostocki), bądź też bardzo niską atrakcyjnością (łomżyński, suwalski) inwestycyjną dla działalności przemysłowej. Ich braki dotyczą wszystkich najważniejszych czynników lokalizacji – od dostępności zasobów pracy, przez dostępność transportową, aż po poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej. Choć cały region położony jest dość peryferyjnie, jego atutem nie są nawet niskie koszty pracy – pozostają bowiem na przeciętnym poziomie.

Jeżeli chodzi o działalność usługową podregion białostocki charakteryzuje się przeciętną w skali kraju atrakcyjnością inwestycyjną. Wśród wszystkich polskich podregionów

uplasował się on na 27. miejscu. Jego atutami są: wysoka aktywność społeczna mieszkańców, ponadprzeciętny poziom przedsiębiorczości oraz ponadprzeciętna jakość zasobów pracy. Największym mankamentem pozostaje jednak niska dostępność transportowa, związana przede wszystkim ze sporą odległością dzielącą Białystok z najbliższymi lotniskami międzynarodowymi – na Okęciu oraz w Modlinie. Pozostałe dwa podregiony znajdują się w trójce najmniej atrakcyjnych podregionów pod kątem inwestycji w branży usług. O tak niskiej pozycji zadecydowały w głównej mierze niewielkie zasoby pracy oraz ich niewielka jakość, niska chłonność rynku instytucjonalnego, a także bardzo niska dostępność transportowa.

Żaden z podregionów województwa podlaskiego nie jest atrakcyjny dla lokowania na jego obszarze inwestycji z branży *high-tech*. Najwyżej sklasyfikowany podregion białostocki zajmuje w ogólnym zestawieniu dopiero 46. miejsce. Inwestorów zniechęcać może przede wszystkim najniższa w Polsce dostępność transportowa, warunkowana głównie brakiem dostępu do lotniska międzynarodowego, niska chłonność rynku instytucjonalnego oraz niska – z wyjątkiem podregionu białostockiego – jakość zasobów pracy.

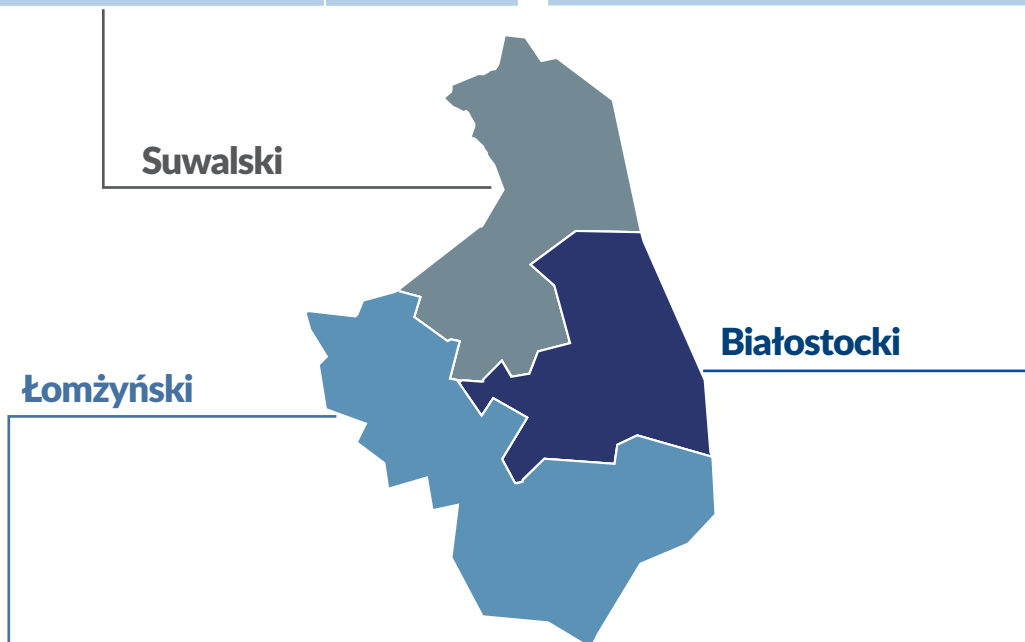
podregiony

Liczba ludności	274 912	*
Powierzchnia	6237	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3584	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	11,1	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	6	**

Liczba ludności	510 873	**
Powierzchnia	5132	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3724	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	10,8	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	59	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Niska

Liczba ludności	403 015	**
Powierzchnia	8818	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3557	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,7	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	9	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Województwo pomorskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **8**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Niska
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	2 307 710	7	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	1 156,1	6
Powierzchnia [km ²]	19 947	8	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	17	10
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	4204,24	4	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	9	13
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	7,3	5	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	1327,2	8
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 472	6	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	590,4	5
Jakość życia [max 10]	4,3	2	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	41	4

Województwo pomorskie znalazło się w tegorocznym zestawieniu na dość niskim, jak na swój potencjał, ósmym miejscu w zestawieniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów. Drugi rok z rzędu notuje ono zatem spadek – w 2015 roku plasowało się na siódmym, a w 2014 na szóstym miejscu. Wydaje się, że spadek ten należy tłumaczyć przede wszystkim zmniejszeniem się chłonności lokalnego rynku. Dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwie domowym wzrósł w porównaniu z ubiegłoroczną edycją badania o zaledwie 0,3%, co było trzecią najniższą dynamiką w skali województw. Sama wysokość dochodu była natomiast szóstą najwyższą wśród regionów, podczas gdy rok temu była ona trzecia, a dwa lata temu – druga. Mimo wszystko pomorski rynek zbytu nadal należy do najwyższych w Polsce i bez wątpienia stanowi atut regionu. Docenić należy także czwartą najwyższą wśród

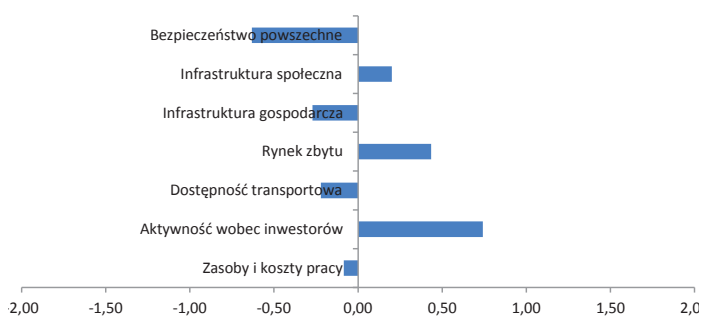
województw aktywność wobec inwestorów, a także – choć w niewielkim stopniu decyduje to o ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru – dobrze rozwiniętą infrastrukturę społeczną. Słabymi stronami Pomorza są natomiast niskie w porównaniu z innymi regionami efekty działalności SSE (zarówno Słupskiej, jak i Pomorskiej), które w dodatku nie oferują zbyt dużej podaży terenów pod nowe inwestycje, a także – ze względu na położenie geograficzne – dość słaba dostępność transportowa. W dodatku głównie z powodu niskiej wartości wskaźnika wykrywalności przestępstw województwo pomorskie cechuje się jednym z najniższych poziomów bezpieczeństwa powszechnego. Powody zmniejszenia ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej województwa pomorskiego dobrze odzwierciedla spadek, jaki od 2014 roku Pomorze odnotowało względem innych regionów, jeśli chodzi o wielkość rynku zbytu (z 3. na 5.

miejsce), aktywność wobec inwestorów (z 3. na 4.) oraz poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej (z 9. na 10.). Jedyne wzrost stwierdzono w odniesieniu do zasobów i kosztów pracy (z 9. a 8.)

W ujęciu branżowym województwo pomorskie jest najbardziej atrakcyjne dla lokalizowania inwestycji z branży zaawansowanych technologii. Pod tym względem zajmuje piątą pozycję wśród województw. Zawdzięcza to zarówno czynnikom „twardym”, takim jak wysokiej jakości zasoby pracy, dość dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu oraz relatywnie wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, jak również miękki – czyli bardzo dobrego stanu środowiska przyrodniczego oraz bardzo dobrze rozwiniętej infrastrukturze

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa pomorskiego w 2016 roku

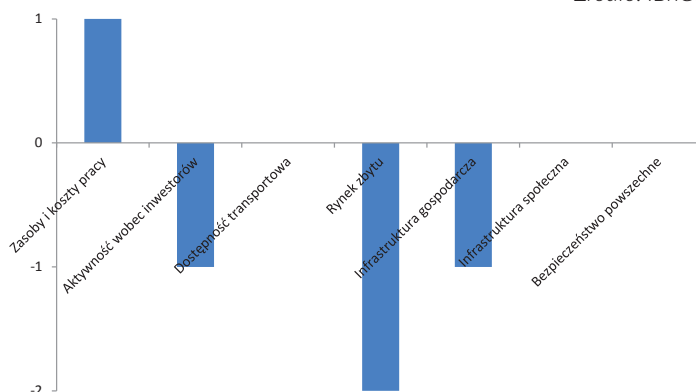
Źródło: IBnGR

społecznej. Pomorze cechuje również ponadprzeciętna, siódma wśród województw atrakcyjność dla lokowania inwestycji z branży usług. W tym kontekście zaletami regionu są przede wszystkim duże oraz dobre jakościowo zasoby pracy, a także wysokie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw, dobrze świadczące o chłonności rynku instytucjonalnego. Województwo pomorskie jest natomiast najmniej atrakcyjne z punktu widzenia inwestorów przemysłowych. Pod tym względem zajmuje ono 11. pozycję wśród regionów. Pozycja ta mogłaby być wyższa, w szczególności jeśli wziąć pod uwagę bliskość portów morskich, gdyby nie bardzo niskie w skali kraju efekty funkcjonowania SSE oraz niska podaż znajdujących się w ich obrębie wolnych terenów inwestycyjnych.

Wykres: Zmiana pozycji województwa pomorskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

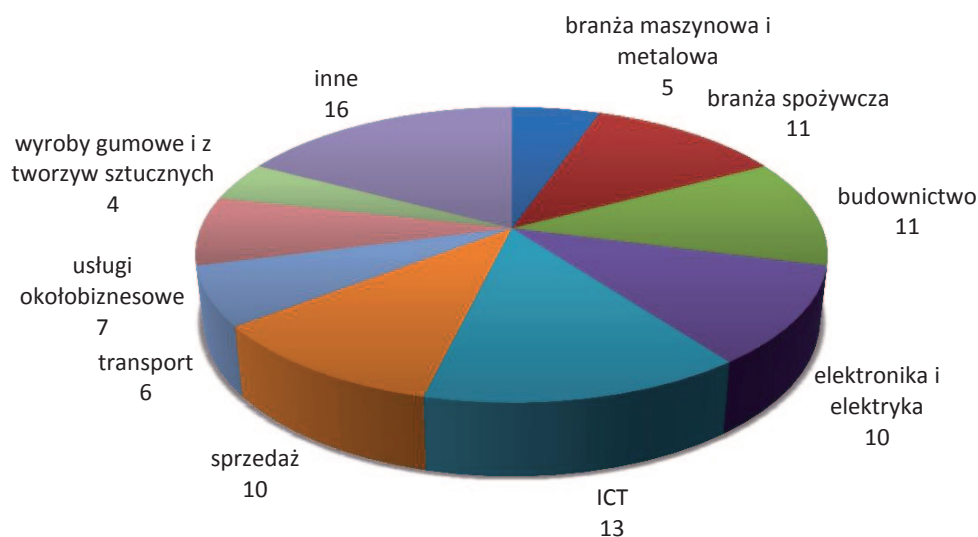

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

93

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje
Technologie offshore i portowo-logistyczne
Technologie interaktywne w środowisku nasyconym informacyjnie
Technologie ekoefektywne w produkcji, przesyłce, dystrybucji i zużyciu energii i paliw oraz w budownictwie
Technologie medyczne w zakresie chorób cywilizacyjnych i okresu starzenia

W 2015 roku w województwie pomorskim 93 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać specjalizacje w obszarze: ICT (13 inwestorów), budownictwa (11), branży spożywczej (11) oraz elektroniki i elektryki (10). Łącznie stanowią oni prawie połowę omawianej grupy. Jednocześnie ICT i budownictwo powiązane są z dwoma inteligentnymi specjalizacjami województwa pomorskiego: technologiami interaktywnymi w społeczeństwie nasyconym informacjami oraz technologiami offshore i portowo-logistycznymi. Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy charakteryzują się stosunkowo dużym rozproszeniem i trudno wskazać obszary koncentracji.

Atrakcyjność podregionów

Największą atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności przemysłowej cechuje się na Pomorzu podregion trójmiejski, który jednak w skali kraju należy uznać za przeciętnie atrakcyjny (31. miejsce wśród podregionów). Do jego atutów należą przede wszystkim: wysokie zasoby pracy, dobra dostępność komunikacyjna, warunkowana głównie obecnością portów morskich w Gdyni i Gdańsku oraz autostradą A1, a także wysoka wydajność pracy w przemyśle. Czynnikiem blokującym awans Trójmiasta i okolic na wyższe pozycje są natomiast bardzo wysokie koszty pracy oraz bardzo niewielka podaż wolnych terenów inwestycyjnych w Pomorskiej SSE. Pozostałe pomorskie podregiony cechują się niską (starogardzki) bądź też bardzo niską (słupski, chojnicki) atrakcyjnością. Silnymi stronami pierwszego z nich są przede wszystkim wysoka dostępność transportowa oraz ponadprzeciętna wydajność pracy w przemyśle, natomiast dwa pozostałe, w szczególności chojnicki, bazują na konkurencyjnych kosztach pracy.

Znacznie większa dysproporcja wewnątrzregionalna dotyczy atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej. Bardzo wysoką atrakcyjnością cechuje się podregion trójmiejski, który uplasował się na siódmym miejscu wśród wszystkich podregionów. Na jego korzyść przemawiają: szeroka dostępność wykwalifikowanych pracowników, bardzo wysoka chłonność rynku instytucjonalnego, wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu, wysoka wydajność pracy w sektorze usług, a także wysoka dostępność transportowa, związana przede wszystkim z obecnością międzynarodowego portu lotniczego Gdańsk-Rębiechowo oraz z autostradą A1, istotnie skracającą czas dotarcia do Warszawy. Atrakcyjność pozostałych podregionów należy ocenić jako niską (starogardzki, chojnicki), bądź też bardzo niską (słupski). Silną stroną pierwszego z nich jest wysoka dostępność transportowa, drugiego – bardzo

niski poziom wynagrodzeń, natomiast w podregionie słupskim brak obu tych atutów.

Jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności zaawansowanej technologicznie, w województwie pomorskim również zdecydowanie najwyżej plasuje się podregion trójmiejski (6. miejsce). Jego zalety to przede wszystkim wysoka jakość zasobów pracy w dużym stopniu warunkowana obecnością gdańskich renomowanych uczelni, bardzo wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz wysoka wydajność pracy w II sektorze. Za podregionem trójmiejskim przemawiają także „miękkie” czynniki lokalizacji, takie jak bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna oraz wysoka jakość środowiska przyrodniczego. Mogą one zachęcić wielu pracowników z branży *high-tech* do relokacji. Podregionem o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej dla przedsiębiorstw prowadzących działalność zaawansowaną technologicznie jest podregion słupski, który uplasował się na 25. pozycji. Swoją dość dobrą pozycję zawdzięcza głównie ponadprzeciętnej dostępności wysoko wykwalifikowanych pracowników, a także pośrednim czynnikiem lokalizacji – dobrze rozwiniętej infrastrukturze społecznej oraz dobremu stanowi środowiska przyrodniczego. Pozostałe dwa podregiony cechują się niską (starogardzki) bądź też bardzo niską (chojnicki) atrakcyjnością z punktu widzenia inwestycji *high-tech*.

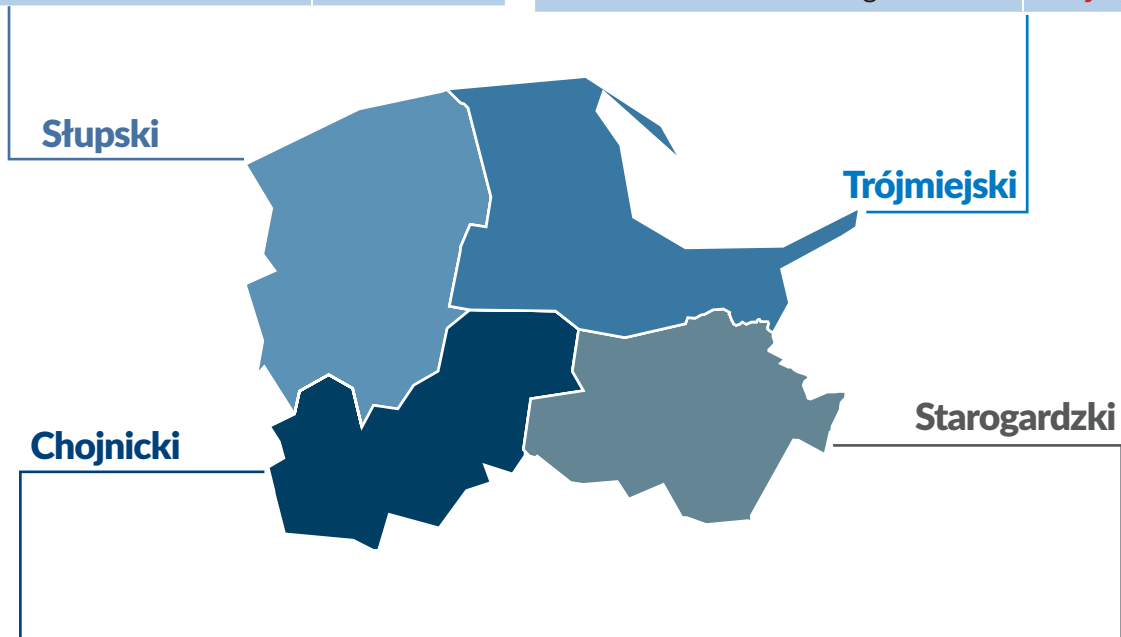
podregiony

Liczba ludności	335 603	*
Powierzchnia	5245	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3488	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	10,8	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	10	**

Liczba ludności	1 313 918	***
Powierzchnia	4 858	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4404	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,5	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	69	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Liczba ludności	225 138	*
Powierzchnia	4105	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3190	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	11,7	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	3	*

Liczba ludności	433 051	**
Powierzchnia	4102	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3667	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,6	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	3	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Niska

Województwo śląskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **1**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	4 570 849	2	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	1 352,2	3
Powierzchnia [km ²]	12 333	14	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	21,9	3
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	4 221	2	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	12,9	5
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	6,7	2	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	3467,6	2
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 421	4	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	732,9	2
Jakość życia [max 10]	4,2	11	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	28	10

Województwu śląskiemu po raz kolejny udało się utrzymać status regionu o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej. Sprzyjają temu bez wątpienia takie czynniki, jak: bogate tradycje przemysłowe regionu, wysoki stopień urbanizacji czy prężna działalność SSE (przede wszystkim Katowickiej SSE). Górny Śląsk jest liderem pod względem gęstości pracujących w przemyśle, budownictwie i usługach oraz poziomu rozwoju infrastruktury społecznej, cechuje go także drugi największy w skali województw rynek zbytu, bardzo dobrze rozwinięte są: infrastruktura gospodarcza oraz sektor instytucji otoczenia biznesu. Jedynym istotnym mankamentem pozostaje trzeci najniższy na tle innych regionów poziom bezpieczeństwa powszechnego. W ostatnich trzech latach województwo

śląskie na tle innych województw utrzymywało bądź poprawiało swoją pozycję, jeśli chodzi o poszczególne czynniki atrakcyjności inwestycyjnej. Najbardziej zauważalny wzrost dotyczył aktywności regionu wobec inwestorów – w 2014 roku województwo śląskie było pod tym względem szóste wśród województw, rok później siódme, a w obecnym zestawieniu znalazło się na drugiej pozycji. Tak duży wzrost może w głównej mierze wynikać z drugiej najwyższej wśród regionów – po Dolnym Śląsku – liczbie ofert lokalizacyjnych dla nowych inwestycji. W ciągu ostatnich trzech lat na tle innych regionów nieznacznie poprawiła się też pozycja województwa śląskiego w zakresie poziomu bezpieczeństwa powszechnego (z przedostatniego na 14. miejsce).

W ujęciu branżowym województwo śląskie jest w skali Polski bezdyskusyjnie najlepszym miejscem na lokowanie inwestycji przemysłowych. Dystansuje wszystkie pozostałe regiony przede wszystkim pod względem zasobów pracy. Jego niekwestionowanej pozycji lidera nie zagrażają nawet drugie najwyższe wśród województw koszty pracy. Z mniejszą, choć nadal wyraźną przewagą Górny Śląsk króluje też w zestawieniu województw najbardziej atrakcyjnych dla działalności w branży

usług. Zawdzięcza to przede wszystkim bezpośrednim czynnikom lokalizacyjnym, takim jak wielkość i jakość zasobów pracy oraz chłonność rynku instytucjonalnego, w których nie ma sobie równych. Jeżeli chodzi o inwestycje w branżę zaawansowanych technologii, region śląski plasuje się na czwartym miejscu. Wyprzedzają go województwa: mazowieckie, małopolskie oraz dolnośląskie. Wszystkim tym regionom województwo śląskie ustępuje przede wszystkim w zakresie jakości zasobów pracy.

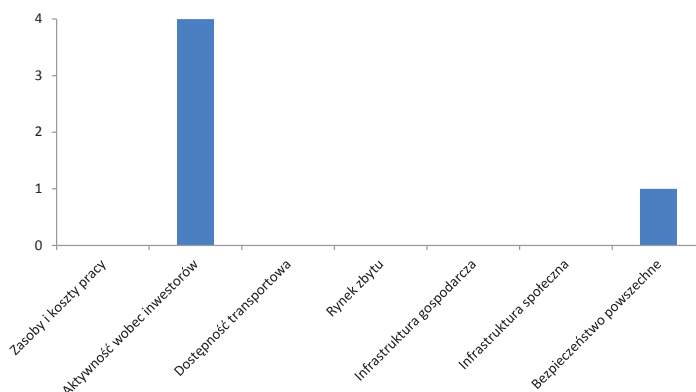
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa śląskiego w 2016 roku

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa śląskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

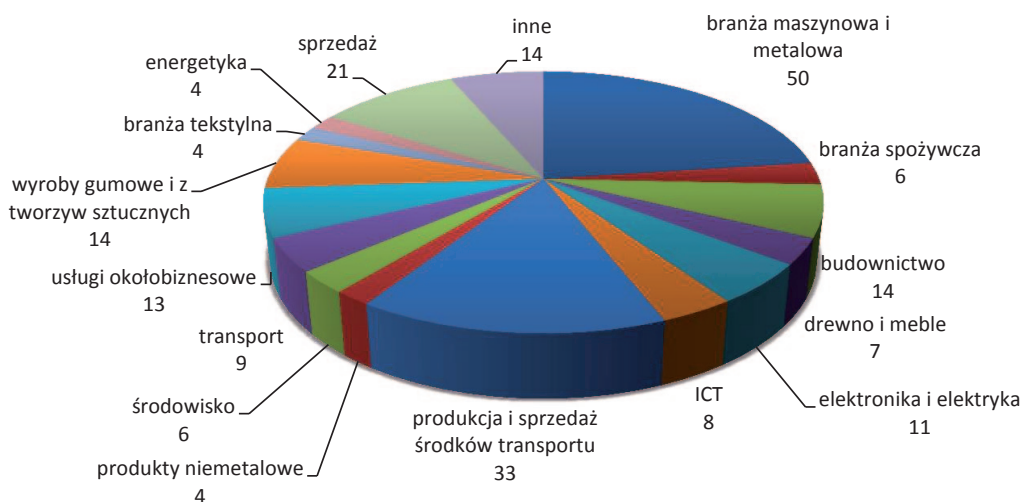

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

218

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Energetyka

Medycyna

Technologie informacyjne i komunikacyjne

W 2015 r. w województwie śląskim 218 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na specjalizację w branży maszynowo-metalowej (50 inwestorów) oraz produkcji i sprzedaży środków transportu (33). Ta koncentracja obszarów działalności inwestorów nie jest istotna z punktu widzenia inteligentnych specjalizacji. Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy charakteryzują się stosunkowo dużym rozproszeniem, ale wśród nich występują przedsiębiorstwa, które wpisują się w zidentyfikowane w regionie inteligentne specjalizacje, takie jak ICT oraz elektronika i elektryka, które wzmacniają regionalną specjalizację – technologie informacyjne i komunikacyjne.

Atrakcyjność podregionów

Wszystkie cztery podregiony województwa śląskiego – co jest ewenementem w skali kraju – cechują się bardzo wysoką atrakcyjnością inwestycyjną z punktu widzenia działalności przemysłowej. Wojewódzkim oraz ogólnopolskim liderem jest podregion katowicki, natomiast wiceliderem – rybnicki. Podregion bielski uplasował się na czwartym miejscu w Polsce, natomiast częstochowski – na ósmym. Ich atutami, wynikającymi z bogatych tradycji przemysłowych w regionie, są przede wszystkim bardzo szerokie zasoby pracy, bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura gospodarcza (w szczególności pod względem efektów funkcjonowania Katowickiej SSE). Największym mankamentem, będącym jednak pochodną właśnie wysokiego stopnia rozwoju przemysłu, pozostają bardzo wysokie koszty pracy, zwłaszcza w podregionach: katowickim, rybnickim oraz bielskim. Nie powinny być jednak wielkim problemem z punktu widzenia inwestorów planujących otwierać bardziej zaawansowane typy działalności przemysłowej – korzyści, jakie oferuje województwo śląskie, znacznie przeważają nad negatywnymi cechami.

Jeżeli chodzi o lokowanie inwestycji w branży usług, trzy z czterech śląskich podregionów mieszczą się w klasie podregionów o najwyższej atrakcyjności – katowicki zajmuje czwarte miejsce, rybnicki jest 11., a bielski 12. Tuż za nim, na 14. miejscu uplasował się natomiast podregion częstochowski. Wszystkie te podregiony cechują bardzo wysoka bądź wysoka wielkość oraz jakość zasobów pracy, bardzo wysoka bądź wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz korzystna struktura gospodarki. O najwyższej pozycji podregionu katowickiego, oprócz wspomnianych cech, zdecydowały także największa w województwie dostępność komunikacyjna (do stolicy regionu oraz do lotniska międzynarodowego Katowice-Pyrzowice), a także najwyższa w regionie gęstość instytucji otoczenia biznesu. Podobnie jak w przypadku

przemysłu, zasadniczym czynnikiem mogącym hamować lokowanie się na Górnym Śląsku w szczególności prostych działalności usługowych jest bardzo wysoki bądź wysoki poziom wynagrodzeń w podregionach: katowickim, rybnickim oraz bielskim.

Największe, choć nadal bardzo małe dysproporcje w atrakcyjności inwestycyjnej podregionów województwa śląskiego dotyczą atrakcyjności z punktu widzenia działalności zaawansowanych technologicznie. Na najwyższym, ósmym w skali kraju, uplasował się podregion katowicki. Jego silnymi stronami są w szczególności wysoka jakość zasobów pracy, obecność renomowanych uczelni oraz ośrodków naukowo-badawczych, wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu, wysoka dostępność komunikacyjna oraz bardzo wysoka chłonność rynku instytucjonalnego. Czynnikiem zniechęcającym pojawiające się w regionie firm z branży *high-tech* – głównie z perspektywy relokacji pracowników – może być natomiast najniższa w Polsce jakość środowiska przyrodniczego, czego może nie być w stanie zrekomensować dobrze rozwinięty sektor kultury. Pozostałe trzy podregiony plasują się w grupie obszarów o wysokiej atrakcyjności – podregion bielski jest na 13. miejscu, częstochowski na 16., a rybnicki na 22. Mocnymi stronami pierwszego z nich są przede wszystkim wysoka jakość zasobów pracy, wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz korzystne oddziaływanie pośrednich czynników lokalizacji – dobrze rozwiniętej infrastruktury społecznej oraz dość wysokiej, w szczególności jak na obszar o tradycjach industrialnych, jakości środowiska przyrodniczego. Z kolei największym atutem podregionu częstochowskiego jest wysoka jakość zasobów pracy, a rybnickiego – bardzo wysoka chłonność rynku instytucjonalnego.

podregiony

Liczba ludności	520 852	**
Powierzchnia	3049	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3450	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,3	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	29	**

Liczba ludności	2 748 423	***
Powierzchnia	5 577	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4302	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	7	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	36	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Częstochowski

Katowicki

Rybnicki

Bielski

Liczba ludności	636 246	**
Powierzchnia	1353	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4491	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	6,9	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	3	*

Liczba ludności	665 328	***
Powierzchnia	2354	*
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3858	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	5,6	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	17	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Województwo świętokrzyskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **13**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	1 257 179	13	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	261,0	12
Powierzchnia [km ²]	11 711	15	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	14,8	16
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 581	12	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	9,3	12
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	10,8	13	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	195,6	16
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 203	15	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	53,3	11
Jakość życia [max 10]	4,0	15	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	21	15

Województwo świętokrzyskie tradycyjnie plasuje się w grupie pięciu najmniej atrakcyjnych inwestycyjnie polskich regionów. W tym roku znalazło się ono na 13. pozycji, a zatem jednej wyżej niż w ubiegłym i tej samej co przed dwoma laty. Jedynym czynnikiem atrakcyjności, w odniesieniu do którego region świętokrzyski cechuje ponadprzeciętna w skali kraju wartość, jest poziom bezpieczeństwa powszechnego. Nie jest to jednak czynnik, który miałby mieć szczególnie istotne znaczenie przy wyborze lokalizacji inwestycji przez inwestorów. W tej sytuacji realnymi atutami województwa zdają się być: jeden z niższych wśród województw poziom wynagrodzeń, mogący przyciągnąć w szczególności nisko- oraz średniozaawansowaną działalność przemysłową oraz proste usługi, a także relatywnie bliski czas dojazdu do Warszawy oraz na Śląsk. Zdecydowanie

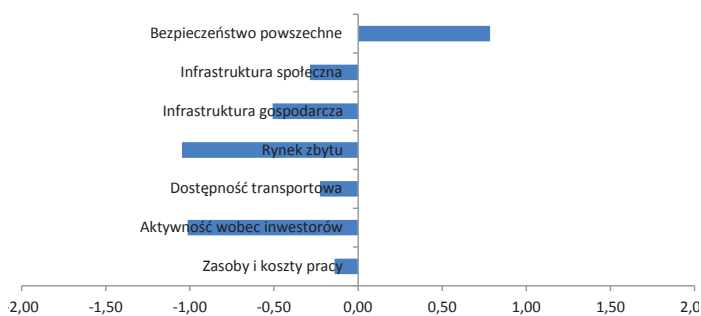
przeważają negatywy – najmniejszy w skali regionów rynek zbytu, najniższa aktywność regionu wobec inwestorów oraz bardzo słaby stopień rozwoju infrastruktury gospodarczej. W ostatnich trzech latach na tle innych województw zauważalny jest bardzo wyraźny spadek, jeśli chodzi o wielkość rynku zbytu. W 2014 roku region świętokrzyski plasował się pod tym względem na 12. miejscu, a obecnie na ostatnim. Wynika to zarówno z bardzo niskiej dynamiki wzrostu dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych – notabene drugiego najniższego w skali województw – jak i z bardzo niskiej wartości nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej w regionie. W porównaniu z 2014 rokiem pozycja województwa świętokrzyskiego na tle pozostałych regionów spadła minimalnie pod względem zasobów i kosztów pracy (z 8.

na 9. miejsce) oraz poziomu bezpieczeństwa powszechnego (z 2. na 3.). Nieznaczną poprawę w relacji do innych regionów natomiast odnotowano, jeśli chodzi o poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej (z 15. na 14.) oraz społecznej (z 9. na 8.).

W ujęciu branżowym województwo świętokrzyskie nie jest atrakcyjne dla lokowania inwestycji ani z branży przemysłu, ani też usług oraz zaawansowanych technologii. Głównie za sprawą niskich kosztów pracy oraz wysokiego poziomu bezpieczeństwa powszechnego region świętokrzyski uplasował się na najwyższym, 12. miejscu w zestawieniu

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa świętokrzyskiego w 2016 roku

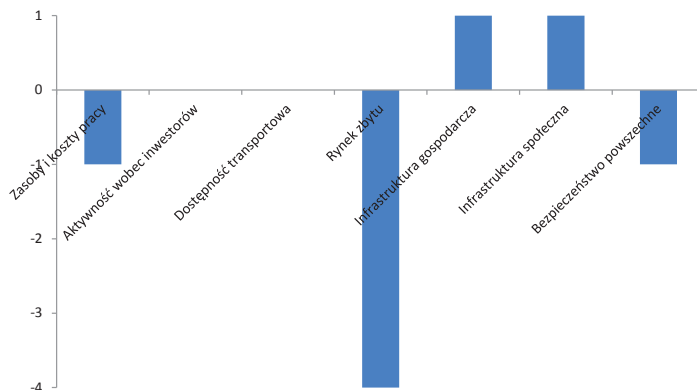
Źródło: IBnGR

dotyczącym atrakcyjności dla działalności usługowej. Jeśli chodzi o przemysł oraz high-tech, ułożył on się natomiast jedną pozycję niżej. W wypadku działalności industrialnej niskie koszty pracy nie rekompensują jednak niedoborów w zakresie dostępności siły roboczej, a także słabo rozwiniętej infrastruktury gospodarczej. Natomiast w kontekście inwestycji w branżach zaawansowanych technologicznie dość dobre czynniki pośrednie, takie jak wysoki poziom bezpieczeństwa oraz wysoka jakość środowiska przyrodniczego, nie będą w stanie zatuszować braków związanych z jakością kadr, chłonnością rynku instytucjonalnego czy niskim poziomem rozwoju infrastruktury gospodarczej.

Wykres: Zmiana pozycji województwa świętokrzyskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

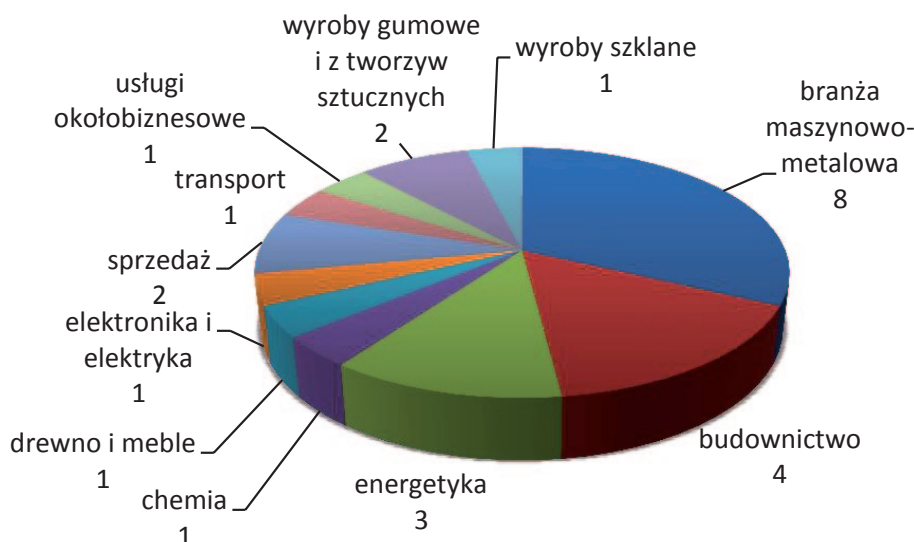

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

25

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje
Zasobooszczędne budownictwo
Przemysł metalowo-odlewniczy
Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze
Turystyka zdrowotna i prozdrowotna
Technologie informacyjno-komunikacyjne
Branża targowo-kongresowa
Zrównoważony rozwój energetyczny

W 2015 roku w województwie świętokrzyskim zaledwie 25 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na specjalizację w branży maszynowej i metalowej (8 inwestorów). Jest to obszar działalności inwestorów bezpośrednio nawiązujący do inteligentnej specjalizacji województwa – przemysłu metalowo-odlewniczego. Ze względu na ograniczoną liczebność przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym trudno mówić o istotnym znaczeniu inwestorów zagranicznych we wzmacnianiu tej specjalizacji. Pozostałe przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym charakteryzują się dużym rozproszeniem, co ogranicza możliwość istotnego oddziaływania na specjalizację regionu.

Atrakcyjność podregionów

Podregion kielecki cechuje się przeciętną atrakcyjnością inwestycyjną z punktu widzenia działalności przemysłowej, natomiast w sandomiersko-jędrzejewskim jest ona bardzo niska. Pierwszy z nich plasuje się na 30. miejscu wśród wszystkich podregionów, a jego zasadniczymi atutami są ponadprzeciętna gęstość pracujących w przemyśle, dość konkurencyjne koszty pracy oraz ponadprzeciętna dostępność komunikacyjna. Za największy mankament uznać można słabo rozwiniętą infrastrukturę gospodarczą, o czym świadczą dość słabe efekty funkcjonowania SSE Starachowice oraz niewielka podaż wolnych terenów inwestycyjnych znajdujących się na jej obszarze. Rozwój przemysłu na kielecczyźnie blokuje także bardzo duży odsetek powierzchni chronionej w podregionie. Podregion sandomiersko-jędrzejewski charakteryzuje się natomiast czwartą najniższą w Polsce atrakcyjnością lokowania działalności przemysłowej. Jego słabymi stronami są w szczególności niska podaż zasobów pracy, niski stopień rozwoju infrastruktury gospodarczej, a także słaba dostępność transportowa. Mankamentów tych nie zrekompensuje w wystarczającym stopniu znajdujący się poniżej przeciętnej poziom wynagrodzeń.

Jeżeli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną dla działalności usługowej, podregion kielecki uplasował się w grupie obszarów o jej wysokim stopniu. Zdecydowały o tym w głównej mierze relatywnie spore zasoby dobrze wykwalifikowanych pracowników przy niewygórowanym poziomie płac. Nie bez znaczenia była też bardzo dobry stan środowiska przyrodniczego. Największym mankamentem podregionu kieleckiego wydaje się słaba dostępność transportowa, w szczególności pod względem odległości dzielącej go od najbliższego lotniska międzynarodowego oraz od granicy zachodniej. Podregion sandomiersko-jędrzejewski, podobnie jak w wypadku atrakcyjności wobec inwestorów

przemysłowych, uplasował się w grupie obszarów o najniższym jej poziomie. Zdecydowały o tym w głównej mierze bardzo małe zasoby pracy oraz ich dość niska jakość, a także bardzo słabo rozwinięta infrastruktura gospodarcza oraz niska chłonność rynku instytucjonalnego.

Podobną do usług, wewnątrzregionalną dysproporcję można zauważyć w województwie świętokrzyskim również w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej względem działalności w branży *high-tech*. Także tu podregion kielecki charakteryzuje się dość wysoką atrakcyjnością, a sandomiersko-jędrzejewski – bardzo niską. Największymi atutami pierwszego z nich są, tak samo jak w odniesieniu do sektora usług, wysoka jakość zasobów pracy oraz bardzo wysoka jakość środowiska przyrodniczego. W kontekście działalności zaawansowanej technologicznie dochodzi do tego jeszcze jeden „miękki” czynnik – stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna. Najślabszą stroną tego podregionu jest bez wątpienia długi w porównaniu z innymi obszarami czas potrzebny na dotarcie do najbliższego lotniska międzynarodowego. Jedyną zaletą podregionu sandomiersko-jędrzejewskiego jest wysoki poziom bezpieczeństwa powszechnego. Jeżeli chodzi o pozostałe czynniki lokalizacji – zajmuje on zazwyczaj najniższe pozycje w skali podregionów.

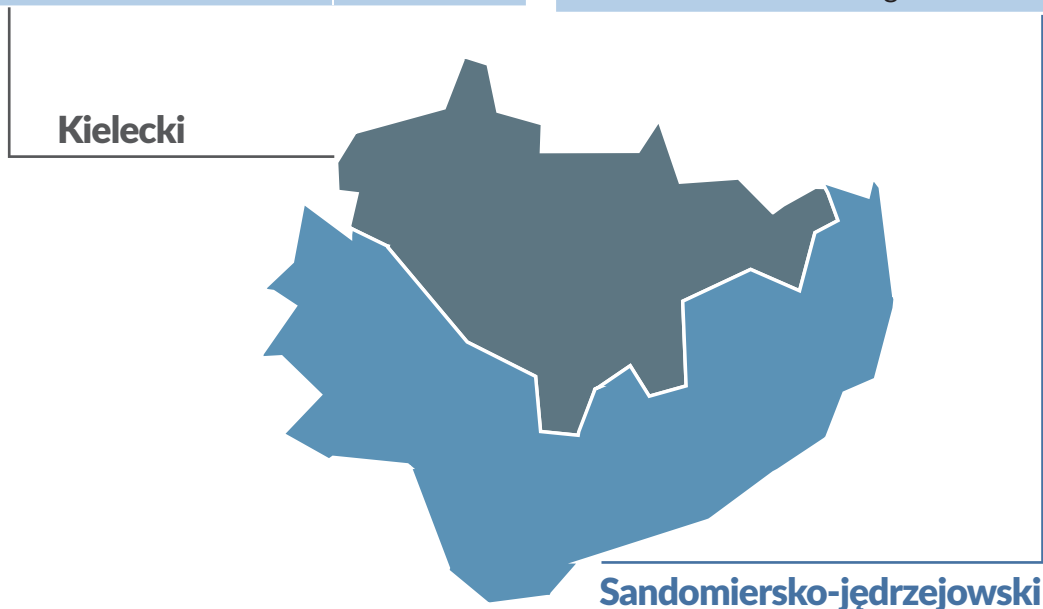
podregiony

Liczba ludności	770 396	***
Powierzchnia	5031	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3583	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	34	***

Liczba ludności	486 783	**
Powierzchnia	6680	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3575	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,1	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	1	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Województwo warmińsko-mazurskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **15**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa **Najniższa**

Usługowa **Najniższa**

Zaawansowana technologicznie **Najniższa**

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	1 439 675	12	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	154,3	14
Powierzchnia [km ²]	24 173	4	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	19,3	8
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 495	16	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	4,7	16
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	13,7	16	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	304	12
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 281	11	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	7	16
Jakość życia [max 10]	4,20	11	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	23	14

Województwo warmińsko-mazurskie należy do grupy pięciu regionów zlokalizowanych we wschodniej części Polski, które cechują się najniższą atrakcyjnością inwestycyjną. O ile w ubiegłym roku region ten uplasował się na wysokiej, jak na swoje możliwości, 13. pozycji, o tyle w tegorocznym zestawieniu spadł na przedostatnie miejsce. Bardziej niż z pogorszenia się sytuacji w tym województwie wynikało to jednak raczej ze wzrostu niektórych wskaźników w regionach lubelskim oraz świętokrzyskim. Wszystkie te trzy regiony od lat pozostają na dość zbliżonym poziomie. Poza poziomem bezpieczeństwa powszechnego wszystkie pozostałe sześć czynników atrakcyjności inwestycyjnej znajduje się w województwie warmińsko-mazurskim na niższym niż przeciętnie w Polsce poziomie. Największym

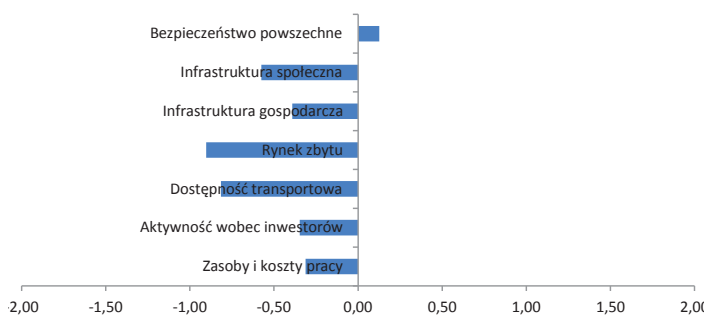
atutem regionu zdają się – przynajmniej w przekonaniu nisko- oraz średniozaawansowanego technologicznie przemysłu oraz prostych usług – najniższe wśród województw koszty pracy. Największymi mankamentami pozostają natomiast drugi najniższy rynek zbytu oraz bardzo niska dostępność transportowa. W ostatnich trzech latach pozycja województwa na tle innych województw w zakresie analizowanych czynników atrakcyjności inwestycyjnej była dość ustabilizowana. Odnotowano niewielki awans, jeśli chodzi o aktywność województwa wobec inwestorów (z 11. na 10. pozycję), dostępność transportową (z ostatniej na przedostatnią dzięki modernizacji drogi ekspresowej S7 i krótszemu czasowi dotarcia z Olsztyna do Warszawy oraz do trójmiejskich portów) oraz wielkość rynku zbytu (z ostatniej na przedostatnią).

Minimalnie obniżyła się natomiast pozycja regionu, jeśli chodzi o poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej (z 12. na 13.) oraz poziom bezpieczeństwa powszechnego (z 6. na 7.).

W ujęciu branżowym województwo warmińsko-mazurskie cechuje się bardzo niską atrakcyjnością inwestycyjną zarówno w perspektywie inwestorów przemysłowych, usługowych, jak i działających w branżach zaawansowanych technologicznie. Z punktu widzenia pierwszych dwóch typów działalności jedynym istotnym atutem są bardzo niskie koszty pracy, co dla

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa warmińsko-mazurskiego w 2016 roku

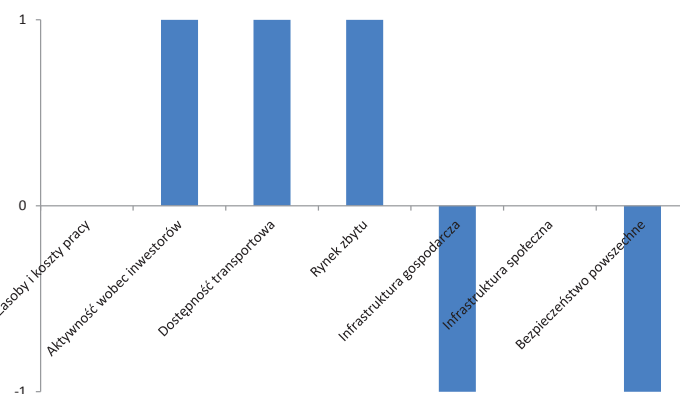
Źródło: IBnGR

niektórych typów aktywności gospodarczej może się okazać wystarczająco kuszące. Jeżeli chodzi natomiast o działalność *high-tech*, czynnik ten nie należy do najistotniejszych, z tego też powodu trudno się spodziewać, by do tego regionu mogły w najbliższym czasie napływać inwestycje z tej branży. Relatywnie dość dobre wartości czynników pośrednich, takich jak poziom bezpieczeństwa powszechnego, infrastruktura społeczna oraz jakość środowiska przyrodniczego (najwyższa w kraju), to zbyt mało.

Wykres: Zmiana pozycji województwa warmińsko-mazurskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

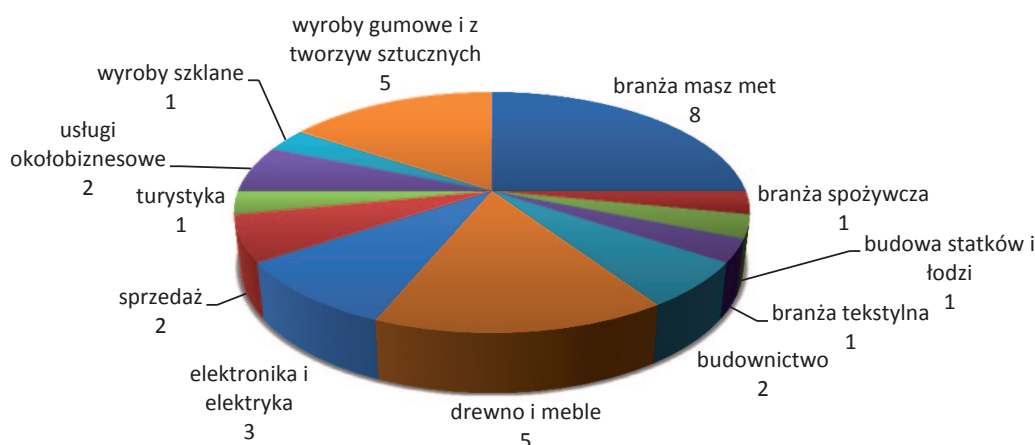
Źródło: IBnGR

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.) **32**

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje
Ekonomia wody
Drewno i meblarstwo
Żywność wysokiej jakości

W 2015 roku w województwie warmińsko-mazurskim 32 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać wyróżniające się branże: maszynowo-metalową (8 inwestorów), drewno i meble (5) oraz wyroby gumowe i z tworzyw sztucznych (5). Łącznie stanowią oni ponad połowę analizowanej grupy przedsiębiorstw. Jednocześnie branża drewno-meblarska wprost nawiązuje do inteligentnej specjalizacji regionu – drewno i meblarstwo. Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy charakteryzują się stosunkowo dużym rozproszeniem, ale możliwe jest ich powiązanie ze specjalizacjami regionu, takimi jak turystyka, branża spożywcza czy budowa statków i łodzi. Ze względu na niewielką liczbę tych przedsiębiorstw siła oddziaływania na inteligentne specjalizacje regionu jest ograniczona.

Atrakcyjność podregionów

Żaden z podregionów województwa warmińsko-mazurskiego nie jest szczególnie atrakcyjny dla inwestorów z sektora przemysłowego. Podregiony elbląski oraz olsztyński cechują się niską atrakcyjnością, a ełcki – bardzo niską. Wynika to z niskich bądź bardzo niskich zasobów pracy oraz dość słabo rozwiniętej infrastruktury gospodarczej. Podregiony elbląski oraz ełcki cechują się ponadto bardzo słabą dostępnością transportową, w szczególności do granicy zachodniej oraz do stolicy województwa, natomiast w podregionie olsztyńskim jest ona słaba. Na możliwości rozwijania działalności przemysłowej nie wpływa pozytywnie także wysoki stopień ochrony środowiska przyrodniczego. Jedynymi istotnymi atutami są natomiast bardzo niskie koszty pracy, dotyczące podregionów: elbląskiego oraz ełckiego. W podregionie olsztyńskim kształtują się one na przeciętnym poziomie w skali kraju.

Znacznie lepiej wygląda atrakcyjność warmińsko-mazurskich podregionów dla inwestycji z branży usług. Jest to szczególnie zauważalne w przypadku podregionu olsztyńskiego, zaklasyfikowanego do grupy obszarów o wysokiej atrakcyjności (22. miejsce wśród podregionów). Jego największe atuty są związane z dość dużą wielkością oraz jakością zasobów pracy, wysoką dostępnością transportową (za sprawą obecności niewielkiego co prawda lotniska międzynarodowego Olsztyn-Mazury oraz ponadprzeciętnej dostępności drogowej do Warszawy), a także z dobrze rozwiniętym sektorem instytucji otoczenia biznesu. W porównaniu z innymi polskimi podregionami, na których obszarze znajduje się duże miasto, podregion olsztyński konkuruje też relatywnie niewysokim poziomem wynagrodzeń oraz wysoką jakością środowiska przyrodniczego. Obszarem o przeciętnej atrakcyjności dla działalności z branży

usług jest podregion elbląski, którego najsilniejszą stroną są przede wszystkim niskie koszty pracy, a także – co znacznie mniej istotne z punktu widzenia inwestora – wysoka jakość środowiska. Te same czynniki są też największymi atutami podregionu ełckiego, który jednak z powodu niewielkiej podaży zasobów pracy oraz bardzo słabej dostępności transportowej został zaklasyfikowany do grupy obszarów o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej.

Największa wewnątrzregionalna dysproporcja rysuje się pod względem atrakcyjności inwestycyjnej podregionów względem działalności *high-tech*. Podregion olsztyński znalazł się w tej klasyfikacji na bardzo wysokim, jak na swój potencjał, 12. miejscu. Wynika to z wysokiej jakości zasobów pracy, wysokiej gęstości instytucji otoczenia biznesu, z ponadprzeciętnej dostępności transportowej, a także ze względu na czynniki pośrednie, istotne z punktu widzenia inwestorów z branży działalności zaawansowanych technologicznie, a konkretnie: ze względu na dobry stan środowiska przyrodniczego oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturę społeczną. Pozostałe dwa podregiony uplasowały się w klasie obszarów o najniższej atrakcyjności. Ich najsilniejszymi stronami były w tym kontekście czynniki „miękkie”, w szczególności związane z jakością środowiska przyrodniczego. Mało jednak prawdopodobne, by tylko za ich sprawą, a przy niedoborze wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz niskiej dostępności komunikacyjnej, w tych podregionach miały pojawić się firmy działające w branży *high-tech*.

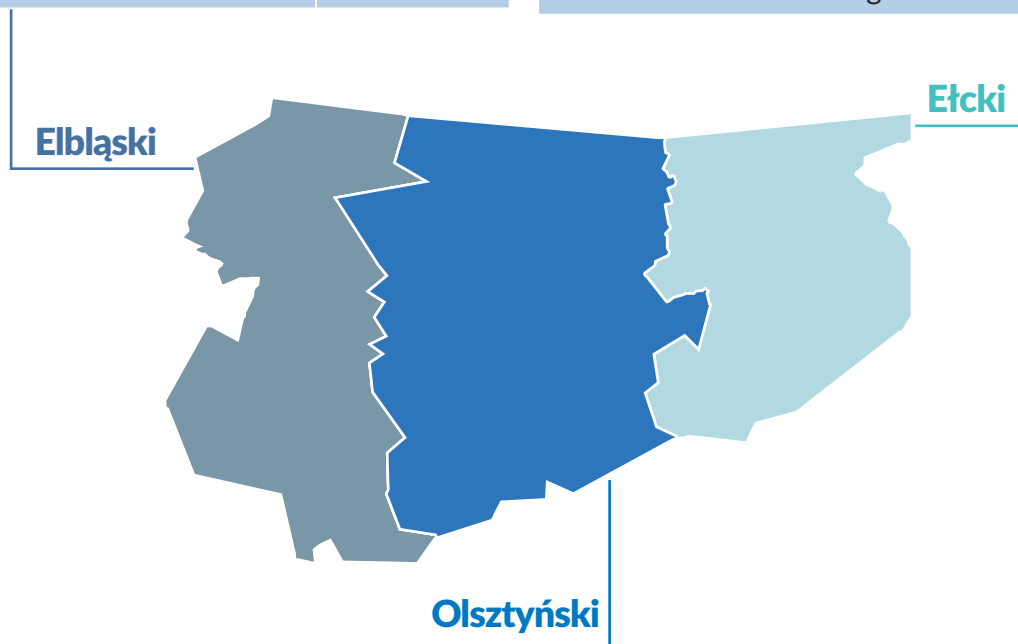
podregiony

Liczba ludności	531 322	**
Powierzchnia	7497	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3290	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	13,8	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	7	**

Liczba ludności	290 412	*
Powierzchnia	6347	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3267	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	16,7	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	2	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Najniższa

Liczba ludności	617 941	**
Powierzchnia	10329	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3730	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	12,4	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	46	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Województwo wielkopolskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **5**

Atrakcyjność inwestycyjna

Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	3 475 323	3	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	1 315,1	4
Powierzchnia [km ²]	29 826	2	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	15,6	15
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 729	9	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	8,2	14
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	5,1	1	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	2669,6	5
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 288	10	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	482,6	6
Jakość życia [max 10]	4,60	3	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	38	5

Województwo wielkopolskie, podobnie jak w poprzednich latach, uplasowało się w zestawieniu atrakcyjności inwestycyjnej województw na piątym miejscu. Dystans, jaki dzieli go od czwartego w klasyfikacji województwa małopolskiego, podobnie jak w ubiegłorocznych edycjach, nadal pozostaje wyraźny. Z kolei jeszcze większa jest przewaga, jaką ma nad szóstym w tegorocznym zestawieniu województwem zachodniopomorskim. Największe atuty Wielkopolski to bardzo wysoka dostępność transportowa – w szczególności do granicy zachodniej, ale też dość dobra do stolicy oraz portu morskiego w Szczecinie – oraz wysoka aktywność regionu wobec inwestorów. Dodać do tego należy również obfite zasoby pracy przy niewygórowanym poziomie wynagrodzeń oraz wysoko rozwiniętą, w dużej mierze za

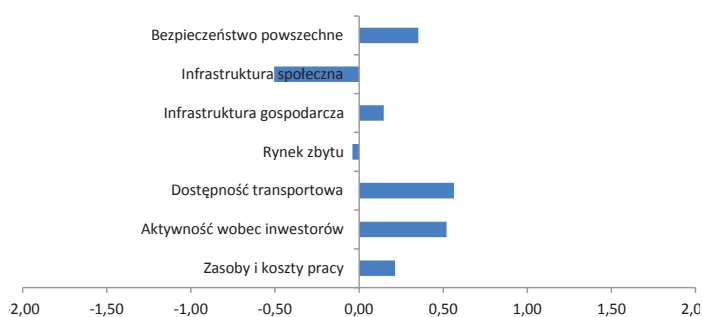
sprawą działalności targowo-wystawienniczej, infrastrukturę gospodarczą. Do słabych stron należy natomiast zaliczyć relatywnie niski – w porównaniu z wielkością województwa – rynek zbytu, co wynika w sporej mierze ze stosunkowo niewielkiego dochodu rozporządzalnego przypadającego na osobę w gospodarstwie domowym. To właśnie głównie ze względu na niską dynamikę jego wzrostu w ciągu ostatnich trzech lat pozycja województwa wielkopolskiego, jeśli chodzi o wielkość lokalnego rynku zbytu, spadła na tle innych regionów o trzy pozycje (z 6. na 9.). Minimalny spadek o jedną lokatę dotyczył także aktywności regionu wobec inwestorów (z 5. na 6.) oraz poziomu rozwoju infrastruktury społecznej (z 10. na 11.). W porównaniu z 2014 rokiem, nieznacznie w stosunku do pozostałych województw

poprawiła się pozycja Wielkopolski pod względem poziomu rozwoju infrastruktury gospodarczej (z 6. na 5.).

W ujęciu branżowym województwo wielkopolskie jest najbardziej atrakcyjne z punktu widzenia inwestorów działających w branży usługowej. Decyduje o tym przede wszystkim wysoka dostępność komunikacyjna, nie najwyższe w stosunku do konkurencyjnych regionów koszty

Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa wielkopolskiego w 2016 roku

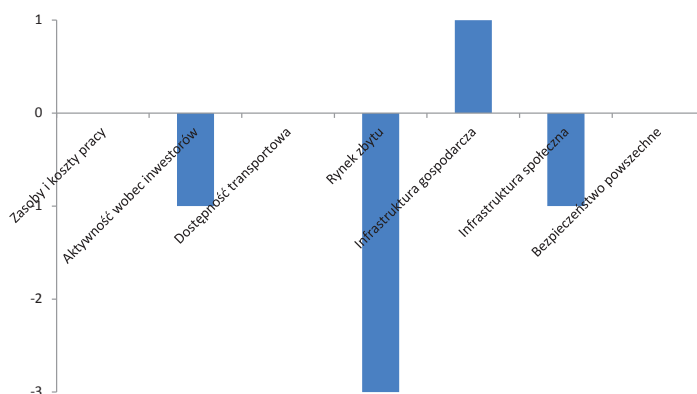
Źródło: IBnGR

pracy, a także wysoka jakość zasobów pracy. Pozwala to regionowi wielkopolskiemu na zajęcie 5. miejsca wśród pozostałych województw. Jeżeli chodzi o *high-tech*, plasuje się on na siódmej pozycji na tle województw, a w przypadku działalności przemysłowej – na ósmej. Wśród barier uniemożliwiających zajęcie wyższej pozycji znalazły się m.in. przeciętny poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej oraz stosunkowo niewielka wartość dodana przypadająca na pracującego w przemyśle i budownictwie.

Wykres: Zmiana pozycji województwa wielkopolskiego w porównaniu z pozostałymi regionami w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

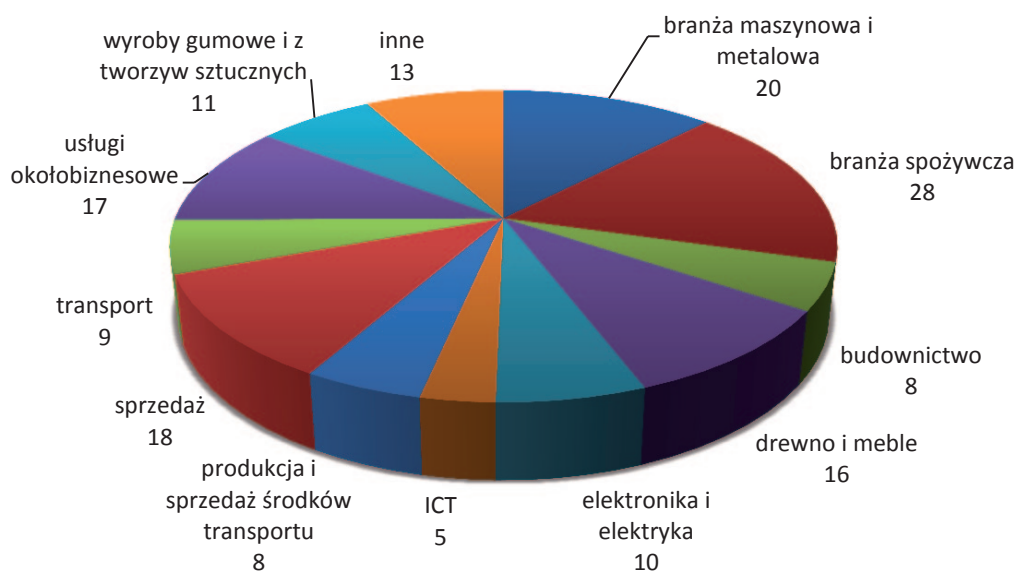

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

163

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

Biosurowce i żywność dla świadomych konsumentów

Wnętrza przyszłości

Przemysł jutra

Rozwój oparty na ICT

Wyspecjalizowane procesy logistyczne

Nowoczesne technologie medyczne

W 2015 roku w województwie wielkopolskim 163 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać koncentrację inwestorów w kilku obszarach: branży spożywczej (28 inwestorów), maszynowo-metalowej (20), sprzedaży (18), usługach dla biznesu (17) oraz w branży drewno i meble (16). Łącznie stanowią oni ponad połowę omawianej grupy. Jednocześnie, niektóre z nich, w szczególności branża spożywcza, usługi dla biznesu oraz ICT, mogą być intensywnie powiązane z dwoma inteligentnymi specjalizacjami województwa wielkopolskiego – biosurowce i żywność dla świadomych konsumentów oraz z przemysłem jutra. Pozostałe przedsiębiorstwa z analizowanej grupy pod względem branżowym w ograniczonym stopniu nawiązują do zidentyfikowanych w regionie inteligentnych specjalizacji.

Atrakcyjność podregionów

Województwo wielkopolskie cechuje się znacznymi wewnątrzregionalnymi dysproporcjami, jeśli chodzi o atrakcyjność dla lokowania inwestycji przemysłowych. Zdecydowanie najlepiej pod tym względem wypada podregion poznański, zajmujący bardzo wysokie, siódme miejsce w skali kraju. Jego zasadnicze atuty są związane z dużymi zasobami pracy, a także z bardzo wysoką dostępnością transportową – w szczególności drogową do granicy zachodniej, ale też do stolicy województwa oraz do portu morskiego w Szczecinie. Mocną stroną podregionu jest również wysoka podaż wolnych terenów inwestycyjnych dostępnych w Wałbrzyskiej oraz Kostrzyńsko-Słubickiej SSE. Jedyny znaczący mankament, choć głównie z punktu widzenia relatywnie prostej działalności przemysłowej, to jedno z najwyższych w Polsce kosztów pracy. Wysoką atrakcyjnością względem przemysłu charakteryzuje się także podregion koniński. Uplasował się on na 19. miejscu wśród wszystkich podregionów. Jego konkurencyjność bazuje na ponadprzeciętnej dostępności zasobów pracy oraz wysokiej dostępności transportowej (w szczególności drogowej do granicy zachodniej). Na korzyść tego podregionu działa także ponadprzeciętna podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. Obszarem o przeciętnej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej jest podregion kaliski. Jego mocnymi stronami są relatywnie wysoka podaż zasobów pracy oraz prężne funkcjonowanie SSE (łódzkiej, Wałbrzyskiej oraz Kamiennogórskiej). Pozostałe dwa podregiony cechują się niską (leszczyński) oraz bardzo niską (pilski) atrakcyjnością inwestycyjną z punktu widzenia II sektora.

Podobne dysproporcje wewnątrzregionalne można zaobserwować, jeśli chodzi o atrakcyjność inwestycyjną podregionów dla działalności usługowej. W tym

względnie również prym wiedzie podregion poznański, znajdujący się na piątej pozycji w skali całego kraju. Jego atuty są związane przede wszystkim z bardzo dużymi zasobami wykwalifikowanej siły roboczej, bardzo wysoką gęstością instytucji otoczenia biznesu, dużą chłonnością rynku instytucjonalnego oraz bardzo wysoką dostępnością transportową – zarówno do międzynarodowego portu lotniczego, granicy zachodniej, Warszawy, jak i do stolicy regionu. Jedynym czynnikiem mogącym ograniczać atrakcyjność podregionu poznańskiego dla niektórych typów prostych działalności usługowych jest bardzo wysoki poziom wynagrodzeń. Wysoką atrakcyjnością inwestycyjną dla działalności usługowej cechuje się podregion koniński, który uplasował się na 20. pozycji wśród wszystkich podregionów. Jego mocne strony to przede wszystkim wysoka dostępność transportowa oraz konkurencyjny poziom wynagrodzeń. Relatywnie niskie koszty pracy są także istotnym czynnikiem kształtującym atrakcyjność inwestycyjną podregionu kaliskiego, który znalazł się w grupie obszarów o przeciętnym jej poziomie. Podregion leszczyński oraz pilski można natomiast zaliczyć do podregionów o odpowiednio: niskiej oraz bardzo niskiej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej. Ich największe atuty również dotyczą niewygórowanego poziomu wynagrodzeń.

Większe dysproporcje wewnątrz województwa wielkopolskiego dotyczą natomiast atrakcyjności inwestycyjnej podregionów dla działalności z branży *high-tech*. Podobnie jak w wypadku przemysłu i usług, regionalnym liderem pozostaje podregion poznański, który uplasował się też na najniższym stopniu podium w skali całego kraju. Na jego korzyść przemawiają przede wszystkim: bardzo wysoka jakość zasobów pracy, obecność renomowanych uczelni oraz ośrodków naukowo-badawczych, bardzo wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu, wysoka chłonność rynku instytucjonalnego oraz bardzo wysoka dostępność transportowa. Dochodzą do tego również czynniki pośrednie w postaci bardzo dobrze rozwiniętej infrastruktury społecznej oraz ponadprzeciętnej jakości środowiska przyrodniczego. Dwa spośród podregionów województwa wielkopolskiego – koniński oraz leszczyński – zostały zaklasyfikowane do grupy obszarów o przeciętnej atrakcyjności. Pierwszy z nich zawdzięcza to w głównej mierze wysokiej dostępności transportowej, natomiast drugi – przeciętnej dostępności transportowej oraz nieznacznie mniejszej od przeciętnej jakości zasobów pracy. Dwa pozostałe podregiony – kaliski oraz pilski – uplasowały się natomiast wśród obszarów o niskiej atrakcyjności z punktu widzenia inwestorów z branży zaawansowanych technologii.

podregiony

Liczba ludności	412 675	**
Powierzchnia	6459	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3438	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	6	**

Liczba ludności	659 545	***
Powierzchnia	6397	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3419	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,4	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	6	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najniższa
Usługowa	Najniższa
Zaawansowana technologicznie	Niska

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Liczba ludności	1 176 355	***
Powierzchnia	5 190	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4165	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	3	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	100	***

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Najwyższa
Usługowa	Najwyższa
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Liczba ludności	555 125	**
Powierzchnia	5996	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3349	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	4,9	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	5	*

Liczba ludności	671 623	***
Powierzchnia	5784	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3150	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	4,5	***
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	9	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Niska
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Przeciętna

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Niska

Województwo zachodniopomorskie

Atrakcyjność inwestycyjna:

Pozycja w kraju - **6**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Niska
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Potencjał regionu na tle kraju:

Społeczno-gospodarczy			Innowacyjny		
	wartość	pozycja		wartość	pozycja
Liczba ludności	1 710 482	11	Nakłady na B+R [mln zł na 100 km ²]	222,5	13
Powierzchnia [km ²]	22 892	5	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie przemysłowe	18,6	9
Przeciętne wynagrodzenie brutto 2015	3 794	6	Przedsiębiorstwa aktywne innowacyjnie usługowe	11,6	9
Stopa bezrobocia rejestrowanego IX 2016	10,6	12	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych [mln zł]	990,4	9
Dochód rozporządzalny na osobę w gosp. domowym	1 427	3	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych [mln zł]	47,8	13
Jakość życia [max 10]	4,5	5	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	28	11

Województwo zachodniopomorskie w tegorocznym zestawieniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów uplasowało się, podobnie jak przed rokiem, na szóstej pozycji. Cechuje się ono dwoma zasadniczymi atutami: bardzo wysoką dostępnością transportową, co wiąże się z bliskością granicy zachodniej oraz obecnością portu morskiego w Szczecinie, a także z bardzo wysoką aktywnością regionu wobec inwestorów. Trudno wskazać fundamentalne słabości tego województwa, gdyż żaden spośród analizowanych czynników atrakcyjności nie przyjmuje w odniesieniu do województwa zachodniopomorskiego skrajnie niskich wartości. Na przestrzeni ostatnich trzech lat pozycja województwa na tle pozostałych regionów minimalnie wzrosła w kontekście aktywności regionów wobec

inwestorów (z 4. na 3. miejsce). Wynikało to z intensyfikacji działalności promocyjno-informacyjnej za pośrednictwem WPHil polskich ambasad. Nieznaczne spadki pozycji w stosunku do innych województw dotyczyły natomiast w odniesieniu do 2014 roku trzech czynników atrakcyjności: zasobów i kosztów pracy (z 11. na 12.), stopnia rozwoju infrastruktury gospodarczej (z 7. na 8.) oraz poziomu bezpieczeństwa powszechnego (z 9. na 10.).

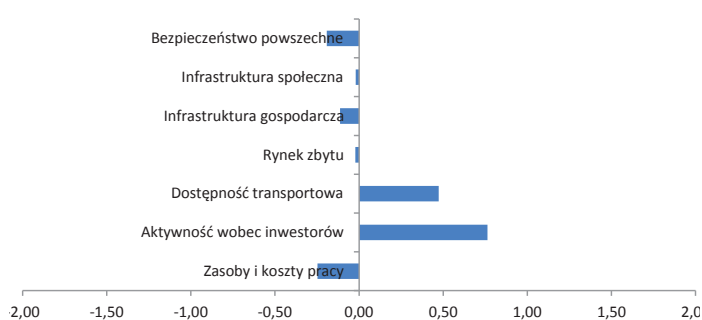
W układzie branżowym województwo zachodniopomorskie jest najbardziej atrakcyjne dla działalności przemysłowej (4. miejsce wśród regionów) oraz zaawansowanej technologicznie (6.). Odnosnie do działalności przemysłowej szczególnymi atutami regionu są: bliskość granicy

zachodniej oraz portu morskiego w Szczecinie, relatywnie niewielkie koszty pracy oraz duża podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE (przede wszystkim w Pomorskiej oraz Słupskiej SSE). Ostatni z tych czynników, a także „miękkie” czynniki lokalizacji: bardzo dobrze rozwinięty sektor gastronomiczno-hotelarski oraz bardzo dobry stan środowiska przyrodniczego, sprawiają natomiast, że

Pomorze Zachodnie jest atrakcyjnym regionem w kontekście lokowania działalności *high-tech*. Jeżeli chodzi o inwestycje w branży usługowej, region ten plasuje się dopiero na 11. miejscu wśród województw. Wynika to przede wszystkim z niewystarczającej wielkości oraz jakości zasobów pracy, a także z dość niskiej chłonności rynku instytucjonalnego.

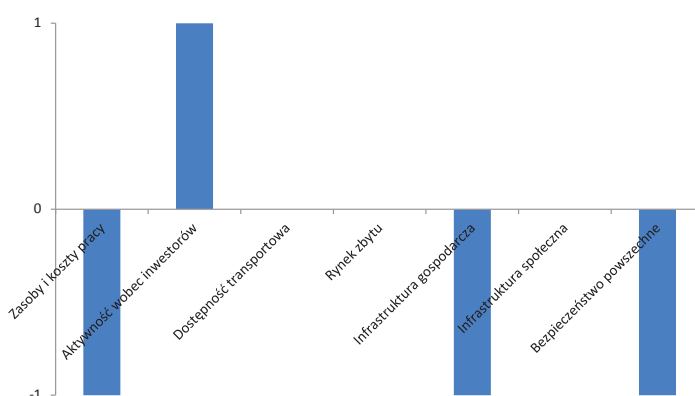
Wykres: Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej województwa zachodniopomorskiego w 2016 r.

Źródło: IBnGR

Wykres: Zmiana pozycji województwa zachodniopomorskiego w porównaniu do pozostałych regionów w latach 2014-2016

Źródło: IBnGR

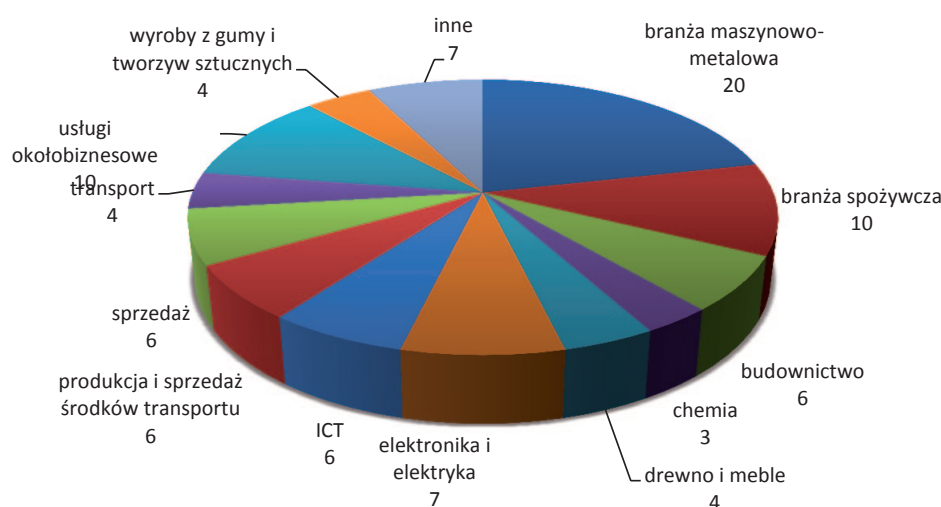

Inwestycje zagraniczne a regionalne specjalizacje:

Liczba inwestorów zagranicznych (w 2015 r.)

93

Wykres: Struktura branżowa inwestycji zagranicznych:

Inteligentne specjalizacje

- Wielkogabarytowe konstrukcje wodne i lądowe
- Zaawansowane wyroby metalowe
- Produkty drzewno-meblarskie
- Opakowania przyjazne środowisku
- Produkty inżynierii chemicznej i materiałowej
- Nowoczesne przetwórstwo rolno-spożywcze
- Multimodalny transport i logistyka
- Produkty oparte na technologiach informacyjnych

W 2015 roku w województwie zachodniopomorskim 93 inwestorów zagranicznych zainwestowało więcej niż 1 mln USD. Na podstawie struktury branżowej inwestorów zagranicznych można wskazać na specjalizację w branży maszynowo-metalowej (20 inwestorów), spożywczej (10) oraz w usługach dla biznesu (10). Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego charakteryzuje jednak stosunkowo duże branżowe rozproszenie. Niektóre obszary działalności inwestorów zagranicznych powiązane są z inteligentnymi specjalizacjami województwa zachodniopomorskiego – nowoczesnym przetwórstwem rolno-spożywczym, zaawansowanymi wyrobami metalowymi czy wielkogabarytowymi konstrukcjami wodnymi i lądowymi. Należy mieć na uwadze niewielką liczbę tych przedsiębiorstw w strukturze podmiotów regionu, co ogranicza ich wpływ na wzmocnienie specjalizacji regionu.

Atrakcyjność podregionów

Podregiony: szczeciński oraz szczecinecko-pyrzycki znalazły się w grupie obszarów o wysokiej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej. Pierwszy z nich uplasował się w skali Polski na 15. miejscu, a drugi – na 22. Zasadniczym atutem podregionu szczecińskiego jest bardzo wysoka dostępność transportowa – zarówno do granicy zachodniej, do portu morskiego, jak i do stolicy województwa. Do jego mocnych stron należy także ponadprzeciętna dostępność wolnych terenów inwestycyjnych w SSE (przede wszystkim Kostrzyńsko-Stubickiej SSE). Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi przemysłu w tym podregionie jest też bardzo niski odsetek powierzchni chronionej. Konkurencyjność podregionu szczecinecko-pyrzyckiego z punktu widzenia działalności przemysłowej opiera się także na dobrej dostępności transportowej oraz dużym areale wolnych terenów inwestycyjnych w SSE, lecz w odróżnieniu od podregionu szczecińskiego dochodzą do tego niski poziom wynagrodzeń oraz wysoka podaż bezrobotnych, świadcząca o niedoborze miejsc pracy w podregionie. Inwestor lokujący tu swoją działalność nie powinien mieć problemów ze znalezieniem chętnych na nawet najbardziej proste i mało płatne stanowiska. Obszarem o najniższej atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej jest w województwie zachodniopomorskim podregion koszaliński. W skali kraju zalicza się on do obszarów o przeciętnej atrakcyjności. Jego mocnymi stronami są przede wszystkim: duża podaż wolnych terenów inwestycyjnych w SSE oraz relatywnie niskie koszty pracy. W porównaniu z pozostałymi dwoma podregionami cechuje się on jednak wyraźnie niższą dostępnością transportową.

Najbardziej atrakcyjnym obszarem województwa zachodniopomorskiego z punktu widzenia działalności usługowej jest podregion szczeciński. Jego atrakcyjność jest wysoka również w skali kraju – plasuje się on na 17. miejscu wśród wszystkich podregionów. Tę pozycję zawdzięcza głównie wielkości i jakości oferowanych zasobów pracy, bardzo wysokiej dostępności komunikacyjnej (głównie za sprawą obecności lotniska międzynarodowego Szczecin-Goleniów) oraz wysokiej gęstości instytucji otoczenia biznesu. Dwa pozostałe podregiony – szczecinecko-pyrzycki oraz koszaliński – uplasowały się wśród obszarów o średniej atrakcyjności z punktu widzenia usług. Atutem pierwszego z nich są bardzo niskie koszty pracy, natomiast drugiego – ponadprzeciętna wielkość oraz jakość zasobów pracy. Ich słabymi stronami są natomiast głównie słaba dostępność komunikacyjna (w szczególności do Warszawy oraz do stolicy regionu) oraz niska chłonność rynku instytucjonalnego.

Większe dysproporcje wewnątrzregionalne są widoczne w odniesieniu do atrakcyjności inwestycyjnej podregionów województwa zachodniopomorskiego dla działalności *high-tech*. Podregion szczeciński znalazł się w grupie obszarów najbardziej atrakcyjnych pod tym względem – uplasował się na 10. miejscu w skali Polski. Jego największymi atutami wydają się być bardzo wysoka dostępność transportowa (przede wszystkim do granicy zachodniej), a także wysoka jakość zasobów pracy oraz wysoka gęstość instytucji otoczenia biznesu. Istotne również czynniki „miękkie”, takie jak bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna oraz ponadprzeciętna jakość środowiska przyrodniczego. Podregionem o wysokiej atrakcyjności dla działalności *high-tech* jest koszaliński, który zajmuje wysokie, 14. miejsce w skali Polski. Wynika to przede wszystkim z wysokiej jakości zasobów pracy, dobrze rozwiniętej infrastruktury gospodarczej, a także z będących na bardzo wysokim poziomie czynników „miękkich”: poziomu rozwoju infrastruktury społecznej oraz jakości środowiska przyrodniczego. Czynnikiem hamującym rozwój działalności zaawansowanych technologicznie w tym podregionie może być jednak bardzo niska dostępność transportowa, w szczególności względem najbliższego międzynarodowego portu lotniczego oraz Warszawy. Obszarem o niskiej atrakcyjności z punktu widzenia inwestorów z branży *high-tech* jest natomiast podregion szczecinecko-pyrzycki.

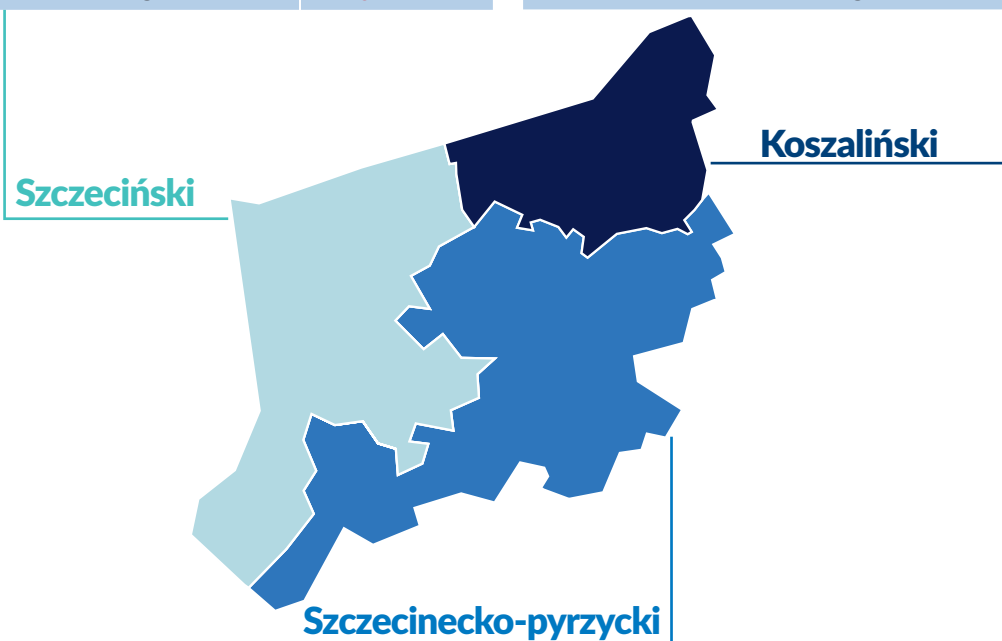
podregiony

Liczba ludności	918 159	***
Powierzchnia	8 189	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	4065	***
Stopa bezrobocia rejestrowanego	8,4	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	44	***

Liczba ludności	358 966	*
Powierzchnia	4364	**
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3480	**
Stopa bezrobocia rejestrowanego	11,3	**
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	21	**

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Wysoka
Zaawansowana technologicznie	Najwyższa

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Przeciętna
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Wysoka

Liczba ludności	433 357	**
Powierzchnia	10339	***
Przeciętne wynagrodzenie brutto	3339	*
Stopa bezrobocia rejestrowanego	16,5	*
Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	2	*

Atrakcyjność inwestycyjna	
Przemysłowa	Wysoka
Usługowa	Przeciętna
Zaawansowana technologicznie	Niska

5. Zakres i metody badań

5.1. Zakres badań

Merytoryczny zakres raportu wyznacza pojęcie atrakcyjności inwestycyjnej. Jest ona rozumiana, jako zdolność skłonienia do inwestycji, przez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Wynikają one ze specyficznych cech obszaru, w którym rozwijana jest działalność gospodarcza. Korzyści te określane są mianem czynników lokalizacji. O atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru decyduje zatem zestaw czynników lokalizacji. Obszary oferujące optymalną kombinację czynników lokalizacji są atrakcyjne inwestycyjnie, gdyż pozwalają na zmniejszenie ryzyka niepowodzenia inwestycji i osiągnięcie wyższej stopy zwrotu kapitału przez redukcję nakładów inwestycyjnych, bieżących kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa a także ułatwiają zwiększenie przychodów.

W raporcie przyjęto zatem optykę inwestora, co nie oznacza, że wnioski wypływające z raportu nie są istotne dla aktorów regionalnego i lokalnego życia społeczno-gospodarczego. Znajomość mocnych i słabych stron zarówno własnego regionu, jak i potencjalnych konkurentów ułatwia efektywne kreowanie przewag w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej. Jednocześnie należy zaznaczyć, że interesy potencjalnego inwestora nie są jedynymi, które powinny być brane pod uwagę w strategiach rozwoju. Stąd wnioski wypływające z raportu są

Tabela 1: Czynniki i ich znaczenie dla atrakcyjności inwestycyjnej podregionów i województw

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Podregiony oraz województwa według kategorii	Województwa ogólnie			
	Przemysł	Usługi	Zaawansowane technologie	
Czynniki	Wagi (%)			
Dostępność transportowa	20	10	20	20
Koszty pracy	15	15		25
Wielkość i jakość zasobów pracy	40	25	30	
Chłonność rynku zbytu		20	10	15
Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej	15	10	10	10
Poziom rozwoju infrastruktury społecznej			10	5
Poziom rozwoju gospodarczego	2	5	5	
Stopień ochrony i stan środowiska przyrodniczego	5	7	7	
Poziom bezpieczeństwa powszechnego	3	8	8	5
Aktywność regionów wobec inwestorów				20
Łącznie	100	100	100	100

ważne dla kształtowania polityki rozwoju regionalnego czy lokalnego ale nie są z nią tożsame.

Różnorodność i specyfika działalności gospodarczej kształtują odmienne preferencje lokalizacyjne. Nie można, zatem mówić o absolutnej atrakcyjności inwestycyjnej obszarów. W zawiązku z tym jej ocena została przeprowadzona trójtorowo:

- w odniesieniu do podregionów w aspekcie czynników lokalizacji dla trzech najistotniejszych z punktu widzenia inwestorów zagranicznych, rodzajów działalności gospodarczej – przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie,
- w odniesieniu do województw w aspekcie czynników lokalizacji dla trzech najistotniejszych z punktu widzenia inwestorów zagranicznych rodzajów działalności gospodarczej – przemysłowej, usługowej i zaawansowanej technologicznie,
- w odniesieniu do województw w aspekcie uniwersalnych czynników lokalizacji.

Zakres merytoryczny opracowania jest uwarunkowany:

- koniecznością zastosowania szerokiego spektrum wskaźników opisujących możliwie dokładnie poszczególne czynniki lokalizacji,
- koniecznością doboru różnych wag poszczególnych czynników lokalizacji, podkreślających ich różne znaczenie dla lokalizacji odmiennych inwestycji.

Biorąc pod uwagę wymienione uwarunkowania, przeanalizowano kilkadziesiąt zmiennych będących podstawą oceny przestrzennego zróżnicowania poszczególnych korzyści (czynników) lokalizacji, takich jak: dostępność transportowa, koszty pracy, wielkość i jakość zasobów pracy, chłonność rynku zbytu, poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej, poziom rozwoju gospodarczego, poziom bezpieczeństwa powszechnego, aktywność wobec inwestorów. W zależności od rodzaju działalności gospodarczej nadano im różne wagi.

5.2. Dane źródłowe i metody badań

W raporcie wykorzystano dane ilościowe pochodzące głównie z systemu statystyki publicznej uzupełnione o dane i informacje pochodzące z innych źródeł. Przede wszystkim korzystano z:

- Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- danych Państwowej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ),
- danych z podmiotów zarządzających SSE,
- informacji z Wydziałów Promocji Handlu i Inwestycji (WPHiI) polskich ambasad w krajach o największym udziale w inwestycjach zagranicznych w Polsce.

Metoda oceny atrakcyjności inwestycyjnej pozostała niezmienną. Wykorzystano procedurę klasyfikacji pseudojednocechowej. Jej zastosowanie powoduje, że ocena atrakcyjności ma charakter względny. Punktem odniesienia

jest wartość średnia dla zbioru województw lub podregionów. Podobnie jak w poprzedniej edycji raportu, w ocenie aktywności województw wobec inwestorów, wykorzystano wynik certyfikacji Regionalnych Centrów Obsługi Inwestora (RCOI) dokonanej przez PAIiIZ, w 2013 roku (jest ona przeprowadzana co trzy lata, jednak w momencie opracowywania raportu wyniki certyfikacji z 2016 roku nie były jeszcze znane).

Nowością w tegorocznej edycji badania jest z kolei charakterystyka każdego województwa wraz z jego podregionami. Przy przygotowaniu charakterystyk wykorzystano dane zaprezentowane w tabeli 2.

W ocenie podregionów zastosowano benchmarking - stąd oznaczenia w postaci „gwiazdek”. Im więcej gwiazdek, tym dany podregion uzyskał lepszy wynik na tle innych podregionów. Oznaczenia te zostały przydzielone w danym wskaźniku poszczególnym podregionom za wynik odpowiednio w gronie:

- 25% najlepszych podregionów w kraju (***)
- przeciętnych (znajdujących się pomiędzy grupą najlepszych a najstabszych) (**)
- 25% najstabszych podregionów w kraju (*)

Mimo starań autorów niniejsze opracowanie nie wyczerpuje wszystkich istotnych aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Wynika to z niedostępności niektórych danych ilościowych lub trudności w kwantyfikacji i fragmentarycznym charakterze danych jakościowych. Uzyskane wyniki można zatem interpretować uwzględniając jedynie zakres i specyfikę wykorzystanych w analizie danych..

Tabela 2: Źródła wskaźników - legenda

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Informacje podstawowe			Innowacyjność		
Nazwa wskaźnika	Wartość	Data i źródło	Nazwa wskaźnika	Wartość	Data i źródło
Liczba ludności	-	2015 GUS	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R)	mln zł	2015 GUS
Powierzchnia	km ²	2015 GUS	Przedsiębiorstwa przemysłowe aktywne innowacyjnie	%	2012-2014 GUS
Przeciętne wynagrodzenie brutto	zł	2015 GUS	Przedsiębiorstwa usługowe aktywne innowacyjnie	%	2012-2014 GUS
Przeciętne wynagrodzenie brutto	%	IX 2016 GUS	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych	mln zł	2014 GUS
Dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwie domowym	zł	2015 GUS	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach usługowych	mln zł	2014 GUS
Jakość życia	Skala 1-10	2015 OECD	Liczba studentów w wyższych uczelniach na 1000 mieszkańców	-	2015 GUS

6. Czynniki atrakcyjności inwestycyjnej w ujęciu regionalnym

6.1. Dostępność transportowa

Rola dostępności transportowej w kształtowaniu atrakcyjności wiąże się z:

- umożliwieniem i obniżeniem kosztów dostaw surowców i komponentów niezbędnych do produkcji,
- umożliwieniem i obniżeniem kosztów dostarczenia produktów finalnych do odbiorców,
- zapewnieniem warunków transportu pasażerskiego umożliwiającego bezpośrednie spotkania z dostawcami, współpracownikami, klientami, doradcami.

Ocena dostępności transportowej wymaga przyjęcia punktu odniesienia, pod którego względem jest określana. Dla potrzeb oceny atrakcyjności inwestycyjnej przyjęto następujące odniesienia:

- położenie względem granicy zachodniej,
- położenie województw i podregionów względem Warszawy,
- położenie podregionów względem ośrodków regionalnych,
- położenie względem międzynarodowych portów lotniczych (podregiony) z uwzględnieniem ich rangi (województwa),
- położenie względem dużych portów morskich (Szczecin, Trójmiasto).

Przyjmując wymienione kryteria, wzięto pod uwagę strukturę kierunkową polskiego handlu zagranicznego, rolę stolicy kraju i miast wojewódzkich, jako ośrodków gospodarczych, rynków zbytu i węzłów komunikacyjnych.

W zależności od rodzaju działalności gospodarczej poszczególne elementy dostępności komunikacyjnej mają inne znaczenie. Na przykład dla działalności przemysłowej zasadnicze znaczenie ma dostępność transportu drogowego, a także poziom rozwoju sektora transportu i logistyki, podczas gdy w przypadku działalności zaawansowanej technologicznie duże znaczenie ma obecność portu lotniczego.

6.2. Zasoby pracy

Zasoby pracy kształtują atrakcyjność inwestycyjną, umożliwiając:

- zatrudnienie odpowiedniej liczby pracowników,
- zatrudnienie pracowników o pożądanym poziomie umiejętności zawodowych i doświadczeniu,
- zatrudnienie pracowników spełniających oczekiwania pracodawców w zakresie cech osobistych (sumienność, odpowiedzialność, uczciwość, inicjatywa),
- ponoszenie kosztów pracy gwarantujących rentowność inwestycji.

Oceniając zasoby pracy województw i podregionów, wzięto pod uwagę następujące czynniki:

- liczba pracujących,
- liczba bezrobotnych,
- liczba wolnych miejsc pracy,
- napływ absolwentów szkół średnich i wyższych,
- wysokość wynagrodzeń.

Analiza wymienionych aspektów pozwoliła zarówno na

ilościową, jak i jakościową ocenę zasobów pracy. W zależności od rodzaju działalności gospodarczej potencjalni inwestorzy poszukują odmiennych cech zasobów pracy. W przypadku działalności produkcyjnej poszukiwani są przede wszystkim absolwenci zasadniczych szkół zawodowych, podczas gdy działalność usługowa w większym stopniu opiera się na pracy osób z wykształceniem średnim lub wyższym.

6.3. Chłonność rynku

Chłonność rynku kształtuje atrakcyjność inwestycyjną, wyznaczając możliwości sprzedaży przez potencjalnego inwestora dóbr i usług na rynku regionalnym. Im jest ona większa, tym możliwe do osiągnięcia korzyści skali rosną, dzięki czemu poniesione nakłady inwestycyjne szybciej zostaną zwrócone. Wysoka chłonność rynku regionalnego pozwala również ograniczyć koszt finalny dobra przez redukcję kosztów transportu.

Dla potrzeb oceny atrakcyjności inwestycyjnej określono następujące elementy chłonności rynku:

- wielkość rynku zbytu,
- zamożność gospodarstw domowych,
- wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw.

W zależności od rodzaju działalności gospodarczej chłonność rynku regionalnego ma odmienne znaczenie. Rola tego czynnika jest z reguły mniejsza w przypadku działalności przemysłowej, której produkty dystrybuowane są na wielu rynkach. Natomiast w przypadku usług, których sprzedaż odbywa się głównie na rynkach lokalnych i wymaga bezpośredniego kontaktu z klientem, chłonność regionalnego rynku zbytu ma duże znaczenie.

6.4. Infrastruktura gospodarcza

Wpływ infrastruktury gospodarczej na poziom atrakcyjności inwestycyjnej wiąże się z usprawnieniem procesu realizacji inwestycji i jej dalszego funkcjonowania. W analizie atrakcyjności inwestycyjnej uwzględniono takie elementy infrastruktury, jak:

- gęstość instytucji otoczenia biznesu,
- obecność ośrodków naukowo-badawczych,
- liczba imprez targowo-wystawienniczych,
- funkcjonowanie SSE.

Poszczególne elementy odgrywają różne role w lokalizacji analizowanych rodzajów działalności gospodarczej. W przypadku działalności produkcyjnej istotna jest obecność wolnych terenów inwestycyjnych w SSE. Z kolei działalność zaawansowana technologicznie z reguły jest lokalizowana w regionach, w których funkcjonują ośrodki naukowo-badawcze.

6.5. Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna pośrednio wpływa na poziom atrakcyjności inwestycyjnej przez:

- kształtowanie korzystnych warunków życia, przyciągających imigrantów, co umacnia wielkość i jakość zasobów pracy,
- tworzenie klimatu otwartości w wymianie poglądów, sprzyjającego kreatywności i innowacjom,

- ułatwienie organizacji szkoleń, konferencji, spotkań z klientami.

Analizując atrakcyjność inwestycyjną wzięto pod uwagę takie elementy infrastruktury społecznej jak:

- liczba i aktywność instytucji kultury takich jak: teatry, kina, domy kultury,
- nasycenie infrastrukturą hotelową i gastronomiczną.

Infrastruktura społeczna ma istotne znaczenie dla lokalizacji działalności usługowej, a w szczególności zaawansowanej technologicznie, gdyż ta w największym stopniu jest zależna od dostępności wysokiej jakości kapitału ludzkiego i klimatu społecznego sprzyjającego innowacjom.

6.6. Poziom rozwoju gospodarczego

Wpływ poziomu rozwoju i struktury gospodarki na atrakcyjność inwestycyjną wiąże się przede wszystkim z występowaniem środowiska gospodarczego na odpowiadającym inwestorowi poziomie rozwoju technicznego, umożliwiającym nawiązanie kooperacji w zakresie niezbędnych usług i dostaw, zapewniających optymalne funkcjonowanie inwestycji.

Analizując poziom rozwoju gospodarczego pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej wzięto pod uwagę:

- wydajność pracy,
- udział działalności pozarolniczych w strukturze gospodarki,
- obecność spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

6.7. Stan środowiska

Stan środowiska ma trojaki wpływ na kształtowanie atrakcyjności inwestycyjnej:

- istnienie obszarów o wysokich walorach środowiska przyrodniczego, objętych prawną ochroną, znacznie ogranicza możliwości lokalizacji inwestycji,
- znaczny poziom zanieczyszczenia środowiska tworzy wymierne finansowo straty w działalności przedsiębiorstw związane z: kosztami wprowadzenia systemów utylizacji zanieczyszczeń, podwyższoną absencją chorobową, a w skrajnych przypadkach z przyspieszonym zużyciem majątku trwałego (np. korozja),
- wysoki poziom zanieczyszczenia obniża również poziom życia, co negatywnie wpływa na wielkość i jakość zasobów pracy.

Dla potrzeb oceny atrakcyjności inwestycyjnej wzięto pod uwagę takie aspekty stanu środowiska, jak:

- wielkość obszarów prawnie chronionych,
- poziom emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
- wielkość emisji zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych.

Stan środowiska przyrodniczego odmiennie wpływa na lokalizację poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej. W przypadku przemysłu występowanie obszarów chronionych istotnie zawęża możliwości lokalizacji inwestycji. Z kolei dobry stan środowiska przyrodniczego sprzyja z reguły lokalizacji inwestycji usługowych czy zaawansowanych technologicznie.

6.8. Poziom bezpieczeństwa powszechnego

Wpływ poziomu bezpieczeństwa powszechnego na atrakcyjność inwestycyjną jedynie w niewielkim stopniu przekłada się na wyniki finansowe planowanej inwestycji. Niski poziom bezpieczeństwa powszechnego wiąże się ze zwiększonymi wydatkami na ochronę majątku i pracowników. Rola tego czynnika w kreowaniu atrakcyjności inwestycyjnej

w większym stopniu wiąże się z poczuciem bezpieczeństwa osobistego i odpowiedzialnością za najbliższych współpracowników lub ważnych kontrahentów inwestora. Dodatkowo niski poziom bezpieczeństwa powszechnego:

może powodować zmniejszenie wielkości i obniżenie jakości zasobów pracy w wyniku migracji spowodowanej pogorszeniem się warunków życia w zakresie poczucia bezpieczeństwa,

świadczy o występowaniu deficytów kapitału społecznego; niski poziom kapitału społecznego zaś może utrudniać sam proces realizacji inwestycji i jej dalsze funkcjonowanie, jest sygnałem występowania patologii społecznych lub słabości systemu władzy.

Dla potrzeb oceny atrakcyjności inwestycyjnej przeanalizowano takie aspekty bezpieczeństwa powszechnego, jak:

- poziom i struktura przestępczości,
- poziom wykrywalności przestępstw.

Poziom bezpieczeństwa powszechnego ma nieco większe znaczenie w lokalizacji inwestycji usługowych i zaawansowanych technologicznie, bardziej zależnych od jakości zasobów pracy.

6.9. Aktywność województw wobec inwestorów

Aktywność województw wobec inwestorów rozumiana jest jako zdolność do kreowania wizerunku regionu, jego popularyzacji, a także stworzenia przez władze samorządowe dobrego klimatu dla inwestycji. Czynnikiem ten jest najmniej wymierny, dlatego też jego analiza jest utrudniona i obejmuje jedynie fragment szerokiego spektrum działań marketingowych prowadzonych przez regiony. Samorządy lokalne i regionalne stosują w tym względzie bardzo różne strategie i narzędzia – trudno zatem znaleźć aspekty umożliwiające porównanie. Biorąc pod uwagę te zastrzeżenia, rozważano takie aspekty aktywności województw, jak:

- liczba ofert inwestycyjnych w bazie PAIiIZ,
- wynik certyfikacji Regionalnych Centrów Obsługi Inwestora dokonanej przez PAIiIZ,
- działalność informacyjno-promocyjna wobec inwestorów z kraju pochodzenia kapitału, realizowaną za pomocą stosownego wsparcia, jakiego udzielają województwom polskie placówki za granicą – WPHil polskich Ambasad.

Mimo pewnych mankamentów przyjętych zmiennych (poszczególne województwa z różną intensywnością wykorzystują analizowane sposoby promocji) mają one olbrzymią zaletę w postaci względnie spójnego systemu gromadzenia tych informacji, a co za tym idzie – ich porównywalności. Powszechnym sposobem działań jest funkcjonowanie Regionalnych Centrów Obsługi Inwestora. Powstają one w ramach struktur urzędów marszałkowskich lub jako podmioty samorządowe tworzone przez samorząd województwa, czasami przy współudziale innych samorządów czy powołanych przez nie wyspecjalizowanych agend. Formuła, zakres i intensywność ich działania są do pewnego stopnia zindywidualizowane.

Przykład oceny aktywności województw wobec inwestorów dobrze ilustruje podstawową regułę, którą trzeba mieć na względzie, analizując przedstawione wyniki – odzwierciedlają one atrakcyjność mierzoną przy zastosowaniu konkretnego zestawu wskaźników i tylko w kontekście tego zestawu zmiennych można interpretować te wyniki.

7. Aneks

Tabela 1: Atrakcyjność inwestycyjna województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Województwo	Dostępność transportowa		Zasoby i koszty pracy		Rynek zbytu		Infrastruktura gosp.		Infrastruktura społeczna		Bezpieczeństwo powszechne		Aktywność wobec inwestorów		Atrakcyjność inwestycyjna województw	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		25		15		10		5		5		20			
1	Śląskie	0,22	7	1,37	1	1,38	2	0,79	2	2,13	1	-0,65	14	0,79	2	0,903	1
2	Dolnośląskie	0,44	5	0,04	5	0,59	3	1,45	1	0,84	3	-1,46	16	1,37	1	0,573	2
3	Mazowieckie	0,67	1	-0,15	10	2,02	1	0,56	3	0,38	4	-0,96	15	0,60	5	0,544	3
4	Małopolskie	0,04	10	0,55	2	0,47	4	0,39	4	1,99	2	0,02	8	-0,07	8	0,341	4
5	Wielkopolskie	0,56	2	0,21	3	-0,04	9	0,15	5	-0,50	11	0,35	5	0,52	6	0,271	5
6	Zachodniopomorskie	0,47	3	-0,25	12	-0,02	8	-0,11	8	-0,02	6	-0,19	10	0,76	3	0,160	6
7	Łódzkie	0,35	6	0,07	4	0,09	7	-0,09	7	-0,36	9	-0,37	11	0,28	7	0,111	7
8	Pomorskie	-0,22	11	-0,08	8	0,43	5	-0,27	10	0,20	5	-0,63	13	0,74	4	0,099	8
9	Opolskie	0,13	9	-0,27	13	-0,47	10	0,08	6	-0,70	13	0,01	9	-0,22	9	-0,182	9
10	Kujawsko-pomorskie	0,15	8	-0,02	7	-0,51	11	-0,64	16	-0,23	7	0,25	6	-0,35	11	-0,184	10
11	Lubuskie	0,46	4	-0,19	11	0,19	6	-0,30	11	-0,72	14	-0,58	12	-0,82	14	-0,187	11
12	Podkarpackie	-0,71	14	-0,02	6	-0,58	12	-0,18	9	-0,45	10	1,47	1	-0,69	13	-0,339	12
13	Świętokrzyskie	-0,23	12	-0,14	9	-1,05	16	-0,51	14	-0,29	8	0,79	3	-1,01	16	-0,466	13
14	Lubelskie	-0,64	13	-0,35	15	-0,76	13	-0,37	12	-0,91	16	1,05	2	-0,68	12	-0,496	14
15	Warmińsko-mazurskie	-0,81	15	-0,31	14	-0,90	15	-0,39	13	-0,57	12	0,13	7	-0,35	10	-0,507	15
16	Podlaskie	-0,88	16	-0,46	16	-0,83	14	-0,55	15	-0,79	15	0,78	4	-0,85	15	-0,641	16

Tabela 2: Zmiany atrakcyjności inwestycyjnej województw w latach 2012–2016

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

Województwo	Wartość wskaźnika synt. 2012	Pozycja w rankingu 2012	Wartość wskaźnika synt. 2013	Pozycja w rankingu 2013	Wartość wskaźnika synt. 2014	Pozycja w rankingu 2014	Wartość wskaźnika synt. 2015	Pozycja w rankingu 2015	Wartość wskaźnika synt. 2016	Pozycja w rankingu 2016	Zmiana pozycji 2016–2015
Śląskie	0,86	1	0,85	1	0,85	1	0,85	1	0,9	1	0
Dolnośląskie	0,46	3	0,50	2	0,46	3	0,46	3	0,57	2	1
Mazowieckie	0,66	2	0,46	3	0,55	2	0,51	2	0,54	3	-1
Małopolskie	0,26	5	0,34	4	0,39	4	0,41	4	0,34	4	0
Wielkopolskie	0,33	4	0,32	5	0,32	5	0,30	5	0,27	5	0
Zachodniopomorskie	0,18	6	0,18	7	0,12	7	0,19	6	0,16	6	0
Łódzkie	0,08	8	0,07	8	0,10	8	0,11	8	0,11	7	1
Pomorskie	0,12	7	0,21	6	0,18	6	0,14	7	0,1	8	-1
Opolskie	-0,19	10	-0,09	9	-0,11	9	-0,12	9	-0,18	9	0
Kujawsko-pomorskie	-0,09	9	-0,17	10	-0,17	10	-0,14	10	-0,18	10	0
Lubuskie	-0,21	11	-0,23	11	-0,25	11	-0,25	11	-0,19	11	0
Podkarpackie	-0,42	12	-0,40	12	-0,36	12	-0,34	12	-0,34	12	0
Świętokrzyskie	-0,52	15	-0,45	14	-0,39	13	-0,48	14	-0,47	13	1
Lubelskie	-0,46	13	-0,52	15	-0,55	15	-0,52	15	-0,5	14	1
Warmińsko-mazurskie	-0,48	14	-0,44	13	-0,52	13	-0,47	13	-0,5	15	-2
Podlaskie	-0,58	16	-0,63	16	-0,61	16	-0,63	16	-0,64	16	0

Tabela 3: Atrakcyjność inwestycyjna województw w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Województwo	Dostępność transportowa		Koszty pracy		Zasoby pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Stopień ochrony środowiska przyrodniczego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna województw	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		15		40		15		2		5		3			
1	Śląskie	0,02	7	-0,95	15	2,99	1	0,91	2	1,02	3	0,87	4	-0,65	14	1,238	1
2	Dolnośląskie	-0,03	8	-0,82	14	0,17	3	2,15	1	1,14	2	1,15	1	-1,46	16	0,297	2
3	Łódzkie	0,06	6	0,04	10	0,14	4	0,24	4	-0,13	6	1,07	2	-0,37	11	0,146	3
4	Zachodniopomorskie	1,05	1	0,36	7	-0,63	14	0,10	5	-0,14	7	0,92	3	-0,19	10	0,068	4
5	Małopolskie	-0,18	9	-0,49	11	0,71	2	-0,29	10	0,32	4	-1,48	15	0,02	8	0,066	5
6	Podkarpackie	-0,31	12	0,90	3	-0,05	7	0,03	6	-0,39	11	-0,86	13	1,47	1	0,050	6
7	Kujawsko-Pomorskie	0,42	3	0,93	2	-0,15	8	-0,90	16	-0,55	13	0,14	9	0,25	6	0,031	7
8	Wielkopolskie	0,29	5	-0,50	12	0,00	6	-0,02	8	-0,23	10	0,15	8	0,35	5	-0,009	8
9	Lubuskie	1,00	2	0,31	8	-0,56	13	0,02	7	-0,19	9	-0,40	12	-0,58	12	-0,014	9
10	Opolskie	-0,48	14	0,05	9	-0,35	11	0,67	3	-0,14	8	0,49	6	0,01	9	-0,104	10
11	Pomorskie	0,40	4	-0,71	13	-0,16	9	-0,89	15	0,14	5	0,07	11	-0,63	13	-0,238	11
12	Lubelskie	-0,49	15	0,38	6	-0,54	12	-0,31	11	-0,74	14	0,83	5	1,05	2	-0,245	12
13	Świętokrzyskie	-0,29	10	0,71	4	-0,26	10	-0,67	14	-0,53	12	-2,40	16	0,79	3	-0,263	13
14	Podlaskie	-0,32	13	0,56	5	-0,67	16	-0,23	9	-1,00	15	0,14	10	0,78	4	-0,273	14
15	Warmińsko-Mazurskie	-0,85	16	1,35	1	-0,63	15	-0,40	12	-1,01	16	14	14	0,13	7	-0,346	15
16	Mazowieckie	-0,30	11	-2,12	16	0,00	5	-0,41	13	2,43	1	7	7	-0,96	15	-0,402	16

Tabela 4: Atrakcyjność inwestycyjna województw dla działalności usługowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Województwo	Dostępność transportowa		Koszty pracy		Chłonność rynku instytucjonalnego		Wielkość i jakość zasobów pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Jakość środowiska przyrodniczego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	10		15		20		25		10		5		7		8			
1	Śląskie	0,18	4	-0,92	15	2,90	1	1,37	1	0,48	4	0,76	2	-1,15	16	-0,65	14	0,757	1
2	Mazowieckie	2,21	1	-2,59	16	1,24	2	1,18	3	0,96	2	1,98	1	-0,05	10	-0,96	15	0,490	2
3	Małopolskie	0,10	6	-0,30	12	0,54	4	1,30	2	-0,19	10	0,49	4	0,10	7	0,02	8	0,411	3
4	Dolnośląskie	0,25	2	-0,84	14	0,76	3	0,40	4	2,04	1	0,73	3	-0,02	8	-1,46	16	0,273	4
5	Wielkopolskie	0,25	3	-0,09	11	-0,01	7	-0,05	7	-0,01	9	-0,02	8	-0,08	13	0,35	5	0,017	5
6	Podkarpackie	-0,68	16	0,86	3	-0,44	10	-0,31	9	-0,65	12	0,16	6	0,44	3	1,47	1	-0,014	6
7	Pomorskie	-0,03	7	-0,70	13	0,13	6	0,10	5	0,06	7	0,38	5	0,53	2	-0,63	13	-0,045	7
8	Łódzkie	0,17	5	0,10	10	0,13	5	-0,02	6	-0,30	11	-0,22	10	-0,53	14	-0,37	11	-0,053	8
9	Kujawsko-Pomorskie	-0,10	8	0,86	2	-0,28	9	-0,39	11	-0,67	13	-0,62	14	-0,03	9	0,25	6	-0,115	9
10	Opolskie	-0,24	11	0,10	9	-0,20	8	-0,56	13	0,57	3	-0,05	9	-0,07	12	0,01	9	-0,138	10
11	Zachodniopomorskie	-0,23	10	0,26	8	-0,69	12	-0,30	8	0,18	6	0,16	7	0,31	6	-0,19	10	-0,166	11
12	Świętokrzyskie	-0,27	12	0,70	4	-0,67	11	-0,42	12	-1,18	16	-0,37	11	0,31	5	0,79	3	-0,214	12
13	Warmińsko-Mazurskie	-0,54	14	1,12	1	-0,91	15	-0,64	14	0,02	8	-1,01	15	0,71	1	0,13	7	-0,218	13
14	Lubuskie	-0,12	9	0,52	6	-0,78	14	-0,64	15	0,20	5	-0,56	12	0,39	4	-0,58	12	-0,279	14
15	Lubelskie	-0,38	13	0,39	7	-0,78	13	-0,37	10	-0,82	15	-0,60	13	-0,81	15	1,05	2	-0,313	15
16	Podlaskie	-0,56	15	0,54	5	-0,93	16	-0,65	16	-0,70	14	-1,21	16	-0,06	11	0,78	4	-0,394	16

Tabela 5: Atrakcyjność inwestycyjna województwa dla działalności zaawansowanej technologicznie w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Województwo	Dostępność transportowa		Chłonność rynku instytucjonalnego		Jakość zasobów pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Jakość środowiska przyrodniczego		Infrastruktura społeczna		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna województw	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		10		30		10		5		7		10		8			
1	Mazowieckie	2,09	1	1,24	2	1,09	2	1,19	2	1,74	1	-0,05	10	0,24	6	-0,96	15	1,019	1
2	Małopolskie	0,13	5	0,54	4	1,91	1	-0,17	10	0,42	4	0,10	7	0,67	4	0,02	8	0,733	2
3	Dolnośląskie	0,31	2	0,76	3	0,65	3	2,02	1	1,44	2	-0,02	8	0,90	3	-1,46	16	0,580	3
4	Śląskie	0,21	4	2,90	1	0,57	4	0,41	4	0,85	3	-1,15	16	0,31	5	-0,65	14	0,483	4
5	Pomorskie	-0,03	8	0,13	6	0,38	5	0,22	6	0,30	5	0,53	2	1,08	2	-0,63	13	0,254	5
6	Zachodniopomorskie	-0,06	9	-0,69	12	-0,07	7	0,19	7	-0,06	8	0,31	6	1,62	1	-0,19	10	0,085	6
7	Wielkopolskie	0,29	3	-0,01	7	-0,04	6	-0,01	9	-0,38	12	-0,08	13	-0,09	8	0,35	5	0,037	7
8	Łódzkie	0,10	6	0,13	5	-0,38	10	-0,39	11	-0,09	9	-0,53	14	-0,20	10	-0,37	11	-0,210	8
9	Opolskie	-0,18	11	-0,20	8	-0,44	11	0,55	3	0,03	7	-0,07	12	-1,14	16	0,01	9	-0,248	9
10	Kujawsko-Pomorskie	-0,11	10	-0,28	9	-0,38	9	-0,63	12	-0,53	13	-0,03	9	-0,19	9	0,25	6	-0,255	10
11	Podkarpackie	-0,66	16	-0,44	10	-0,44	12	-0,77	13	0,09	6	0,44	3	-0,50	12	1,47	1	-0,283	11
12	Lubuskie	0,00	7	-0,78	14	-0,63	14	0,23	5	-0,12	10	0,39	4	-0,88	15	-0,58	12	-0,359	12
13	Świętokrzyskie	-0,34	12	-0,67	11	-0,44	13	-1,27	16	-0,35	11	0,31	5	-0,43	11	0,79	3	-0,372	13
14	Warmińsko-Mazurskie	-0,62	14	-0,91	15	-0,64	15	0,10	8	-1,21	15	0,71	1	-0,09	7	0,13	7	-0,409	14
15	Lubelskie	-0,47	13	-0,78	13	-0,26	8	-0,91	15	-0,79	14	-0,81	15	-0,66	14	1,05	2	-0,420	15
16	Podlaskie	-0,65	15	-0,93	16	-0,86	16	-0,77	14	-1,34	16	-0,06	11	-0,64	13	0,78	4	-0,633	16

Tabela 6: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności przemysłowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Województwo	Dostępność transportowa		Koszty pracy		Zasoby pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Stopień ochrony środowiska przyrodniczego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna województw	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		15		40		15		2		5		3			
1	Katowicki	0,53	8	-1,26	53	3,37	1	1,43	4	0,90	6	1,04	7	-1,46	55	1,505	1
2	Rybnicki	0,16	23	-1,54	56	3,06	2	0,75	6	0,42	11	0,28	27	-0,05	38	1,158	2
3	Łódzki	0,47	10	-0,40	45	2,32	3	0,36	13	0,76	9	0,76	16	-1,53	57	1,024	3
4	Bielski	-0,11	35	-0,81	52	1,67	4	0,57	8	0,49	10	-0,41	44	-0,40	44	0,588	4
5	Oświęcimski	-0,08	34	0,02	36	1,18	6	-0,15	33	-0,02	22	0,86	11	0,11	33	0,483	5
6	Wrocławski	0,58	6	-1,38	55	0,28	12	2,90	1	0,83	8	0,90	10	-2,30	60	0,448	6
7	Poznański	0,85	5	-1,54	57	0,91	8	0,35	16	1,02	5	0,84	13	-1,48	56	0,373	7
8	Częstochowski	-0,06	31	0,09	33	0,49	11	0,35	14	-0,08	26	0,78	15	0,45	20	0,303	8
9	Krakowski	0,31	17	-1,36	54	1,19	5	-0,15	32	1,07	4	-0,16	37	-1,05	53	0,294	9
10	Bydgosko-toruński	0,55	7	-0,64	46	0,90	9	-0,65	50	0,27	15	-0,22	38	-0,65	48	0,250	10
11	Jeleniogórski	-0,14	37	0,12	31	-0,32	31	2,17	2	0,30	14	1,21	5	-0,96	52	0,226	11
12	Inowrocławski	0,99	3	1,31	3	-0,42	37	-0,74	53	-0,41	44	1,29	3	0,29	29	0,181	12
13	Wałbrzyski	0,13	25	0,21	28	0,04	19	0,50	10	0,01	21	0,45	24	-0,30	42	0,162	13
14	Rzeszowski	0,10	27	-0,15	43	0,23	14	0,33	17	0,11	19	-0,26	40	0,60	14	0,149	14
15	Szczeciński	1,50	1	-0,76	49	-0,38	36	0,21	18	0,31	13	1,30	2	-0,83	49	0,113	15
16	Tarnobrzeski	-0,53	51	0,32	23	0,19	15	0,04	22	-0,02	23	1,23	4	0,83	9	0,112	16
17	Zielonogórski	0,99	4	-0,03	39	-0,45	39	0,69	7	0,16	17	0,16	29	-0,85	50	0,102	17
18	Opolski	0,38	13	-0,75	48	-0,20	24	1,52	3	0,13	18	0,02	33	-0,49	45	0,101	18
19	Koniński	0,39	11	0,26	24	-0,17	23	0,16	20	-0,44	46	0,15	30	0,88	8	0,098	19
20	Legnicko-głogowski	0,47	9	-1,99	59	0,23	13	1,22	5	1,71	3	0,49	23	-1,72	59	0,080	20
21	Sieradzki	0,36	15	0,43	17	-0,35	32	0,10	21	-0,69	55	0,55	22	0,49	19	0,041	21
22	Szczecinecko-pyrzycki	0,25	19	1,23	4	-0,70	60	0,48	11	-0,57	50	-0,06	35	0,14	32	0,016	22
23	Włocławski	0,13	26	1,45	1	-0,37	35	-0,76	55	-0,17	30	0,80	14	-0,59	47	0,002	23
24	Warszawski	0,18	20	-2,58	60	0,97	7	-0,22	36	3,35	1	-0,38	43	-1,69	58	0,000	24
25	Skierniewicki	0,28	18	0,26	25	-0,45	38	0,17	19	-0,37	40	0,91	9	0,39	21	-0,011	25
26	Piotrkowski	0,17	21	-0,78	51	-0,16	22	0,40	12	0,36	12	0,86	12	0,32	28	-0,027	26
27	Nyski	-0,11	36	0,61	14	-0,54	44	0,50	9	-0,30	34	0,74	17	0,09	34	-0,037	27
28	Gorzowski	1,38	2	-0,10	42	-0,56	50	-0,09	28	-0,15	29	-0,95	52	-0,96	51	-0,057	28
29	Radomski	-0,30	43	0,90	8	-0,27	27	-0,42	45	-0,37	42	0,39	25	0,39	22	-0,070	29
30	Kielecki	0,13	24	0,35	21	0,10	16	-0,34	44	-0,08	25	-2,85	8	0,02	37	-0,078	30

Tabela 6 cd: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności przemysłowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Województwo	Dostępność transportowa		Koszty pracy		Zasoby pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Stopień ochrony środowiska przyrodniczego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna województw	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		15		40		15		2		5		3			
31	Trójmiejski	0,36	14	-1,58	58	0,61	10	-0,75	54	0,84	7	-0,55	49	-1,30	54	-0,084	31
32	Koszaliński	-0,19	38	0,41	20	-0,50	43	0,35	15	-0,03	24	1,12	6	-0,49	46	-0,085	32
33	Grudziądzki	-0,06	33	0,94	6	-0,31	30	-0,71	51	-0,54	49	-0,23	39	0,91	7	-0,098	33
34	Nowotarski	-0,37	47	0,26	26	0,06	17	-0,27	39	-0,14	28	-1,54	55	0,52	17	-0,114	34
35	Kaliski	-0,32	44	0,06	35	-0,12	21	-0,04	25	-0,37	41	-0,42	45	0,56	16	-0,122	35
36	Lubelski	-0,25	42	-0,70	47	0,06	18	-0,13	30	0,20	16	0,64	19	-0,25	40	-0,123	36
37	Starogardzki	0,38	12	-0,06	41	-0,27	28	-0,72	52	0,03	20	0,32	26	-0,29	41	-0,139	37
38	Białostocki	-0,01	29	0,01	38	-0,36	33	-0,14	31	-0,12	27	0,17	28	0,20	31	-0,154	38
39	Puławski	-0,06	32	0,20	29	-0,45	40	-0,16	34	-0,35	37	0,10	31	1,03	3	-0,157	39
40	Ostrołęcki	-0,23	41	0,41	18	-0,57	51	-0,23	38	-0,72	57	1,81	1	0,37	26	-0,158	40
41	Leszczyński	0,04	28	-0,17	44	-0,36	34	-0,27	40	-0,34	36	0,01	34	1,18	2	-0,175	41
42	Przemyski	-0,58	53	0,91	7	-0,45	41	-0,20	35	-0,38	43	-0,82	50	1,28	1	-0,201	42
43	Świecki	0,35	16	0,71	13	-0,55	46	-0,82	58	-0,18	32	-1,56	56	0,82	10	-0,223	43
44	Krośnieński	-0,68	56	0,77	11	-0,27	29	-0,06	26	-0,36	39	-2,36	58	1,00	6	-0,235	44
45	Elbląski	-0,59	54	0,97	5	-0,46	42	-0,45	46	-0,47	47	-0,52	48	-0,15	39	-0,265	45
46	Chełmsko-zamojski	-0,82	57	0,57	15	-0,62	55	0,02	23	-0,67	54	0,59	21	1,02	5	-0,278	46
47	Nowosądecki	-1,04	59	0,55	16	-0,02	20	-0,30	42	-0,25	33	-2,17	57	0,38	25	-0,280	47
48	Olsztyński	-0,20	39	0,19	30	-0,57	52	-0,04	24	-0,18	31	-0,51	46	-0,32	43	-0,282	48
49	Ciechanowski	-0,40	49	0,82	10	-0,54	45	-0,55	49	-0,72	58	-0,52	47	0,38	24	-0,284	49
50	Słupski	-0,36	45	0,34	22	-0,56	48	-0,46	47	-0,35	38	0,60	20	0,04	36	-0,288	50
51	Pilski	0,16	22	0,07	34	-0,56	49	-0,80	56	-0,53	48	-0,09	36	0,81	11	-0,291	51
52	Chojnicki	-0,21	40	0,86	9	-0,61	54	-0,82	57	-0,64	53	-0,35	41	0,51	18	-0,295	52
53	Tarnowski	-0,57	52	0,41	19	-0,24	25	-0,28	41	-0,42	45	-2,50	59	0,39	23	-0,312	53
54	Łomżyński	-0,47	50	0,11	32	-0,69	59	-0,10	29	-0,75	59	0,65	18	0,75	12	-0,328	54
55	Siedlecki	-0,38	48	-0,05	40	-0,60	53	-0,31	43	-0,59	51	0,08	32	0,63	13	-0,359	55
56	Płocki	-0,03	30	-0,76	50	-0,26	26	-1,32	59	1,94	2	-0,35	42	0,33	27	-0,390	56
57	Sandomiersko-jędrzejowski	-0,36	46	0,01	37	-0,55	47	-0,54	48	-0,32	35	-1,03	53	0,58	15	-0,414	57
58	Biański	-0,61	55	0,71	12	-0,68	58	-1,32	59	-0,76	60	1,00	8	1,02	4	-0,421	58
59	Suwalski	-0,89	58	0,24	27	-0,68	57	-0,08	27	-0,63	52	-0,83	51	0,27	30	-0,471	59
60	Ełcki	-1,60	60	1,35	2	-0,66	56	-0,23	37	-0,71	56	-1,50	54	0,07	35	-0,504	60

Tabela 7: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności usługowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Podregion	Dostępność transportowa		Koszty pracy		Chłonność rynku instytucjonalnego		Wielkość i jakość zasobów pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Jakość środowiska przyrodniczego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna podregionów	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	10		15		20		25		10		5		7		8			
1	Warszawski	1,23	1	-2,99	60	3,88	1	2,63	1	1,48	3	3,47	1	0,52	11	-1,69	58	1,331	1
2	Łódzki	1,12	2	-0,43	45	2,03	4	2,27	3	0,61	14	0,58	11	0,24	23	-1,53	57	1,003	2
3	Krakowski	0,64	10	-1,30	52	1,49	6	2,47	2	0,82	10	0,71	7	0,02	35	-1,05	53	0,820	3
4	Katowicki	0,88	6	-1,39	56	3,29	2	1,37	5	1,25	5	0,76	6	-1,60	60	-1,46	55	0,813	4
5	Poznański	1,10	3	-1,37	55	1,48	7	1,51	4	1,17	6	1,30	2	0,24	22	-1,48	56	0,660	5
6	Wrocławski	1,03	4	-1,35	54	1,20	8	1,01	8	2,62	1	0,98	5	0,11	32	-2,30	60	0,528	6
7	Trójmiejski	0,58	14	-1,67	57	1,54	5	1,21	6	0,64	13	1,01	4	0,63	7	-1,30	54	0,475	7
8	Bydgosko-toruński	0,82	7	-0,51	46	0,63	12	1,08	7	0,39	17	0,28	19	0,45	14	-0,65	48	0,434	8
9	Rzeszowski	0,47	16	-0,25	44	0,17	14	0,45	10	0,47	16	0,55	12	0,34	17	0,60	14	0,302	9
10	Lubelski	0,66	9	-0,78	49	0,27	13	0,84	9	0,28	19	0,20	23	-0,04	37	-0,25	40	0,228	10
11	Rybnicki	0,40	19	-1,75	58	2,34	3	0,09	16	0,27	20	0,35	17	-1,55	59	-0,05	38	0,201	11
12	Bielski	0,06	29	-0,64	47	0,72	11	0,35	11	0,23	22	0,60	10	0,24	21	-0,40	44	0,178	12
13	Oświęcimski	0,26	25	0,21	32	0,74	10	-0,09	18	-0,41	35	0,46	13	-0,83	57	0,11	33	0,117	13
14	Częstochowski	0,32	22	0,28	29	-0,06	20	0,14	14	-0,10	28	0,18	25	-0,30	42	0,45	20	0,111	14
15	Kielecki	-0,26	38	0,26	31	-0,31	28	0,12	15	-0,28	31	0,26	20	1,03	1	0,02	37	0,038	15
16	Wałbrzyski	-0,19	35	0,10	37	-0,22	26	-0,26	27	1,42	4	0,40	15	0,17	26	-0,30	42	0,037	16
17	Szczeciński	0,94	5	-0,86	50	-0,12	22	0,17	13	0,68	11	0,64	9	0,02	34	-0,83	49	0,020	17
18	Opolski	0,28	24	-0,71	48	0,13	16	-0,21	24	1,17	7	0,39	16	0,14	29	-0,49	45	0,003	18
19	Tarnowski	-0,16	34	0,44	20	-0,07	21	-0,24	25	-0,53	41	0,23	21	0,21	24	0,52	17	-0,011	19
20	Koniński	0,43	18	0,41	22	-0,16	23	-0,33	34	-0,26	29	-0,34	39	-0,74	56	0,88	8	-0,035	20
21	Krośnieński	-0,56	50	0,87	8	-0,67	50	-0,20	23	-0,54	42	-0,31	37	0,91	2	1,00	6	-0,035	21
22	Olsztyński	0,58	13	0,01	41	-0,66	49	-0,11	19	0,60	15	-0,27	36	0,58	9	-0,32	43	-0,038	22
23	Jeleniogórski	-0,61	52	0,18	34	-0,30	27	-0,25	26	1,66	2	0,68	8	-0,24	41	-0,96	52	-0,050	23
24	Przemyski	-0,40	46	0,77	10	-0,69	52	-0,28	30	-0,50	39	-0,32	38	0,67	6	1,28	1	-0,050	24
25	Tarnobrzegi	-0,32	41	0,39	24	-0,01	18	-0,34	36	-0,45	37	0,21	22	-0,32	43	0,83	9	-0,050	25
26	Nyski	-0,03	33	0,58	18	-0,59	40	-0,43	43	0,67	12	-0,18	33	-0,13	39	0,09	34	-0,084	26
27	Białostocki	-0,99	55	-0,08	43	-0,47	33	0,18	12	0,18	24	0,09	26	0,48	12	0,20	31	-0,089	27
28	Szczecinecko-pyrzycki	-0,33	44	0,98	4	-0,80	60	-0,38	38	0,22	23	-0,37	40	0,41	16	0,14	32	-0,099	28
29	Kaliski	-0,32	40	0,62	17	-0,32	29	-0,42	42	-0,37	34	-0,14	32	0,10	33	0,56	16	-0,102	29
30	Inowrocławski	0,59	12	1,16	1	-0,42	32	-0,54	56	-0,63	45	-0,84	53	-0,55	50	0,29	29	-0,105	30

Tabela 7 cd: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności usługowej w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Podregion	Dostępność transportowa		Koszty pracy		Chłonność rynku instytucjonalnego		Wielkość i jakość zasobów pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Jakość środowiska przyrodniczego		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna podregionów	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	10		15		20		25		10		5		7		8			
31	Radomski	0,05	30	0,44	21	-0,20	25	-0,27	29	-0,71	50	-0,08	31	-0,40	46	0,39	22	-0,108	31
32	Elbląski	-0,38	45	0,91	7	-0,55	38	-0,43	45	0,12	26	-0,44	45	0,46	13	-0,15	39	-0,110	32
33	Grudziądzki	-0,02	32	0,94	6	-0,49	35	-0,57	58	-0,67	47	-0,48	46	0,14	31	0,91	7	-0,111	33
34	Kozzaliński	-1,08	58	0,41	23	-0,56	39	0,05	17	0,35	18	0,31	18	0,21	25	-0,49	46	-0,120	34
35	Skierniewicki	0,54	15	0,46	19	-0,37	30	-0,44	47	-0,33	33	-0,37	41	-0,63	53	0,39	21	-0,127	35
36	Włocławski	0,18	28	1,12	3	-0,04	19	-0,40	40	-0,91	57	-0,63	49	-0,62	52	-0,59	47	-0,134	36
37	Sieradzki	0,62	11	0,69	12	-0,65	48	-0,33	35	-0,71	52	-0,40	42	-0,53	49	0,49	19	-0,136	37
38	Nowosądecki	-1,05	56	0,82	9	-0,48	34	-0,19	21	-0,71	51	0,04	28	0,31	18	0,38	25	-0,140	38
39	Leszczyński	-0,24	37	0,27	30	-0,40	31	-0,49	50	-0,60	44	-0,07	30	0,15	28	1,18	2	-0,144	39
40	Zielonogórski	0,01	31	0,06	40	-0,54	36	-0,26	28	0,83	9	-0,25	35	0,14	30	-0,85	50	-0,150	40
41	Nowotarski	-0,87	54	0,67	15	-0,61	42	-0,15	20	-0,98	58	0,05	27	0,75	4	0,39	23	-0,158	41
42	Świecki	0,34	20	0,68	14	-0,68	51	-0,60	60	-0,82	56	-0,69	52	0,55	10	0,82	10	-0,162	42
43	Puławski	0,46	17	0,34	26	-0,61	41	-0,43	44	-0,72	54	0,01	29	-0,66	54	1,03	3	-0,169	43
44	Gorzowski	0,32	21	0,09	39	-0,61	44	-0,33	33	0,25	21	-0,43	44	0,72	5	-0,96	51	-0,181	44
45	Starogardzki	0,26	26	-0,04	42	-0,18	24	-0,52	53	-0,28	30	0,18	24	-0,02	36	-0,29	41	-0,190	45
46	Chojnicki	-0,50	49	0,98	5	-0,72	54	-0,51	52	-0,67	48	-0,63	50	0,59	8	0,51	18	-0,191	46
47	Ełcki	-1,56	59	1,13	2	-0,78	58	-0,39	39	0,14	25	-0,88	54	0,88	3	0,07	35	-0,202	47
48	Piotrkowski	0,69	8	-0,89	51	0,13	15	-0,46	49	-0,31	32	-0,24	34	-0,74	55	0,32	28	-0,220	48
49	Ciechanowski	0,29	23	0,69	13	-0,63	45	-0,52	54	-0,64	46	-0,90	55	-0,35	45	0,38	24	-0,226	49
50	Płocki	0,23	27	-1,33	53	0,12	17	-0,29	31	-0,72	53	1,05	3	-0,12	38	0,33	27	-0,228	50
51	Chełmsko-zamojski	-0,32	42	0,65	16	-0,78	57	-0,41	41	-0,58	43	-0,60	48	-0,55	51	1,02	5	-0,238	51
52	Słupski	-1,06	57	0,36	25	-0,61	43	-0,31	32	-0,06	27	-0,40	43	0,43	15	0,04	36	-0,243	52
53	Legnicko-głogowski	-0,33	43	-2,50	59	1,00	9	-0,19	22	1,06	8	0,45	14	0,26	20	-1,72	59	-0,247	53
54	Siedlecki	-0,23	36	0,11	36	-0,54	37	-0,36	37	-0,51	40	-1,13	60	-0,23	40	0,63	13	-0,278	54
55	Pilski	-0,43	47	0,29	27	-0,65	47	-0,58	59	-0,46	38	-0,91	57	0,27	19	0,81	11	-0,283	55
56	Bialski	-0,84	53	0,70	11	-0,79	59	-0,44	48	-1,08	59	-0,66	51	-0,50	48	1,02	4	-0,343	56
57	Sandomiersko-jędrzejowski	-0,30	39	0,10	38	-0,63	46	-0,44	46	-1,13	60	-0,56	47	-0,33	44	0,58	15	-0,368	57
58	Łomżyński	-0,59	51	0,17	35	-0,73	55	-0,55	57	-0,70	49	-0,91	56	-0,46	47	0,75	12	-0,404	58
59	Ostrołęcki	-0,46	48	0,29	28	-0,70	53	-0,49	51	-0,78	55	-0,94	58	-1,08	58	0,37	26	-0,438	59
60	Suwalski	-1,95	60	0,20	33	-0,74	56	-0,52	55	-0,44	36	-1,02	59	0,16	27	0,27	30	-0,506	60

Tabela 8: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Podregion	Dostępność transportowa		Chłonność rynku instytucjonalnego		Jakość zasobów pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Jakość środowiska przyrodniczego		Infrastruktura społeczna		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna podregionów	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		10		30		10		5		7		10		8			
1	Warszawski	1,10	2	3,88	1	2,15	2	1,76	2	1,31	3	0,52	11	0,65	12	-1,69	58	1,461	1
2	Krakowski	0,52	13	1,49	6	2,96	1	0,98	9	0,69	9	0,02	35	0,83	9	-1,05	53	1,274	2
3	Poznański	1,12	1	1,48	7	1,77	3	1,31	5	0,72	6	0,24	22	1,25	5	-1,48	56	1,093	3
4	Łódzki	1,02	5	2,03	4	1,75	4	0,65	15	0,48	14	0,24	23	0,66	11	-1,53	57	0,982	4
5	Wrocławski	1,04	3	1,20	8	1,43	5	2,58	1	0,73	5	0,11	32	0,93	7	-2,30	60	0,968	5
6	Trójmiejski	0,41	16	1,54	5	1,37	6	0,87	10	0,82	4	0,63	7	1,36	3	-1,30	54	0,853	6
7	Bydgosko-toruński	0,74	7	0,63	12	1,24	7	0,57	16	0,39	19	0,45	14	0,83	8	-0,65	48	0,723	7
8	Katowicki	0,81	6	3,29	2	0,60	9	1,22	6	0,70	7	-1,60	60	0,41	15	-1,46	55	0,639	8
9	Lubelski	0,41	17	0,27	13	1,17	8	0,35	18	0,47	15	-0,04	37	0,17	19	-0,25	40	0,512	9
10	Szczeciński	1,03	4	-0,12	22	0,41	11	0,76	12	0,49	12	0,02	34	1,32	4	-0,83	49	0,484	10
11	Rzeszowski	0,28	25	0,17	14	0,59	10	0,50	17	0,48	13	0,34	17	0,38	16	0,60	14	0,432	11
12	Olsztyński	0,33	21	-0,66	49	0,20	13	0,71	13	-0,03	30	0,58	9	0,82	10	-0,32	43	0,226	12
13	Bielski	0,04	30	0,72	11	0,14	14	0,17	25	0,43	16	0,24	21	0,52	14	-0,40	44	0,196	13
14	Koszaliński	-0,76	52	-0,56	39	0,35	12	0,35	19	0,07	28	0,21	25	2,34	1	-0,49	46	0,143	14
15	Wałbrzyski	-0,01	32	-0,22	26	-0,19	26	1,58	3	0,28	22	0,17	26	0,38	17	-0,30	42	0,119	15
16	Częstochowski	0,32	22	-0,06	20	0,12	15	-0,18	28	0,13	26	-0,30	42	0,03	22	0,45	20	0,102	16
17	Legnicko-głogowski	-0,06	37	1,00	9	-0,34	38	1,03	8	2,49	2	0,26	20	0,01	26	-1,72	59	0,096	17
18	Płocki	0,45	14	0,12	17	-0,26	33	-0,62	43	2,69	1	-0,12	38	-0,20	27	0,33	27	0,095	18
19	Opolski	0,10	28	0,13	16	-0,01	20	1,11	7	0,36	21	0,14	29	-0,38	34	-0,49	45	0,090	19
20	Jeleniogórski	-0,28	44	-0,30	27	-0,25	31	1,58	4	0,63	11	-0,24	41	0,55	13	-0,96	52	-0,010	20
21	Oświęcimski	0,38	18	0,74	10	-0,20	27	-0,45	36	0,41	18	-0,83	57	-0,44	35	0,11	33	-0,025	21
22	Rybnicki	0,38	19	2,34	3	-0,85	58	0,19	24	0,69	8	-1,55	59	-0,22	29	-0,05	38	-0,028	22
23	Kielecki	-0,71	51	-0,31	28	0,11	16	-0,27	30	0,25	24	1,03	1	0,11	20	0,02	37	-0,069	23
24	Zielonogórski	-0,04	33	-0,54	36	0,00	19	0,85	11	0,42	17	0,14	30	-0,60	52	-0,85	50	-0,075	24
25	Słupski	-0,82	55	-0,61	43	0,02	18	0,01	27	-0,27	38	0,43	15	0,99	6	0,04	36	-0,098	25
26	Inowrocławski	0,58	10	-0,42	32	-0,03	21	-0,61	42	-0,49	45	-0,55	50	-0,74	59	0,29	29	-0,110	26
27	Skiermiewicki	0,56	11	-0,37	30	-0,20	28	-0,41	33	-0,48	44	-0,63	53	-0,52	44	0,39	21	-0,116	27
28	Tarnowski	-0,13	39	-0,07	21	-0,12	24	-0,57	41	0,17	25	0,21	24	-0,57	50	0,52	17	-0,118	28
29	Gorzowski	0,34	20	-0,61	44	-0,46	46	0,31	20	-0,06	32	0,72	5	0,02	24	-0,96	51	-0,129	29
30	Puławski	0,31	23	-0,61	41	-0,14	25	-0,82	53	-0,28	39	-0,66	54	-0,34	31	1,03	3	-0,132	30

Tabela 8 cd: Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie w 2016 roku

Źródło: opracowanie własne IBnGR.

	Podregion	Dostępność transportowa		Chłonność rynku instytucjonalnego		Jakość zasobów pracy		Infrastruktura gospodarcza		Poziom rozwoju gospodarczego		Jakość środowiska przyrodniczego		Infrastruktura społeczna		Poziom bezpieczeństwa powszechnego		Atrakcyjność inwestycyjna podregionów	
		Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga	Wartość	Ranga
	Wagi	20		10		30		10		5		7		10		8			
31	Nowotarski	-0,79	53	-0,61	42	-0,22	29	-1,10	59	-0,22	36	0,75	4	1,92	2	0,39	23	-0,132	31
32	Piotrkowski	0,66	8	0,13	15	-0,77	56	-0,42	34	0,68	10	-0,74	55	-0,20	28	0,32	28	-0,139	32
33	Leszczyński	-0,06	36	-0,40	31	-0,23	30	-0,66	46	-0,36	41	0,15	28	-0,61	54	1,18	2	-0,161	33
34	Nyski	0,01	31	-0,59	40	-0,32	36	0,70	14	-0,26	37	-0,13	39	-0,68	57	0,09	34	-0,167	34
35	Koniński	0,55	12	-0,16	23	-0,60	53	-0,33	31	-0,55	47	-0,74	56	-0,53	47	0,88	8	-0,182	35
36	Krośnieński	-0,63	50	-0,67	50	-0,28	34	-0,62	44	-0,05	31	0,91	2	0,05	21	1,00	6	-0,194	36
37	Siedlecki	-0,22	42	-0,54	37	-0,10	23	-0,54	39	-1,07	56	-0,23	40	0,03	23	0,63	13	-0,198	37
38	Starogardzki	0,21	26	-0,18	24	-0,48	48	-0,20	29	0,28	23	-0,02	36	-0,58	51	-0,29	41	-0,210	38
39	Sieradzki	0,65	9	-0,65	48	-0,33	37	-0,85	55	-0,89	52	-0,53	49	-0,77	60	0,49	19	-0,239	39
40	Kaliski	-0,12	38	-0,32	29	-0,43	44	-0,43	35	-0,33	40	0,10	33	-0,46	37	0,56	16	-0,240	40
41	Szczecinecko-pyrzycki	-0,04	34	-0,80	60	-0,41	43	0,17	26	-0,74	51	0,41	16	-0,57	49	0,14	32	-0,249	41
42	Nowosądecki	-0,97	57	-0,48	34	-0,08	22	-0,78	51	0,03	29	0,31	18	0,37	18	0,38	25	-0,252	42
43	Piłski	-0,13	40	-0,65	47	-0,36	39	-0,41	32	-0,70	49	0,27	19	-0,64	55	0,81	11	-0,256	43
44	Przemyski	-0,50	49	-0,69	52	-0,37	40	-0,55	40	-0,21	35	0,67	6	-0,65	56	1,28	1	-0,261	44
45	Ciechanowski	0,41	15	-0,63	45	-0,29	35	-0,66	47	-1,33	60	-0,35	45	-0,69	58	0,38	24	-0,262	45
46	Białostocki	-1,64	59	-0,47	33	0,09	17	0,23	21	0,10	27	0,48	12	0,01	25	0,20	31	-0,272	46
47	Tarnobrzeski	-0,38	46	-0,01	18	-0,52	49	-0,53	38	0,36	20	-0,32	43	-0,60	53	0,83	9	-0,283	47
48	Włocławski	0,17	27	-0,04	19	-0,39	41	-0,94	57	-0,12	33	-0,62	52	-0,27	30	-0,59	47	-0,303	48
49	Chojnicki	-0,17	41	-0,72	54	-0,48	47	-0,65	45	-0,72	50	0,59	8	-0,53	46	0,51	18	-0,321	49
50	Radomski	0,08	29	-0,20	25	-0,61	54	-0,75	50	-0,51	46	-0,40	46	-0,44	36	0,39	22	-0,328	50
51	Świecki	0,31	24	-0,68	51	-1,00	60	-0,82	54	-0,21	34	0,55	10	-0,38	33	0,82	10	-0,331	51
52	Elbląski	-0,28	43	-0,55	38	-0,67	55	0,22	22	-0,44	43	0,46	13	-0,52	45	-0,15	39	-0,345	52
53	Grudziądzki	-0,05	35	-0,49	35	-0,80	57	-0,66	48	-0,63	48	0,14	31	-0,51	43	0,91	7	-0,363	53
54	Chełmsko-zamojski	-0,47	48	-0,78	57	-0,43	45	-0,68	49	-0,91	53	-0,55	51	-0,46	38	1,02	5	-0,417	54
55	Sandomiersko-jędrzejowski	-0,42	47	-0,63	46	-0,41	42	-1,23	60	-0,37	42	-0,33	44	-0,49	42	0,58	15	-0,436	55
56	Ełcki	-1,47	58	-0,78	58	-0,26	32	0,20	23	-0,93	54	0,88	3	-0,46	39	0,07	35	-0,455	56
57	Ostrołęcki	-0,32	45	-0,70	53	-0,52	50	-0,87	56	-1,30	59	-1,08	58	-0,48	41	0,37	26	-0,537	57
58	Łomżyński	-0,84	56	-0,73	55	-0,58	52	-0,80	52	-1,21	58	-0,46	47	-0,47	40	0,75	12	-0,572	58
59	Biański	-0,80	54	-0,79	59	-0,95	59	-1,05	58	-1,11	57	-0,50	48	-0,57	48	1,02	4	-0,695	59
60	Suwalski	-2,20	60	-0,74	56	-0,54	51	-0,50	37	-1,00	55	0,16	27	-0,37	32	0,27	30	-0,780	60

ISBN: 978-83-7615-132-8